

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

La detenció, internament i expulsió de persones immigrants en situació d'irregularitat administrativa a Espanya

Anàlisi de les conseqüències individuals i socials

Cristina Romero Reyes

Tutora: Aina Sales Travé

Grau de Sociologia

Facultat d'Economia i Empresa, Universitat de Barcelona

2018

Resum:

Aquest treball és l'anàlisi de les conseqüències personals i socials de la deportació de les persones immigrants en situació d'irregularitat administrativa a Espanya, tenint en compte les seves tres possibles fases: detenció, internament i expulsió. Es complirà amb aquest objectiu mitjançant una anàlisi qualitativa basada, d'una banda en la recerca bibliogràfica i la lectura d'informes d'organitzacions que fa anys que denuncien les identificacions per perfil ètnic i l'internament al CIE de persones immigrants i, d'altra banda, en l'anàlisi de quatre entrevistes en profunditat amb membres d'algunes d'aquestes organitzacions. Finalment, aquest treball pretén tenir una vessant d'aplicabilitat, de manera que també s'indicaran un seguit de propostes que poden reduir l'impacte negatiu de les actuals polítiques migratòries, tot posant èmfasi en la criminalització del col·lectiu immigrant i la fractura de la societat d'acollida que aquestes promouen.

Paraules clau: perfil ètnic, Centre d'Internament d'Estrangers (CIE), criminalització de l'immigrant, expulsió, drets humans.

Abstract:

This essay aims to analyse the personal and social consequences of the deportation done to the immigrants who are in an irregular administrative situation in Spain, taking into account its three phases: detention, internment and expulsion. This objective is meant to be accomplished through a qualitative analysis basis: on one hand in the bibliographical research and the reading of reports of organizations that have been denouncing the ethnical profile identification and interment in detention centres for immigrants and, on the other hand, in the analysis of four interviews with some of the members of these organizations. Finally, this project pretends to be applicable, in such a way that a series of proposals shall be mentioned to reduce the negative impact of the actual migratory policies, placing emphasis in the criminalization of the immigrant collective and the fracture of the welcoming communities that these promotes.

Key words: ethnic profiling, detention centre for immigrants, crimmigration, expulsion, human rights.

Índex

Agraïments.....	4
1. Introducció.....	5
2. Metodologia.....	7
2.1. Objectius.....	9
2.2. Hipòtesis.....	9
3. Marc teòric.....	10
4. Anàlisi.....	18
4.1. Polítiques migratòries com a eina de control social.....	18
4.2. La Deportació.....	20
4.2.1. Detenció: Identificacions per perfil racial.....	20
a. Conseqüències individuals.....	23
b. Conseqüències socials.....	25
4.2.2. Internament: Centres d'Internament d'Estrangers.....	28
a. Conseqüències individuals.....	30
b. Impacte sobre les famílies de les persones internades.....	34
c. Conseqüències socials.....	35
4.2.3. Expulsió.....	36
a. Conseqüències individuals.....	40
b. Conseqüències socials.....	42
4.3. Recomanacions.....	43
5. Conclusions.....	48
6. Bibliografia.....	52
7. Annex.....	54
7.1. Entrevista a l'Eduard i l'Anna.....	54
7.2. Entrevista al Josexo.....	59
7.3. Entrevista a la Pilar.....	75
7.4. Entrevista a la Mònica.....	86

Agraïments

En primer lloc, volia agrair a la meva tutora Aina la seva paciència i el seu suport al llarg d'aquests mesos. Gràcies per guiar-me en la investigació i posar al meu abast totes les eines i recursos que l'han fet possible.

També vull agrair la seva confiança a les persones que han acceptat ser entrevistades, aportant el seu temps i compartint el seu coneixement i la seva experiència amb mi. Complir l'objectiu d'aquesta recerca hauria estat molt difícil sense la vostra saviesa. Agraïco de tot cor que m'hàgiu deixat ser partícip d'aquesta lluita per la defensa dels drets fonamentals de les persones immigrants.

Així mateix, m'agradaria agrair a la meva família i al meu entorn més proper els seus gestos d'amor i les seves paraules d'ànim. M'heu donat alè en els moments de patiment i frustració al llarg de la recerca. Gràcies per acompanyar-me en aquest viatge.

Per últim, voldria dedicar aquest treball a totes les persones que han patit i pateixen cada dia les conseqüències de la cara més repressiva de les polítiques migratòries. No esteu soles.

1. Introducció

Espanya ha estat històricament una nació tant de rebuda com d'emesa de persones immigrants. Les diferents onades migratòries han anat acompanyades de diferents mesures de control migratori, impulsant o restringint l'arribada o sortida del territori nacional de persones estrangeres.

En l'actualitat, Espanya, juntament amb Grècia i Itàlia, és un dels països que fan de porta d'entrada a Europa per a milers de persones immigrants arribades de tot arreu del món. Tanmateix, la recessió econòmica i l'arribada massiva d'immigrants en els últims anys s'han traduït en l'enduriment de les polítiques de control migratori que pretenen frenar l'arribada de persones que busquen el benestar dins de les fronteres europees, mitjançant acords entre els països de l'Espai Schengen i els països d'origen o trànsit de les persones que migren.

Aquests acords han permès l'anomenada externalització de les fronteres, que pretén desplaçar la gestió de les fronteres europees i el control migratori cap als països de l'hemisferi sud per tal d'evitar l'arribada de persones refugiades i immigrants. Algunes d'aquestes polítiques inclouen acords de readmissió, que faciliten l'expulsió d'immigrants des dels CIE dins de les fronteres europees o l'apertura de centres de detenció a tercers països, com el Centre de Detenció de Noadhibou a Mauritània. El perill d'aquests tipus d'acords és que es signen amb països com Líbia i el Marroc, que no són garants del respecte pels drets humans donant-se la seva constant vulneració. Per tant, cal preguntar-se si les polítiques de control migratori de la Unió Europea respecten els drets fonamentals de les persones que emigren.

Al llarg de l'anàlisi es veurà que, efectivament, aquesta violació de drets fonamentals també es dona dins de les fronteres europees: els països europeus que presumeixen de garantir i protegir els drets fonamentals de la seva ciutadania són els mateixos que signen acords en matèria de control migratori i apliquen polítiques migratòries com la Llei d'Estrangeria espanyola que suposen la violació sistemàtica dels drets fonamentals de les persones immigrants així com la seva criminalització i estigmatització.

Entre aquestes polítiques de control migratori en destaca el dispositiu de deportació, el qual està conformat per tres fases: la detenció, l'internament i l'expulsió al país d'origen. L'objectiu principal d'aquest dispositiu és identificar i expulsar persones en situació d'irregularitat, però quines conseqüències comporta el control migratori per a les persones immigrants? I per a la societat d'acollida? Al llarg de l'anàlisi es veurà que a les tres fases es dona una constant violació dels drets fonamentals de les immigrants amb conseqüències greu no només per elles sinó també pel conjunt de la societat que les acull. Alguns d'aquests drets vulnerats són el dret a la lliure mobilitat com a conseqüència de les identificacions per perfil racial, el dret a la

llibertat i, fins i tot, els drets a la salut i a la vida com a conseqüència del seu internament.

El desembre del 2012 l'Idrissa Diallo, un jove guineà, va morir quan feia dues setmanes que estava internat al Centre d'Internament d'Estrangers (CIE) de Zona Franca, a Barcelona. Dues setmanes més tard, Samba Martine, nascuda a la República Democràtica del Congo va morir al CIE d'Aluche, a Madrid. Totes dues persones van entrar a Espanya per Melilla, i després de ser identificades com a immigrants en situació d'irregularitat, van ser internades en un CIE amb la finalitat de ser expulsades del territori espanyol.

Arrel d'aquests dos casos, nombrosos col·lectius i organitzacions van emprendre la lluita pel tancament dels CIE. Malauradament, van ser necessàries les seves dues morts per a portar a debat públic la vulneració dels drets fonamentals de les persones immigrants dins dels CIE i per preguntar-nos si la finalitat dels CIE justifiquen la seva existència i quines són les conseqüències personals i socials de l'internament de persones immigrants.

Aquest treball és, en part, un recull de les denúncies que han fet aquestes organitzacions, i en part, l'anàlisi sociològica de l'impacte personal i social d'aquest dispositiu de deportació a Espanya. Així doncs, en aquesta investigació es pretén analitzar les conseqüències que té el dispositiu de deportació en les persones immigrants a Espanya, partint del supòsit que el dispositiu de deportació consta de tres estadis diferents: detenció, internament i expulsió. Tanmateix, no sempre se segueix aquest cicle i cada persona que n'és sotmesa té una experiència única.

Per últim, es pregunta si hi ha alternatives a l'internament o, fins i tot, a l'expulsió. Donada la temàtica, s'ha pretès que aquest treball sigui no només descriptiu sinó que també contingui un vessant d'aplicabilitat per tal de reduir les conseqüències adverses tant individuals com socials, i en últim terme, evitar la vulneració dels drets de les persones que viuen aquest cicle.

La repetida vulneració dels drets fonamentals de les persones immigrants mitjançant les identificacions per perfil ètnic i els suïcidis i les morts dins dels murs dels CIE han promogut aquesta investigació. Perquè *"el dret és feble amb els forts i és fort amb els febles"*.

2. Metodologia

Com ja s'ha dit en la introducció, aquesta recerca té com a objectiu l'anàlisi de la vulneració dels drets fonamentals de les persones immigrants durant el procés de deportació a Espanya.

Per a la realització d'aquesta investigació s'ha utilitzat principalment una metodologia de recerca qualitativa, ja que d'una banda no hi ha dades estadístiques disponibles per fer una recerca quantitativa i d'altra banda la temàtica i els objectius en si mateixos comporten fer el recull i l'anàlisi d'informes elaborats per organitzacions del tercer sector que treballen cada dia amb persones immigrants en situació d'irregularitat administrativa.

En primer lloc, s'ha dut a terme una revisió bibliogràfica per a emmarcar les preguntes d'investigació i establir-ne l'estat de la qüestió. Un dels elements clau d'aquesta revisió bibliogràfica és que s'ha basat en una bibliografia multidisciplinària i majoritàriament redactada en català o castellà perquè la temàtica està centrada en el territori espanyol i català. Així, s'han consultat articles científics d'autors clàssics que expliquen per què es donen relacions de control en la societat contemporània quina és la seva relació amb el control migratori i altres articles de diversos autors que tracten el control migratori i la deportació en el context actual.

Per a l'anàlisi de l'estat del CIE de la Zona Franca i de la resta d'Espanya també s'han consultat articles periodístics que permeten tenir en compte la situació actual del CIE de Barcelona a la Zona Franca en tant que violacions de drets humans i el seguiment que en fan les diferents plataformes i associacions que lluiten pel tancament del CIE.

D'altra banda, per a l'anàlisi dels processos de detenció, internament i expulsió que caracteritzen les deportacions, s'ha consultat alguns articles científics especialitzats en les identifications per perfil racial, l'evolució i funció dels CIE i la viabilitat de les expulsions. Tanmateix, el gruix de l'anàlisi està basat en la revisió de tot un seguit d'informes de diferents organitzacions com SOS Racisme o el Servei Jesuïta a Migrants entre d'altres, per tal d'apropar la recerca a la realitat social de les deportacions. Així doncs, s'ha recorregut a informes que detallen violacions dels drets humans de les persones immigrants tant en el procés de detenció, internament i expulsió. Alhora, alguns d'aquests articles incorporen recomanacions que han ajudat amb l'anàlisi i elaboració de l'apartat de recomanacions. Cal destacar que aquests informes també aporten valuoses dades estadístiques donat que algunes d'aquestes associacions tenen un servei de recollida de casos de discriminació racista, com el SAiD (Servei d'Atenció i Denúncia) de SOS Racisme, a partir del qual elaboren els informes anuals.

Si bé amb aquests informes s'ha pogut elaborar un estat de la qüestió bastant sòlid que ha permès donar resposta a les preguntes d'investigació exposades, també s'ha recorregut a altres tècniques d'investigació qualitatives per a tal de fer una anàlisi més detallada. És per això que s'han

realitzat quatre entrevistes en profunditat¹ com a font d'informació primària. Aquestes entrevistes han permès conèixer el funcionament de les identificacions per perfil ètnic, les conseqüències socials i individuals del pas per un CIE i algunes de les propostes d'aquestes organitzacions com a alternativa a l'internament i a l'expulsió.

La primera d'elles s'ha realitzat al José Javier (Josetxo) Ordóñez Echevarria de la Fundació Migra Studium on col·labora com a advocat de les persones internades al CIE de Zona Franca. També de Migra Studium, s'ha entrevistat a la Pilar Pavia, membre del projecte de voluntariat que té per objectiu l'acompanyament i orientació de les persones immigrants internes al CIE de Barcelona (mitjançant una visita setmanal) i de les seves famílies i amics. Des de Migra Studium també es dediquen a fer difusió sobre la realitat de la resta de CIE d'Espanya i són fermes defensors de la dignitat i els drets humans de les persones internes. En tercer lloc, s'ha realitzat una entrevista conjunta amb l'Eduard Ibáñez Pulido, director de Justícia i Pau, i l'Anna Sangrà, responsable de l'Àrea de Migracions de Justícia i Pau, organització que vetlla per la defensa dels drets humans i, en concret, dels drets fonamentals de les persones immigrants. Per últim, s'ha entrevistat a la Mònica López, coordinadora de la campanya Pareu de parar-me de SOS Racisme Catalunya que denuncia les identificacions policials per perfil ètnic. Totes tres organitzacions estan a favor del tancament dels CIE com a solució a la vulneració del dret a la llibertat de les immigrants amb ordre d'expulsió. Cal destacar que la finalitat de la recerca no és afirmar o contradir cap teoria sinó exposar una realitat social complexa, argumentar com i per què es dona en la societat espanyola i elaborar pautes per donar-hi resposta. És per aquest motiu que la principal part de l'anàlisi es basa en aquestes entrevistes.

Finalment, el treball s'ha desenvolupat amb una perspectiva feminista, motiu pel qual es fan servir els termes "les immigrants" i "internes" en femení o "les persones immigrants" donat que són termes més inclusius i no invisibilitzadors. També està redactat amb una perspectiva antiracista, motiu pel qual sempre que sigui possible s'utilitzarà el terme "immigrant sine permissum" o "immigrant en situació d'irregularitat administrativa" en comptes "d'immigrant il·legal, irregular, indocumentat o sense papers" que criminalitzen el conjunt de persones immigrants i sovint tenen una connotació despectiva.

¹ A l'annex es pot trobar la transcripció completa de totes les entrevistes.

2.1 Objectius

Aquesta recerca té com a *objectiu principal* analitzar l'impacte individual i en el conjunt de la societat d'acollida del dispositiu de deportació a Espanya tenint en compte les seves tres fases: la detenció, l'internament i l'expulsió. Es pretén analitzar la seva eficàcia i comprovar si es donen violacions dels drets fonamentals de les persones immigrants en el procés.

Objectiu específic 1: Descriure la relació entre la criminalització de la immigració i les polítiques de control migratori.

Objectiu específic 2: Identificar els mecanismes pels quals es justifica fer servir metodologies que vulneren els drets fonamentals de les persones immigrants en les polítiques de control migratori.

Objectiu específic 3: Analitzar la relació entre eficiència i pràctiques policials racistes com les identificacions per perfil ètnic.

Objectiu específic 4: Cercar alternatives als centres d'internament d'estrangers i recopilar pautes o recomanacions amb l'objectiu de reduir l'impacte negatiu de l'actual model de deportacions, especialment en matèria de violacions de drets humans.

2.2 Hipòtesis

Quant a les hipòtesis, estan estretament relacionades amb les preguntes d'investigació i els objectius. Així, la *hipòtesi principal* és que l'execució de les polítiques de retorn, concretament la deportació, viola els drets fonamentals de les persones immigrants.

Hipòtesi secundària 1: Els mecanismes emprats en el dispositiu de deportació tenen un impacte negatiu per a la societat d'acollida, com és l'augment de la criminalització de determinats col·lectius arran de la utilització del perfil ètnic com a mètode per identificar persones en situació d'irregularitat administrativa.

Hipòtesi secundària 2: Els CIE són innecessaris dins del procés de retorn d'un immigrant al seu país d'origen, principalment perquè la falta de recursos promou que sovint no es compleixi la seva finalitat, i a més, tenen un impacte majoritàriament negatiu sobre la persona internada i les persones del seu entorn més proper.

Hipòtesi secundària 3: Hi ha alternatives que permeten l'expulsió de les persones immigrants sense necessitat del seu internament i que garanteixen els seus drets fonamentals.

3. Marc teòric

En un context de creixement econòmic, Espanya va permetre l'entrada d'un gran nombre d'immigrants provinents de, majoritàriament, països de l'hemisferi sud per satisfer la demanda creixent de mà d'obra barata en els sectors no qualificats del mercat laboral, especialment l'agricultura, el servei domèstic i la construcció. L'envelliment de la població espanyola per la baixa taxa de natalitat va ser el principal motiu pel qual l'estructura poblacional espanyola no va poder donar resposta per si mateixa a les demandes laborals del moment. D'aquesta manera, Espanya es va convertir en un dels principals països receptors d'immigrants que venien de Sud-amèrica, de països de l'Europa de l'Est i del continent africà. La població estrangera a Espanya va passar de representar aproximadament un 2% de la població total el 1998, és a dir, unes 600.000 persones, a ser el 12'5% el 2010 (Fernández Bessa, C., & García, J. Á. B. 2016), superant els 5.7 milions de persones (Mora, A. D. P. B., & Walteros, J. A. G., 2015). Tanmateix, cal destacar que aquests van ser acollits com a mà d'obra barata i amb uns drets laborals restringits, i no com a ciutadans de ple dret (Morán, A. J., García, D. R., & de Lucas, J. 2012).

En aquell context, moltes persones immigrants van fer servir la visa de turista per entrar al territori espanyol, tot i que la seva finalitat era treballar. Això afegit a la mala gestió governamental del ràpid creixement de la població estrangera va fer que el nombre d'immigrants en situació d'irregularitat s'acumulés fins a representar el 50% del total de persones estrangeres, que només va disminuir fins al 40% amb els processos de regularització impulsats pels governs d'Aznar i Zapatero (Mora, A. D. P. B., & Walteros, J. A. G., 2015). Tot i això, el règim post-fordista va permetre la inclusió de tota la mà d'obra immigrant en el sistema. La força de treball immigrant va ser un dels elements claus en el creixement econòmic del període, però va generar nivells elevats d'explotació, precarietat i vulnerabilitat econòmica (Fernández Bessa, C., & García, J. Á. B. 2016).

El 2008 s'inicia a Espanya un període de recessió econòmica per l'enfonsament de la banca d'inversió i l'esclat de la bombolla immobiliària. S'esperava que, en aquest context, el nombre d'estrangers residents al país disminuís, tanmateix però, no va ser així.

Entre els anys 2009 i 2012, el nombre de persones estrangeres que van immigrar a Espanya per motiu econòmic va incrementar en 258.991 persones. Aquest fet indica que, tot i la mala situació en què es trobava la nació, les condicions econòmiques i de benestar dels països d'origen d'aquestes persones eren encara pitjors. Alhora, com bé indiquen Mora i Walteros (2015) es pensava que la crisi econòmica seria de curta durada, fet que va encoratjar a moltes immigrants a romandre al territori espanyol esperant la fi de la crisi. Atès que la força de treball de les persones immigrants es concentrava en els sectors que més van patir la crisi econòmica com els serveis i la construcció, també van ser elles les que més van patir les conseqüències de la crisi en comparació amb la població nativa.

Així, la immigració es va institucionalitzar com a problema social i es va conformar com una qüestió política (Fernández Bessa, 2016). Aquest increment d'arribada de persones immigrants a Europa ha estat presentat pels mitjans de comunicació i els polítics europeus com una "crisi migratòria", terme que se centra en descriure les migracions com un problema i deixa de banda la falta de compromís de la Unió Europea per donar resposta a aquest increment d'arribada de persones. A la vegada, ha permès que els líders polítics justifiquin noves polítiques migratòries que per la seva natura són discriminatòries (SOS Racismo, 2017).

Així, entre el 2010 i el 2013, el govern va desenvolupar polítiques migratòries d'entrada més dures que, sumat als efectes negatius de la crisi, varen fer que més de 363.000 immigrants econòmiques abandonessin el país per retornar al seu país d'origen o migrar a un altre. En conseqüència, el 2015 la proporció de població estrangera resident a Espanya es va veure reduïda fins al 9,5% (Fernández Bessa, C., & García, J. Á. B. 2016).

Aquestes noves i més estrictes polítiques d'entrada s'emmarquen en un context de globalització on, si bé la lliure circulació dels béns s'ha facilitat mitjançant acords internacionals, la circulació transnacional de persones s'ha restringit per a la majoria d'individus (Fassin, D. 2011), especialment per a aquelles que no són ciutadanes de la Unió Europea (Vega, 2015). En matèria de migracions, el segle XXI es caracteritza per l'increment de restriccions a la mobilitat a Europa i Amèrica del Nord i per la construcció de murs que separen territoris nacionals i com afirma Fernández Bessa (2016) el regim de fronteres ha passat a operar com un "*instrument de discriminació i selecció al servei d'una diferenciació de classe internacional que separa aquells que les poden traspasar dels que no tenen dret a fer-ho.*"

En aquest mateix context de globalització i recessió econòmica, la població immigrant, especialment la que es trobava en situació irregular, ha estat presentada com la causa de la inseguretat, l'atur i l'increment de la despesa pública. La por al terrorisme i a l'Islam després dels atemptats de l'11-S han justificat i legitimat el desenvolupament de noves estratègies i eines de control migratori. Aquestes noves polítiques migratòries han anat acompanyades pel desenvolupament d'un aparell d'administració de les fronteres que pretén controlar el flux migratori, especialment quan es tracta de persones *sine permissum* i sol·licitants d'asil (Fassin, D. 2011). Així, la detenció i deportació de persones immigrants apareix com a principal eina de control migratori.

Segons la *Llei d'Estrangeria* les "persones irregulars" són aquelles que "*estan dins del territori espanyol, que han entrat de manera autoritzada, però que han perdut i/o no renovat aquesta autorització de residència en el termini legalment establert*". Si bé no hi ha cap referència a les persones que entren

sense autorització a la Llei d'Estrangeria, si que se'n fa referències a les lleis migratòries de la Unió Europea.² (Juárez, K. A. C., 2016).

En primer lloc, cal diferenciar entre l'expulsió judicial, que és una mesura en substitució de la condemna, i l'expulsió administrativa, que acostuma a ser per estada irregular al territori espanyol (Moya Malapeira, D., 2010). Aquesta última es considera una infracció administrativa greu de la Llei i té com a sanció una multa de 501 fins a 10.000 euros. En canvi, l'expulsió del territori espanyol es presenta com a sanció secundària i alternativa, i en cap cas poden donar-se les dues de manera conjunta. La decisió entre multa o expulsió s'aplica d'acord al principi de proporcionalitat, tenint l'expulsió una motivació específica com la conducta o circumstàncies de la persona immigrant (Juárez, K. A. C., 2016).

Tot i que les deportacions són una de les principals característiques de les polítiques de la societat contemporània, la seva història es remunta a anys enrere. La història de les deportacions inclou, entre d'altres, la persecució de la comunitat jueva i romanesa per l'Alemanya nazi a la Segona Guerra Mundial i l'expulsió d'immigrants xinesos durant la construcció de la nació dels Estats Units (Fassin, D. 2011). Aquestes pràctiques s'han presentat i es presenten pels governs occidentals com a l'eina més eficaç quantitativament per reduir el nombre de població en situació d'irregularitat. S'ha dit que permeten restablir l'ordre en l'actual context de "crisi dels refugiats" i que, a més, permet garantir la protecció d'aquells que sí que rebran l'estatut de refugiat (Garcés Mascareñas, B., & Arnal Dimas, N., 2017). Tanmateix, ni es té en compte ni s'expliquen les conseqüències que comporta la detenció i expulsió de les persones immigrants, que sovint es dona de manera violenta i en un context de vulneració dels seus drets fonamentals.

El "problema de la migració" comença amb la criminalització de les immigrants, que porta a la justificació que donen els governs occidentals per a la necessitat d'elaborar i aplicar polítiques de control migratori. Alhora que apliquen polítiques d'assimilació de la població estrangera, els governs creen distincions entre aquelles persones que seran acceptades com a ciutadanes i les que no ho seran (Fassin, D. 2011), de manera que durant aquest procés de naturalització, l'estat separa les immigrants desitjades de les indesitjades que passen a ser objecte de les polítiques de retorn. Per exemple, Barak Obama va defensar la regularització de les immigrants *sine permissum* "exemplars" i "bones ciutadanes" com les bones estudiants, treballadores o membres de l'Exèrcit, alhora que va ampliar la definició de

² Com Juárez (2016) destaca a la seva anàlisi, les polítiques de control migratori de la Unió Europea, a diferència de la *Llei d'Estrangeria*, sí que inclouen com a situació irregular l'entrada i no només l'estança i la residència, i no preveuen l'aplicació de sancions econòmiques davant la irregularitat, sinó únicament l'expulsió (voluntària o no).

les indesitjades, que haviem de ser deportades de manera prioritària (Garcés Mascareñas, B., & Arnal Dimas, N., 2017).

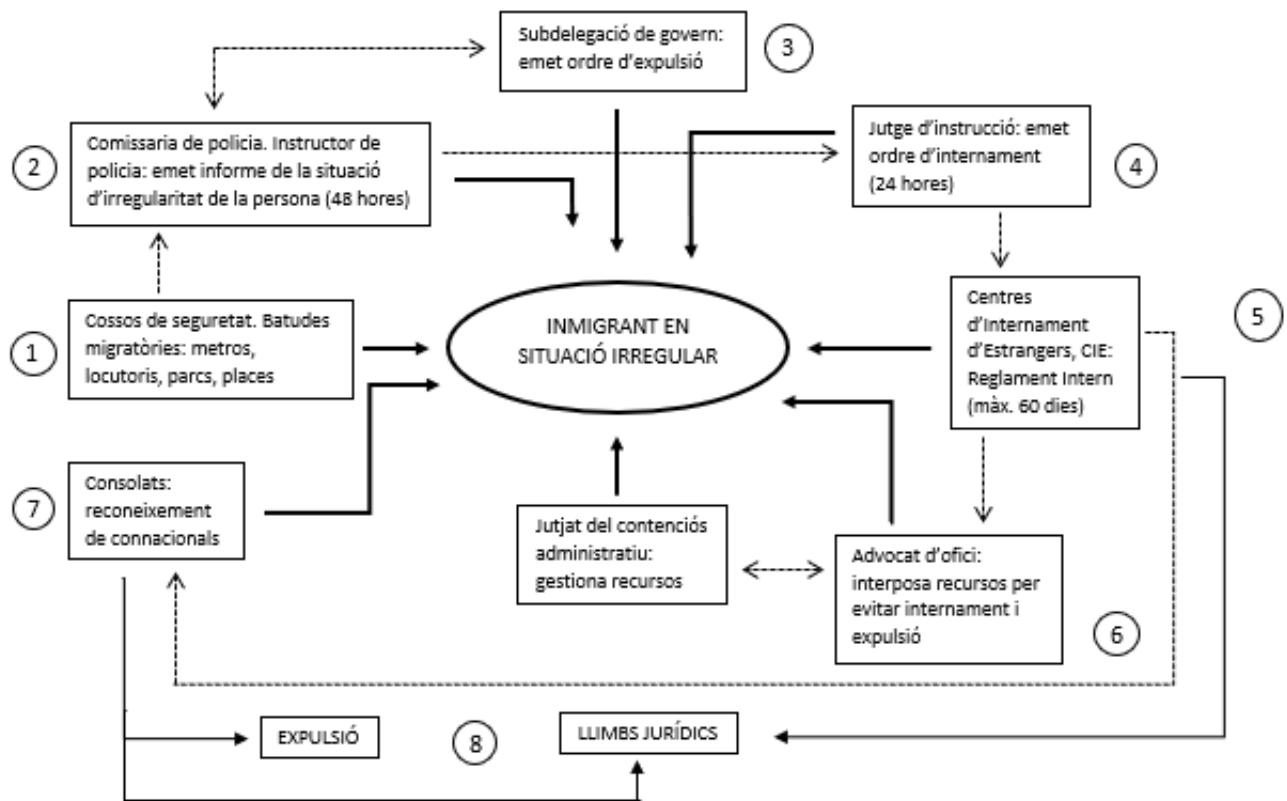
Ara bé, les polítiques de control migratori no depenen únicament de paràmetres nacionals sinó que s'emmarquen en un context internacional (Fernández Bessa, 2016). Les diverses mesures de control de les fronteres i de processos de retorn de la població immigrant van ser acordades i aplicades conjuntament a tots els països membres de la Unió Europea i l'espai Schengen. Les dades mostren que entre el 2011 i el 2015 es va expulsar 1,9 milions de persones dels països membres de la Unió Europea, sent Espanya el cinquè país de la UE amb més deportacions, 33.495 ordres el 2015 (Garcés Mascareñas, B., & Arnal Dimas, N., 2017). Tot i que l'Acord Schengen crea una sobirania comuna per regular l'entrada i sortida de persones al territori de la Unió Europea, els Estats membres tenen un gran poder de decisió en matèria de migració, ja que poden expulsar o negar l'entrada a una persona no nacional encara que provingui d'un Estat membre. En conseqüència, podem trobar societats més tolerants o menys repressives que d'altres dins de la Unió Europea (Juárez, K. A. C., 2016) de manera que no existeix una única política migratòria uniformada a la Unió. Per Juárez (2016) aquesta absència d'uniformitat rau en el fet que els Estats no volen cedir tota la seva sobirania a la Unió Europea. Aquesta és la manera en què els Estats demostren el seu poder.

Lligat a l'anàlisi de Foucault (1997/2000), la regulació de les fronteres i el control migratori es pot considerar com un tret característic del poder sobirà, ja que mitjançant la Llei i les sancions pretén governar allò social i se centra en la perpetuació de les estructures i institucions polítiques (Fernández Bessa, C., & García, J. Á. B. 2016). Dit d'una altra manera, mitjançant l'execució de les polítiques de retorn es dóna credibilitat a tot el sistema de control migratori, incentiva el compliment de la legalitat (Moya Malapeira, D., 2010) i configura la figura de l'Estat com a "*guardià de les fronteres externes i garant de l'ordre intern*" (Garcés Mascareñas, B., & Arnal Dimas, N., 2017).

Les polítiques de control migratori han estat històricament adaptades, principalment, al mercat de treball i al context econòmic. Des del 2009, amb la Reforma de la *Llei d'Estrangeria* a Espanya, es van reforçar els controls fronterers, es va incrementar el nombre de dies que les immigrants poden estar a un CIE de 40 a 60 dies (Garcés Mascareñas, B., & Arnal Dimas, N., 2017), les condicions per a la reagrupació familiar es van endurir i es van aplicar sancions a qui acollís a casa o contractés immigrants en situació irregular. Així, el control migratori, que va des de la vigilància fins a la detenció i l'expulsió, comporta situacions de repressió (Fassin, D. 2011) i de violacions dels drets fonamentals de les persones immigrants que es poden observar en les tres fases del procés de deportació: detenció, internament i expulsió.

Són nombroses les institucions que gestionen la regularització o no de la població migrant a Espanya, de manera que és difícil responsabilitzar a algú o a algun organisme en concret de les expulsions d'immigrants. La Figura 1 s'esquemmatitza el procediment, que normalment, és iniciat per la policia mitjançant una identificació on se sol·licita la documentació a població migrant de manera aleatòria, és a dir, la identificació es realitza de manera pública seguint estereotips ètnics i no per motius de comissió de delictes. Tanmateix, cada cop més, els cossos policials es neguen a complir funcions de control migratori perquè això suposa la dissuasió de les persones immigrants en situació d'il·legalitat a denunciar possibles crims per por a ser detingudes (Garcés Mascareñas, B., & Arnal Dimas, N., 2017), augmentant la seva vulnerabilitat (SOS Racismo, 2017).

Figura 1. Esquema del procediment d'expulsió d'immigrants en situació d'irregularitat administrativa

Font: Revista CIDOB d'afers internacionals n.99 (setembre 2012), p.201-220. Traducció d'elaboració pròpia.

A continuació, les detingudes són traslladades a la Comissaria General de Policia des d'on s'informa el jutge d'Instrucció de la situació d'irregularitat de les immigrants, i aquest emet l'ordre d'internament a un CIE o l'expulsió directa des de comissaria. L'advocat d'ofici que s'assigna a cada immigrant

és l'encarregat de presentar un recurs davant del jutjat Contenciós Administratiu perquè es revisi l'ordre d'expulsió i es gestioni la seva regularització, procediment que pot dur a terme al llarg de 15 dies. Si la sanció definitiva és l'expulsió, s'ofereix la sortida voluntària per tal que l'estranger pugui "*tancar adequadament la seva vida a Espanya*", és a dir, que pugui acomiadar-se i tancar el seu projecte migratori de la manera més satisfactòria possible. Si l'immigrant no duu a terme la sortida voluntària, és detingut i ingressat al CIE per a ser expulsat.

D'altra banda, existeix la modalitat de tramitació de la sanció de manera preferent quan es considera que hi ha risc d'incompareixença de l'estranger, si es considera un perill per a l'ordre públic i la seguretat nacional o si a aquest se li ha aplicat una condemna de privació de llibertat superior a un any. En aquests casos, no es concedeix l'opció de sortida voluntària i l'immigrant és internat a un CIE mentre es tramita el seu expedient, és a dir, sense que s'hi hagi resolt l'ordre d'expulsió (Manzanedo, C., & Izuzquiza, D. (2011).

Per últim, cal destacar que les persones que no poden ser expulsades ni regularitzades passen a viure en un buit jurídic dins del territori nacional espanyol, que no les permet iniciar cap tràmit de demanda de regularització ni les permet desenvolupar el seu projecte migratori tal com desitjarien.

Es calcula que el procés d'expulsió va suposar el 2012 una despesa de 1.807,40 euros per cada immigrant més uns 17 euros per dia d'estada al CIE (sense tenir en compte la despesa que implica el personal que treballa pel funcionament del CIE). En total, el manteniment dels CIE que hi ha a Espanya va suposar una despesa de 8.338.265,5 euros, sense incloure el salari de les funcionàries dels centres (Alba Navarro, M., 2012).

Segons l'Informe anual del Servei Jesuïta a migrants (2017), el 2017 van entrar irregularment a Espanya 28.572 (gairebé el doble de les entrades irregulars recollides al llarg del 2016 (Servicio Jesuïta a Migrantes, 2016)), i es van dictar 20.672 ordres d'expulsió de les quals només es van executar el 25%. A Europa, la xifra d'execució de les expulsions mai arriba a superar el 60% (Garcés Mascareñas, B., & Arnal Dimas, N., 2017). Cal diferenciar doncs, entre les xifres d'ordres d'expulsió i les d'expulsions executades.

D'altra banda, mentre que el 2016 es van detenir 35.882 persones per trobar-se en situació irregular a Espanya, el 2017 van ser detingudes 18.794 persones pel mateix motiu. Aquest mateix darrer any, van ser incoats 21.834 expedients d'expulsió, la gran majoria per estança irregular, i es van executar 4.054 ordres d'expulsió de les 4.917 dictades, de les quals el 75% es van realitzar des d'un CIE i la resta sense prèvia mesura d'internament. En contraposició, de les expulsions executades l'any 2016, 5.672, només el 41,8% es van realitzar des dels CIE.

Respecte a les dades d'internament, del 2016 al 2017 ha augmentat el nombre total de persones internades de 7.597 a 8.814, i en tots dos anys la

majoria de les persones internades ho van ser per trobar-se en procediment de devolució. Això és degut a la tendència a l'alça de la tramitació d'expedients de devolució en detriment de les d'expulsió, principalment per l'augment significatiu d'entrades irregulars per via marítima (Servicio Jesuita a Migrantes, 2017). Tanmateix, cal destacar que del total de persones internades el 2017, 5.358 van ser posades en llibertat per falta d'identificació, sent la primera causa de sortida del CIE. Aquesta xifra, lligada a les altres causes de sortida del CIE demostra la baixa efectivitat dels CIE en tant que el nombre de devolucions i expulsions executades des dels CIE es trobaria al voltant del 30%.

Per últim, de totes les persones internades el 2017, 1.381 van sol·licitar protecció internacional, de les quals 395 van ser admeses a tràmit. A més, es va identificar oficialment a 48 menors. Aquestes dues dades són un clar indicatiu de les vulneracions del dret internacional que es poden donar dins dels CIE quan s'interna a menors i sol·licitats d'asil.

Alguns autors defenen que el sistema d'expulsions és una fal·làcia (Moya Malapeira, D., 2010). En primer lloc, com ja s'ha vist anteriorment, l'expulsió en contra de la voluntat de les persones *sine permissum* és altament costosa en termes econòmics. L'ús dels cossos policials per a detectar les persones immigrants en situació d'irregularitat, sovint mitjançant identificacions per perfil ètnic (Fernández Bessa, C., & García, J. Á. B. 2016) implica una despesa important. Alhora, ha permès crear una indústria entorn de les expulsions, principalment pel que fa al manteniment dels centres d'internament d'estrangers de la mà d'empreses com Clece i als vols de retorn.

Entre el 2007 i el 2014 Espanya va destinar 348 milions d'euros (49 anualment) a detenir i expulsar immigrants, xifra nou cops superior als diners destinats a l'asil de persones refugiades. Segons les dades publicades pel govern, es paguen 12 milions d'euros anuals a Air Europa i Swift Air per vols nacionals amb destinació a Ceuta i Melilla i vols cap al Marroc, Senegal, Nigèria, Mali, Colòmbia i Equador. Quant als vols de retorn cap a països de l'Est, s'organitzen de manera conjunta amb Frontex (Garcés Mascareñas, B., & Arnal Dimas, N., 2017).

En segon lloc, el retorn de les persones immigrants al seu país d'origen requereix la col·laboració dels països d'origen i trànsit (Moya Malapeira, D., 2010), ja que aquests han de facilitar un document de viatge. Per garantir la cooperació d'aquests països, sovint la Unió Europea condiciona l'ajuda al desenvolupament i els acords comercials (Garcés Mascareñas, B., & Arnal Dimas, N., 2017). Tanmateix, molts d'aquests països no volen acceptar el retorn d'aquelles persones que la Unió Europea no vol acceptar dins de les seves fronteres, especialment quan consideren que la Unió no compleix amb la seva part de l'acord. D'altra banda, forçar la deportació dels seus propis ciutadans té un alt cost polític.

En tercer lloc, l'expulsió d'estrangers amb vincles familiars, socials i econòmics al territori espanyol sembla una mesura desproporcionada (Moya

Malapeira, D., 2010). A més, a Espanya no hi ha la percepció de la irregularitat com a infracció greu donat que històricament gran part de les immigrants arribades al territori nacional han viscut com a persones en situació d'irregularitat abans d'acollir-se a mecanismes de regularització, siguin massius o individuals per arrelament (Moya Malapeira, D., 2010).

Per últim, no es pot afirmar que l'augment del nombre de deportacions impliqui una disminució de la immigració irregular, ja que tot i les conseqüències que comporten, no tenen un efecte dissuasiu. D'altra banda, sí que es pot afirmar que les polítiques de retorn afecten de manera implacable a la vida d'aquelles que les pateixen o les han patit (Garcés Mascareñas, B., & Arnal Dimas, N., 2017).

A continuació, es passa a l'anàlisi de les conseqüències del cicle de la deportació, tenint en compte les seves tres fases (detenció, internament i expulsió), com a eina de control migratori. Cal destacar que la falta de transparència³ en les dades oficials oferides per l'administració pública no permet detallar la situació d'aquestes pràctiques, però tal com afirma Didier Fassin (2011) les polítiques de deportació no s'han de valorar de manera exclusiva per la seva eficàcia quantitativa sinó per allò que produeixen. És per això que han estat les constants denúncies i informes elaborats principalment per part d'organitzacions del tercer sector les que han permès fer la següent anàlisi.

³ De l'entrevista amb l'Anna: *“Des del moment en què una o dues ONG són les úniques que tenen accés de manera regular, de saber què és el que està passant, a poder tenir contacte amb els interns, això el que ens està dient és que no sabem i no volen que se sàpiga què està passant dins dels CIE. (...) la premsa, que jo sàpiga, no hi ha posat un peu.”*

4. Anàlisi

4.1 Polítiques migratòries com a eina de control social

Les facilitats que ofereixen les noves tecnologies per a realitzar desplaçaments i mobilitats, reforçades en el marc de la globalització, han promogut l'enfortiment dels controls fronterers i l'enduriment de les condicions migratòries. Un dels mecanismes d'aquest control migratori és la deportació, però no es tracta d'un mecanisme aïllat sinó que forma part d'un sistema de control articulat (Fernández Bessa, 2016) que incorpora la tecnologia com a element clau en la vigilància de les fronteres i el territori i per la detenció i expulsió de les persones immigrants (Fassin 2011).

Com ja s'ha dit anteriorment, els Estats són els que tenen el poder per aplicar aquests tipus de polítiques mitjançant, per exemple, la Llei d'Estrangeria en el cas espanyol. Així doncs, són els Estats els que exerceixen control sobre els processos migratoris, facilitant o no la mobilitat i l'arribada i/o expulsió de persones estrangeres d'acord a les seves conveniències.

Entre els mecanismes més destacats de control dels fluxos migratoris es troben les polítiques de concessions de visats, de permisos de treball o residència, el reforçament de les fronteres exteriors, mesures operatives de vigilància o dissuasives en els perímetres fronterers, la persecució de les persones que pretenen arribar a un determinat territori de manera irregular, i les polítiques de repatriació (Fernández Bessa, 2016), que inclouen acords de readmissió amb països d'origen i expulsions forçades o deportacions.

Al seu article, Triandafyllidou i Ambrosini (2011) estableixen les dimensions dels règims de control de la migració distingint entre polítiques de control internes i externes, i entre mesures per controlar l'accés (*gate-keeping*) i mesures de persecució de la immigració irregular (*fencing*) (Fernández Bessa, 2016).

Com bé mostra la següent taula, l'aparell de deportació s'emmarcaria dins de les polítiques de control intern i com a mesura de persecució de la immigració en situació d'irregularitat administrativa. Ara bé, com ja s'ha dit anteriorment, aquest no pot funcionar si no va acompanyat de polítiques de control extern, com la cooperació amb els països d'origen i de trànsit de les migracions. Un clar exemple és l'acord que la Unió Europea va signar amb Turquia el darrer any per tal que aquests últims continguin l'arribada de les persones sol·licitants d'asil a Europa i acceptin el reingrés d'aquestes des dels països europeus posant per davant la seguretat que la qüestió humanitària (SOS Racismo, 2017) (Garcés Mascareñas, B., & Arnal Dimas, N., 2017). A canvi, la UE farà un pagament de 3.000 milions d'euros i facilitarà l'atorgament de visats a persones de nacionalitat turca (SOS Racisme, 2016). L'externalització del control de les fronteres ha portat al fet que en l'actualitat les persones que volen arribar a la frontera europea siguin tancades a camps formals i informals a països com Líbia i el Marroc (Fassin 2011), països de dubtosa reputació en tant a garants del compliment del dret internacional i el respecte pels drets humans mentre Europa es desentén (Martínez Escamilla, 2013).

Taula: Dimensions dels règims de control de la migració

	<i>Gate-keeping</i>	<i>Fencing</i>
Polítiques de control extern	<ul style="list-style-type: none"> -Obtenció del visat -Sancions als transportistes -Controls de documentació als llocs fronterers (terrestres, marítims o aeroports) -Tramitació de l'asil a la frontera -Cooperació amb els països d'origen i trànsit de les migracions per evitar la immigració irregular 	<ul style="list-style-type: none"> -Controls per terra i mar fora dels llocs fronterers -Cooperació amb els països d'origen i de trànsit de les migracions per portar a terme els procediments d'expulsió i readmissió
Polítiques de control intern	<ul style="list-style-type: none"> -Regularització de migrants en situació irregular -Tramitació de procediments d'asil a l'interior del país -Comprovacions al mercat de treball i controls d'accés a beneficis de l'Estat de benestar o altres serveis 	<ul style="list-style-type: none"> -Controls interns en llocs públics -Detenció, expulsió i altres procediments per executar el retorn

Font: Taula extreta de *Fernández Bessa, C. (2016). El dispositiu de deportació. Anàlisi criminològica de la detenció, internament i expulsió d'immigrants en el context espanyol.*

Per la seva configuració, les polítiques de control migratori poden afectar a una gran quantitat de situacions personals molt diverses mitjançant procediments administratius també molt diversos, és per aquest motiu que Barone (2015) afirma que aquestes regulacions exerceixen un control social "polimorf". Els CIE o les "sales d'inadmissió" als aeroports des d'on s'expulsa persones no nacionals de la Unió Europea es configuren com fronteres dins del territori nacional, comportant el control de la població acabada d'arribar sinó també el de la ja resident, que pot ja estar arrelada a la societat d'acollida. Aquesta xarxa d'estructures de detenció ha anat creixent al llarg de les últimes dècades, configurant-se com a espais en estat d'excepció (Fassin 2011) on el règim policial preval per sobre del dret internacional, motiu pel qual nombroses organitzacions del tercer sector sol·liciten tenir-hi presència. Més control migratori també implica més control per a tothom (Garcés Mascareñas, B., & Arnal Dimas, N., 2017).

Per últim, és adient recuperar el concepte "*crimmigration*" formulat per la jurista estatunidenca Julie Stumpf. El concepte "*crimmigration*" es refereix a l'estreta relació entre les polítiques i agents de migració i els serveis policials als Estats Units a partir del 1980. Diferents legislacions van promoure que el nombre d'immigrants condemnats, normalment per ingressar o reingressar al país de manera il·legal, es multipliqués per 28 entre el 1992 i el 2012. La relació establerta entre delictes i migracions i l'aplicació de lleis més severes sobre el col·lectiu immigrant ha tingut com a conseqüència la seva criminalització, que acaba o bé amb l'empresonament o bé amb l'expulsió (Beckett, K. and Evans, H., 2015), i, per descomptat l'estigmatització i criminalització del col·lectiu immigrant. Totes aquestes mesures han portat

a la justificació de l'expulsió dels que inicialment eren vists com gairebé ciutadans (Garcés Mascareñas, B., & Arnal Dimas, N., 2017) però ara són concebuts com delinqüents⁴.

4.2 La Deportació

La deportació té com a última finalitat l'expulsió d'una persona estrangera d'un territori operant com a frontera interna d'aquelles persones immigrants que van traspasar el control de la frontera externa. Per tant, és qualsevol acció d'obligar a una persona a abandonar un país i relocalitzar-se en un altre territori sigui quin sigui el motiu legal pel qual s'activa el mecanisme (SOS Racismo, 2017). A Espanya va lligada a la Llei d'Estrangeria i a la classificació de les persones entre nacionals i estrangeres, tenint en compte la "irregularitat" o no d'aquestes.

Les expulsions acostumen a fer-se en contra de la voluntat de les persones afectades i amb la resistència dels països de retorn (Garcés Mascareñas, B., & Arnal Dimas, N., 2017) i és per això que el conjunt del dispositiu ha estat dissenyat de manera que compleixi amb el seu objectiu final: l'expulsió de la persona estrangera del territori nacional.

El cicle de la deportació consta de tres moments clau els quals són la identificació i detenció policial de les persones immigrants en situació d'irregularitat, el seu internament al un CIE i la seva expulsió del territori espanyol, i són els cossos de seguretat els primers que tenen la potestat d'aplicar el control penal i migratori, seleccionant les persones que seran sotmeses a aquest cicle (Fernández Bessa, 2016).

A continuació es procedeix a l'anàlisi del primer d'aquests passos, la detenció de les persones immigrants mitjançant identificacions per perfil ètnic.

4.2.1 Detenció: Identificacions per perfil ètnic

A Catalunya es van fer 1.036.147 identificacions el 2017⁵, el que representa una dada inferior al nombre total d'identificacions realitzades el 2016, 1.083.821. Aquests controls s'han pogut realitzar en el marc de les tasques de prevenció de delictes i faltes administratives o bé per control migratori, però a les dades oficials no es proporciona informació sobre el motiu de cada una de les identificacions. Els Mossos d'Esquadra sí que proporcionen dades segregades per nacionalitat de les persones identificades però no és un indicador del tot vàlid per analitzar identificacions per perfil ètnic atès que nombroses organitzacions denuncien que la comunitat que és més parada

⁴ De l'entrevista amb l'Anna: *"Se'ls està anomenant Centres d'Internament d'Estrangers, diuen que no són presons, però sabem que són presons amb l'agreujament que són presons específicament per estrangers. Això el que fa és que davant de la societat ja els està marginalitzant. Els estem convertint en ciutadans de segona, de tercera categoria."*

⁵ Dades extretes de l'Informe "Balanç de seguretat i activitat policial 2017. Policia de Catalunya" https://mossos.gencat.cat/web/.content/home/07_indicadors_i_qualitat/estadistica/evolucio_fets_penals_coneguts_policia_de_catalunya_2017.pdf

per perfil ètnic és la comunitat gitana⁶ (la probabilitat de ser identificat si ets d'ètnia gitana és del 60%) tot i tenir, històricament, la nacionalitat espanyola (SOS Racismo, 2017). Així doncs, en les dades segregades per nacionalitat no es pot trobar la discriminació cap a la comunitat gitana, ni cap a nens o nenes adoptades, o les noves generacions afrodescendents nascudes a Espanya⁷.

Les identificacions policials són una pràctica legal i es presenten com a eina eficaç per garantir la seguretat pública (García Añón, J., et al., 2013). Ara bé, a Espanya existeix un biaix cap a la població immigrant o membres de grups ètnics minoritaris donant lloc al que s'ha anomenat com a identificacions per perfil ètnic o *racial/ethnic profiling*, que no només violen nombrosos drets humans de les persones que són identificades sinó que també perjudiquen greument al conjunt de la ciutadania i, fins i tot, a l'administració pública.

Una identificació per perfil ètnic és aquella que es produeix quan els agents de seguretat pública, siguin locals o regionals, identifiquen a algú segons una sèrie de prejudicis i estereotips que projecten sobre una aparença concreta, com pot ser el color de pell o l'aparença cultural o religiosa. És a dir, és parar i identificar a persones per les seves característiques físiques personals i no per proves objectives com el seu comportament individual com a "*element determinant (encara que no sigui l'únic) per aplicar el Dret i/o en investigacions sobre qui ha participat en activitats delictives o que puguin ser-ho*" (García Añón, J., et al., 2013).

La desproporció entre les dades referents a identificacions de persones estrangeres i les identificacions de persones de nacionalitat espanyola tenint en compte que les persones de nacionalitat estrangera són un col·lectiu minoritari al territori espanyol, mostren fins a quin punt les identificacions per perfil ètnic són una pràctica policial estesa. Alhora, destaca la disparitat entre el percentatge d'homes i dones detectades en situació d'irregularitat. Tot i que aproximadament el 50% de les ciutadanes estrangeres que resideixen a Espanya són dones, només entre el 19% i el 24% de les persones *sine permissum* detectades són dones. Segons les dades aportades per Eurostat, el 2014 la irregularitat dels homes estrangers va ser quatre vegades més descoberta pels cossos policials que la de les dones (Fernández Bessa, 2016).

És difícil afirmar que a Espanya hi ha molts més homes que dones en situació d'irregularitat que justifiqui les afirmacions anteriors, principalment perquè aquestes dades no estan disponibles. Ara bé, sí que és cert que les vies

⁶ De l'entrevista amb la Mònica: "*L'últim estudi així més gran es va fer a la Universitat de València i es diu "El perfil ètnic en España". Si ho busques, et surt: Universitat de València 2013. És l'únic estudi així d'enquestes, es van fer 2000 enquestes, i segons aquest estudi pues els gitanos eren 6 vegades més aturats, els marroquins 4,5 vegades més i després subsaharians. És l'únic informe que hi ha així més complet*"

⁷ De l'entrevista amb la Mònica: "*Que la nacionalitat no és un indicador del tot vàlid. Per què? Doncs per exemple perquè la comunitat que és més parada per perfil ètnic és la comunitat gitana. El poble gitano té la nacionalitat espanyola des de fa segles, aleshores en aquestes dades segregades per nacionalitat no trobaràs mai la discriminació cap al poble gitano. Tampoc trobaràs la discriminació cap a nens adoptats o tampoc trobaràs la discriminació de nois afrodescendents o de nois que tenen orígens familiars marroquins però que han nascut aquí. És a dir, hi ha tot un seguit de persones que en aquestes dades no figuren.*"

d'entrada al territori espanyol, especialment per la Frontera Sud i aquelles que es donen en pasteres, estan majoritàriament representades per homes.

D'altra banda, és possible que les pràctiques de control migratori segueixin els mateixos criteris que les pràctiques de descobriment de la criminalitat en general, de manera que estarien dirigides al descobriment d'homes en situació d'irregularitat. Aquest engranatge ve explicat pel control social al qual es sotmet a les dones i per la presentació patriarcal que es fa de la dona immigrant⁸ com a persona vulnerable, submissa i, fins i tot, analfabeta, que se l'ha de protegir de l'home immigrant el qual, en contraposició, és presentat com a persona bàrbara i violenta; l'home estranger és una amenaça mentre que a la dona estrangera se l'ha de salvar.

Per últim, la distribució patriarcal de l'espai públic i l'espai privat també es reproduïx en les dones immigrants. Així, l'accés al mercat laboral i les feines desenvolupades per aquestes dones es donen en l'espai privat, com ara el servei domèstic o treball de cures de nens i gent gran, invisibilitzant la seva presència a l'espai públic, espai dominat principalment per homes.

Ara bé, sí que es realitzen identificacions de dones. Les dones que trenquen amb aquest rol de gènere, com les treballadores sexuals, són les més sancionades (Martínez Escamilla, 2013), i és per aquest motiu, i d'acord amb les dades oficials per nacionalitat de les dones identificades i detingudes (Fernández Bessa, 2016), que en destaquen les dones originals de Brasil, Paraguai i Nigèria, nacionalitats freqüents entre les treballadores sexuals. La pressió policial sobre el treball sexual fa que aquestes dones estiguin més exposades a les identificacions policials, portant, en molts casos, al seu ingrés al CIE. Tanmateix, si la identificació s'ha donat quan aquestes dones estaven exercint el treball sexual, no es pot afirmar que és una identificació per perfil ètnic⁹ sinó que ho és per l'activitat de la persona identificada. S'aplicaria el mateix raonament a un venedor ambulat que ha estat identificat mentre exercia aquesta activitat.

D'altra banda, també s'ha observat que gran part de les víctimes de trata es troben en situació d'irregularitat administrativa (Martínez Escamilla, 2013), motiu pel qual s'han detectat víctimes de trata dins dels CIE. Al greu fet que és que víctimes d'aquest delictes siguin privades de llibertat dins dels CIE se li afegeix que el funcionariat i les autoritats competents de tot el procés (des de la identificació fins a l'expulsió, passant pels treballadors dels centres d'internament) no estan preparats per detectar casos de víctimes de trata ni per aplicar els protocols per la seva correcta detecció. Fins i tot, Martínez

⁸ De l'entrevista amb la Mònica: *"Per què no són tan parades? Pues perquè hi ha una imatge molt patriarcal respecte l'estranger segons la qual a la dona estrangera se l'ha de protegir perquè "pobreta, és vulnerable. Pobreta, és submissa. Pobreta no sap res, perquè és analfabeta. Pobreta, se l'ha de protegir." I de qui se l'ha de protegir? Del seu marit, de "l'home estranger, bàrbar, violent, que crea inseguretat."*

⁹ De l'entrevista amb la Mònica: *"Quan un policia està parant a algú, a un manter (... amb) una bossa a l'esquena o que està venent al carrer, el para per la seva activitat perquè és activitat no autoritzada. Llavors aquí, clar... si el para per la seva activitat, no es podria considerar una identificació per perfil ètnic. Tot i que al final, una de les coses que fan aquestes identificacions és la criminalització, evidentment, i les activitats que tu deies com la prostitució, el top-manta o gent que ven llaunes al carrer... perseguir les activitats a través de l'eina policial és criminalitzar aquests col·lectius."*

Escamilla (2013) denuncia que quan es troba un possible cas de víctima de trata als centres d'internament, s'acostuma a analitzar des de la sospita de què la dona menteix per evitar l'expulsió. Dins dels CIE continua prevalent *"la condició d'immigrant sense papers sobre la condició de víctima"*.

Com s'ha dit anteriorment, les identificacions per perfil ètnic són pràctiques que, per la seva pròpia natura, tenen un efecte negatiu de caràcter racista. Tot i la constant denúncia d'aquests fets per part de diferents ONG, acostumen a ser impunes perquè resulten difícil de provar¹⁰ (García Añón, J., et al., 2013), però el 2011, la Comissió Europea contra el Racisme i la Intolerància (ECRI) va redactar el Quart informe sobre Espanya en el qual va mostrar preocupació per l'increment de controls d'identitat sense clar motiu que tenen lloc a barris amb una alta concentració de persones estrangeres (Martínez Escamilla, M., & Sánchez Tomás, J. M., 2011).

A continuació es passa a l'anàlisi de les conseqüències personals i socials de les identificacions per perfil ètnic.

a. Conseqüències individuals

Són nombroses les conseqüències personals que se'n deriven de les identificacions policials per perfil ètnic més enllà de la conseqüència última d'activar el cicle de deportació i ser possiblement expulsat o expulsada¹¹.

En primer lloc, l'ús del perfil ètnic en les identificacions està convertint determinats llocs quotidians en "llocs-frontera", invisibles per la ciutadania autòctona (Fernández Bessa, 2016) però que priva del dret a la mobilitat a les persones objecte d'aquest tipus de pràctiques policials. Ciutats com Madrid, Sevilla, València, Bilbao, Barcelona, Marbella, Màlaga o Terrassa són algunes de les moltes ciutats on s'han denunciat casos d'identificacions per perfil ètnic al territori espanyol (Fernández Bessa, 2016).

Alguns d'aquests llocs que passen a ser evitats poden ser les estacions de transport públic, especialment parades de metro de determinats barris, terminals d'aeroports, estacions d'autobusos internacionals, discoteques, places de barris amb molta diversitat social o zones de comerç econòmiques (SOS Racismo, 2017). A les entrevistes realitzades també s'ha denunciat la

¹⁰ De l'entrevista amb la Mònica: *"No tots els casos conduiran a l'èxit. Això definitivament. Però sí que es veritat que com més casos arribin, o més queixes internes hi hagi, més conscient es serà, tant a nivell institucional com a nivell policial, de que hi ha un problema. Si els casos no arriben no hi ha un problema, no? Però en el cas que et dic, sí que teníem bastants arguments. Hi havia un testimoni, un amic que anava amb ell, i l'agent va dir textualment "te paro porque eres negro. A un alemán no lo iba a parar." Llavors quan l'agent comet un error tan garrafal des de l'estupidesa més profunda, llavors és fàcil. Tens arguments. Però si no tens aquesta frase tan clara sí que és molt difícil denunciar el perfil ètnic."*

¹¹ De l'entrevista amb la Mònica: *"T'identifiquen i "ah, no té papers? Pues li obro un procediment d'expulsió" o no, no te l'obren. Aquí la discrecionalitat de l'agent... Però llavors això, t'haurien de deixar en llibertat, tot i que ens consta que a vegades vas directe al CIE. Però no és la majoria de vegades."*

identificació policial de persones als voltants d'oficines i menjadors socials de Càritas¹².

D'altra banda també es poden donar identificacions en l'espai privat i en vehicles¹³. Un clar exemple és el cas denunciat durant l'entrevista amb la coordinadora de la campanya Pareu de Parar-me¹⁴, segons la qual agents de la Policia Nacional van entrar a l'Associació de Senegalesos de Terrassa, van identificar a les persones senegaleses que hi havia dins del local, les van acusar de ser treballadores il·legals i van emetre una ordre d'expulsió. Casualment, aquestes persones varen ser retornades en un vol de deportació al Senegal que havia estat concertat prèviament a aquestes identificacions i que encara no estava complet. Cal destacar que en l'actualitat ja no es donen batudes d'aquesta magnitud sinó que les identificacions es fan com s'ha descrit als paràgrafs anteriors: individualment¹⁵.

La naturalesa dels llocs públics i privats on se succeeixen aquestes identificacions comporta l'alteració de l'estil de vida de les persones susceptibles de ser identificades, que per por a ser-ho, eviten acudir a aquests espais¹⁶. D'aquesta manera, es pot dir que les identificacions per perfil ètnic vulneren el dret a la lliure mobilitat d'aquestes persones.

En segon lloc, aquest tipus d'identificacions assenyalen i classifiquen a les persones com a no membres de la ciutadania local i les fan sentir com que "no són d'aquí". Assenyalar a una persona com a "estrangera" malgrat que aquesta hagi nascut dins del territori espanyol porta a una crisi d'identitat d'aquestes persones¹⁷ i, a llarg terme, a la fractura de la cohesió social.

En tercer lloc, els temps que es triga a realitzar una identificació (que és encara superior quan s'ha de traslladar a la persona a comissaria) comporta el trencament de la rutina de les persones identificades, principalment si són

¹² De l'entrevista amb la Mònica: "(...) oficines de Càrites han denunciat que a la porta a vegades hi havia presència policial perquè s'entén que allà va gent que necessita ajuda i que pot estar en situació irregular"

¹³ De l'entrevista amb la Mònica: "(...) a nivell de vehicles, el que passa a molts gitanos, el que ens comenten és això: que el poli no es creu que aquest cotxe sigui teu i ja l'has hagut de robar. (...) I això ja és una excusa per identificar-te. (...) Hi ha gent que té molta pasta, però com no quadra l'estereotip amb la realitat, pateix racisme per això."

¹⁴ De l'entrevista amb la Mònica: "Fa uns anys hi havia un vol de deportació al Senegal, i un dia o dos dies abans, la Policia Nacional va anar a l'Associació de senegalesos de Terrassa, va entrar, va fer un vistazo i va agafar a persones senegaleses que estaven allà servint cafè, servint el té. I li van dir "Vosaltres esteu aquí treballant irregularment? Veniu." I la intenció era agafar-los per omplir el vol de deportació. Vull dir, que també es pot entrar en l'espai privat."

¹⁵ De l'entrevista amb la Mònica: "La diferència entre identificació i redada és quan agafes a un col·lectiu sencer o fas un cercle amb més d'una persona. Això es feia fa un temps però gràcies a la mobilització social ara es fa més subtil: es fa individualment i es fa d'una altra manera."

¹⁶ De l'entrevista amb la Mònica: "Conseqüències? (...) no freqüentar certs espais per por a ser identificat o canviar les rutes com per exemple no passar per davant d'aquella parada de metro perquè sé que hi ha un cotxe policia i aleshores dono la volta..."

¹⁷ De l'entrevista amb la Mònica: "si a tu et ve un policia, quan tens 16 anys i has fet tota la teva adolescència normal, has anat a l'escola amb gent de tot arreu, i arriba un punt que la policia et para a tu i no para els teus companys de classe, i et demana els papers perquè pensa que no ets d'aquí... aquí hi ha un problema d'identitat malgrat tu et sentis molt català. T'estan assenyalant."

persones que han estat identificades més d'un cop¹⁸. En conseqüència, això pot promoure la pèrdua del lloc de feina, especialment en tractar-se de llocs de feina precaris. Cal recordar que, sovint, les persones en situació d'irregularitat administrativa viuen i treballen al país d'acollida en situació de vulnerabilitat, el que les fa fàcilment explotables (Fassin 2011).

En quart lloc, la conseqüència personal més greu en el cas de les persones que es troben en situació d'irregularitat és el truncament del seu projecte migratori, ja que se'ls emet una ordre d'expulsió que pot arribar a complir-se immediatament o després d'haver passat per un CIE.

Cal destacar que cada identificació policial és viscuda per la persona que la pateix de manera única, sobretot si es té en compte la seva situació en tant que és o no persona *sine permissum*. Això implica que, com ja s'ha vist, les conseqüències que se'n deriven en cada cas poden variar, així com la voluntat de denunciar la seva situació.

Al SAiD (Servei d'Atenció i Denúncia) de SOS Racisme Catalunya han observat una tendència diferent segons l'ètnia o nacionalitat de les persones identificades. Així, els membres del col·lectiu gitano prefereixen no denunciar aquestes pràctiques per l'alta desconfiança cap a l'administració pública i per por a les conseqüències negatives que puguin esdevenir de la denúncia. En contraposició, la població afrodescendent, que actualment es troba en un moment d'empoderament, està més disposada a denunciar (fins i tot públicament als mitjans de comunicació) aquestes pràctiques.

b. Conseqüències socials

La policia és l'aparell encarregat de vetllar per l'aplicació del control penal i migratori, alhora que ha de mantenir la seguretat i ordre públic. És per aquest motiu que se'ls ha concedit el poder legítim de sol·licitar la identificació a qualsevol ciutadà o ciutadana i de fer les detencions necessàries. Quan aquestes pràctiques es fan de forma arbitrària, com és el cas de les identificacions per perfil ètnic, els cossos de seguretat perden la legitimitat per a desenvolupar les tasques encomanades i la ciutadania hi perd la confiança.

A la Constitució espanyola¹⁹, a les normatives que regulen l'actuació policial i, fins i tot, a la Llei mordassa es contemplen les identificacions discriminatòries com una pràctica il·legal, però alhora en aquestes mateixes lleis s'indica que es pot parar a les persones en funció de dos supòsits: quan hi ha indicis de què poden estar cometent una falta administrativa com pot ser no tenir papers i quan hi ha indicis de què aquesta persona pot arribar a cometre un delictes i s'actua preventivament. Així, sota el paraigües d'aquests

¹⁸ De l'entrevista amb la Mònica: *"L'altre dia parlava, per exemple, amb un noi que té 20 anys i que no pot recordar la quantitat de vegades que l'han parat. I només té 20 anys. I li preguntava "Bueno, Mohammed, amb el que portes de 2018 que creus?" I diu "bueno, unes 10". Unes 10 en 6 mesos, i jo 0 en 28 anys. M'entens? Bueno, la diferència és palpable."*

¹⁹ L'article 14 de la Constitució espanyola diu que *"els espanyols són iguals davant la llei, sense que pugui prevaler cap discriminació per raó de naixement, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social."*

dos supòsits, la policia sobreidentifica a moltes persones mitjançant criteris racistes per tal d'identificar població immigrant *sine permissum*²⁰, i sovint els cossos de seguretat afirmen que l'ètnia és un indicador que els facilita la seva tasca. Però aquesta manera de fer se sustenta sobre la idea falsa que la població espanyola és blanca. Emprar un criteri racista, és a dir, basar-se en un criteri físic en comptes de basar-se en indicis de sospita raonable, resulta inefectiu. Si es fessin servir criteris objectius basats en la conducta, la taxa d'efectivitat de les identificacions policials augmentaria.

El cas *Williams Lecraft* n'és un clar exemple. El 1992, Rosalind William Lecraft, d'origen afroamericà i nacionalitat espanyola, va ser parada i identificada a una estació de tren a Valladolid (García Añón, J., et al., 2013), mentre que la resta de persones que es trobaven allà no ho van ser. Rosalind va denunciar aquest fet davant el Tribunal Constitucional espanyol, el qual va considerar que es tractava d'un fet normal parar a persones pel seu color de pell quan s'intentava buscar a persones en situació d'irregularitat, acollint-se als criteris de raonabilitat i objectivitat²¹ per justificar que aquell tracte diferenciat no era discriminatori, tot i que el mateix agent que la va identificar va reconèixer que havia rebut l'ordre de parar a les persones "com ella" (García Añón, J., et al., 2013). Aquesta sentència implica que d'acord amb el Tribunal Constitucional "*el criteri estadístic, és a dir, la major probabilitat de què el criteri racial determini que una persona és estrangera no és discriminatori sinó que és un criteri de selecció raonable*". Ara bé, tal com afirmen al seu article Añón (et al, 2013), aquest criteri estadístic no pot ser un criteri raonable perquè no inclou a tots els subjectes (hi ha estrangers que no es poden identificar mitjançant aquest criteri) i perquè alguns dels que inclou no serveixen per ser identificats (hi ha nacionals que poden ser mal identificats per criteri ètnic). Finalment el 2009, la Comissió de Drets Humans de les Nacions Unides va considerar que els indicis sobre la possible situació d'il·legalitat de Williams Lecraft no es podien basar únicament en les seves característiques físiques o ètniques i va condemnar a l'estat espanyol per aquest acte discriminatori (Martinez Escamilla, 2011).

Més enllà de les conseqüències personals que va patir Williams Lecraft, aquest cas mostra que les identificacions per perfil ètnic també poden augmentar la discriminació entre nacionals i la propagació d'idees xenòfobes entre la ciutadania.

Aquestes actuacions policials s'emmarquen dins d'un conjunt de mesures dirigides a la societat i a l'opinió pública (Fernández Bessa, 2016). La presència policial a l'espai públic, així com les identificacions i detencions, pretenen mostrar que s'estan adoptant mesures i alhora transmetre la sensació de seguretat. A l'organització SOS Racisme s'ha constatat que des

²⁰ De l'entrevista amb la Mònica: "*Si tu ho preguntes a la poli, l'argument policial serà "No, es que mira, ens és més fàcil fer la nostra feina si ens basem en el perfil ètnic. És més fàcil saber a qui hem de parar. És un indicador que ens és fàcil per el coloròmetro, en funció del color de pell parem a algú."* Però si fem una anàlisi de les dades de la policia es veuria que utilitzar aquest criteri, que és un criteri racista, és inefectiu. És a dir, basar-se en criteris racistes en comptes de basar-se en indicis de sospita raonable, és inefectiu."

²¹ El 29 de gener del 2001, el Tribunal Constitucional va considerar que era raonable utilitzar el criteri estadístic de què les persones racialitzades són en major proporció estrangeres.

de l'onada d'atemptats terroristes a Europa, s'han incrementat el nombre d'identificacions de membres de la comunitat musulmana²², però l'excés d'identificacions pot portar a crear sensació d'inseguretat per la creença popular que "si s'estan donant tantes identificacions és perquè són necessàries". El "no us preocupeu, us estem protegint" es converteix en "si hem d'estar tan protegits és perquè hi ha molt de perill", imaginari social que acaba fomentant la legitimació de les identificacions per perfil ètnic i el control sobre aquests col·lectius, i que al seu torn reforça ideologies xenòfobes quan confon i associa directament la immigració amb el crim. Així doncs, una altra conseqüència social d'aquestes pràctiques és l'estigmatització del col·lectiu immigrant.

Les identificacions policials en general i les detencions acostumen a associar-se amb la criminalitat²³. És per aquest motiu que el fet d'identificar consecutivament a persones amb un determinat perfil ètnic porta a la criminalització social d'aquest col·lectiu. Aquest efecte de criminalització de la immigració es veu reforçat quan es produeix a la detenció d'aquestes persones. Quan no s'ha aconseguit la identificació durant la parada, l'agent policial pot sol·licitar l'acompanyament d'aquesta persona a comissaria per tal de ser identificada, de manera que en cap moment es pot dur a terme com si for una detenció per comissió de delictes. Això implica que, tot i que a vegades es fa, no es pot emmanillar a la persona, no se li pot retirar el telèfon mòbil i no pot estar més de sis hores a dependències policials. Ara bé, sí que es pot dur a terme una detenció quan l'agent decideix que és necessària per impedir un delictes o falta, o per sancionar una infracció (Fernández Bessa, 2016) com pot ser que durant l'escorcollament en el procés d'identificació (cal ressaltar que l'escorcollament no acostuma a donar-se), s'ha trobat alguna substància il·legal.

Per últim, la sobreidentificació d'un col·lectiu concret sense cap motivació objectiva farà aquest col·lectiu desconfiï cada cop més en els cossos de seguretat i amb l'administració pública i serà menys col·laborador. És per aquest motiu que, cada cop més, els cossos policials es neguen a complir funcions de control migratori, ja que a més, això suposa la dissuasió de les

²² De l'entrevista amb la Mònica: *"l'argument que et donarà un policia és que, o la creença que pot haver-hi institucional, que potser no te l'acaben de reconèixer però és que identificar persones és llençar un missatge a la societat de "estem vetllant per la vostra seguretat". Llavors, en contextos d'alerta terrorista com el que estem vivint ara, també creiem que el perfil ètnic cap a determinats col·lectius, en aquest cas cap a la comunitat musulmana, s'està intensificant però també per llençar aquest missatge a la ciutadania de "no us preocupeu, us estem protegint."*

²³ De l'entrevista amb la Mònica: *"que la gent associa automàticament quan veu algú a qui estan parant al carrer o algú a qui li estan posant les manilles, associa directament aquesta imatge amb "alguna cosa haurà fet" i aquesta associació directa s'ha de començar a desmuntar. I costa molt de fer-ho, però el que estem intentant fer és que la gent, quan vegi una identificació al carrer, es plantegi que aquesta persona no ha fet res, potser l'estan parant per la seva aparença i ens hem de quedar allà i assegurar-nos que aquesta persona no està sent parada per la seva aparença perquè això és il·legal."*

persones immigrants en situació d'il·legalitat a denunciar possibles crims per por a ser detingudes²⁴ (Garcés Mascareñas, B., & Arnal Dimas, N., 2017).

En conclusió, són nombrosos els motius pels quals l'ètnia no pot ser un criteri per fer identificacions policials, ni tan sols en el marc del control migratori perquè no és eficaç, atempta la dignitat i drets fonamentals de les persones que són identificades, i promou l'estigmatització i criminalització del col·lectiu immigrant, segregant-los de la resta de la societat.

Posteriorment a una identificació policial i si la persona es troba en alguns dels supòsits d'expulsió com poden ser tenir antecedents penals o trobar-se en situació d'irregularitat, es pot activar el cicle de la deportació. En aquest cas, la persona identificada pot ser detinguda en els calabossos policials per un màxim de dies i després posada en llibertat, pot ser detinguda a la comissaria i ser immediatament expulsada al seu país d'origen, o bé pot ser internada en un CIE (fins a un màxim de 60 dies) i ser expulsada o posada en llibertat.

A continuació s'analitzarà el supòsit d'internament en un CIE i les seves conseqüències per a les persones internades i la resta de la societat.

4.2.2 Internament: Centres d'Internament d'Estrangers (CIE)

A Espanya hi ha un total de set CIE amb capacitat per a internar unes 4.100 immigrants, les quals es considera que han comès una falta administrativa com trobar-se en situació irregular, sense que hagin comès un delictes penal necessàriament. Tanmateix, no totes les persones immigrants tancades a un CIE són retornades al seu país d'origen, sinó que n'hi ha que són alliberades²⁵, principalment perquè no s'han pogut documentar o perquè han arribat al límit de dies que poden estar a un CIE sense que s'hagi pogut gestionar la seva expulsió, i es queden vivint dins del territori espanyol en situació d'irregularitat (perquè no se'ls ha pogut regularitzar) i sense poder ser expulsats. Segons la *Llei d'Estrangeria*, aquestes persones no podran iniciar la seva regularització fins que prescrigui l'ordre d'expulsió a la qual estan subjectes, que és proporcional al temps de prohibició d'entrada al país (tres, cinc o deu anys) més dos anys de penalització per trobar-se de manera

²⁴ De l'entrevista amb la Mònica: *"Si tu estàs sobreidentificant a un col·lectiu concret sense motiu i et bases sempre en la seva aparença, aquest col·lectiu desconfiarà cada vegada més de la poli i col·laborarà cada vegada menys amb la poli. Per tant, al final quan el poli està actuant en pro de la seguretat ciutadana i actua amb criteris racistes, al final el que està creant és inseguretat."*

²⁵ De l'entrevista amb l'Anna: *"Hauràs vist quan has vist les xifres de quin percentatge de persones que han estat a algun CIE finalment se les expulsa, és ridícul. Per tant el que ens està dient això és que l'objectiu que en teoria ens venen que té el CIE no s'està complint, per tant, està demostrat, està sobre el paper, que no tenen una funció ni objectiva ni de cap manera."*

irregular dins del territori espanyol (Morán, A. J., García, D. R., & de Lucas, J. 2012).

Aquesta condició d'“*inexpulsabilitat*” es pot donar per quatre motius. En primer lloc, perquè les persones estan indocumentades i no són reconegudes per les autoritats del seu país d'origen²⁶. En segon lloc, per la inexistència d'acords de readmissió entre la Unió Europea i el país al qual han de ser retornats. En tercer lloc, per les condicions personals de la persona que es vol expulsar si aquesta pertany a un col·lectiu vulnerable com són les i els menors d'edat, les dones en estat de gestació, les víctimes d'exploració laboral i sexual o les persones sol·licitants d'asil. Per últim, la insuficiència pressupostària que impossibilita portar a terme l'expulsió de la persona internada; es calcula que entre el 2011 i el 2015 el govern espanyol va gastar més de 26 milions d'euros en vols per a expulsar a 4.674 persones (Servei Jesuïta a Migrants d'Espanya, 2015).

Totes les persones internes a un CIE comparteixen el fet que han entrat o resideixen de manera il·legal a Espanya, però cadascuna d'elles prové d'una realitat completament diferent. S'ha pogut observar quatre tipus d'immigrants.

En primer lloc, trobem les immigrants interceptades en la travessia, provinents principalment de l'Àfrica Subsahariana mitjançant pasteres. En segon lloc, es troben les immigrants que han complert o estan complint pena de presó i passen a ser internades a un CIE per a ser expulsades al seu país. Si l'expulsió no s'ha pogut realitzar, tornen a la presó per continuar amb la seva pena. Sovint, però, són trasllades als CIE un cop ja han complert la seva pena, de manera que tornen a ser tancades al CIE complint una doble sanció. En tercer lloc, hi ha les immigrants amb irregularitat sobrevinguda²⁷, és a dir, persones que gaudien d'un permís de residència però en el moment de renovar aquest permís no tenien contracte laboral, de manera que passen a ser immigrants irregulars. Aquest grup s'ha vist enormement incrementat com a conseqüència de la crisi financera iniciada el 2007 i l'augment de la taxa d'atur que ha afectat principalment als col·lectius en situació de més

²⁶ De l'entrevista amb la Pilar: “*hi havia un algerià que havia estat aquí des dels 10 anys, crec que era. I llavors havia, no sé si temes de penals també, que anava i venia, però quan arribava a Algèria li deien que no, que era d'aquí. I als 10 dies, dos cops que li han fet, als 10 o 15 dies el tornaven cap aquí una altra vegada. I així, llavors, són inexpulsables i s'acaben quedant i fent diferents recorreguts. I et trobes que et diuen “Si jo ja vaig estar al CIE 1 o 2 vegades i ...”, com molt tranquil, saps? Jo no el vaig veure pel seu cas sinó que feia de traductor d'un altre intern, i deia “Però jo ja sé que no m'expulsen, perquè és ja el tercer cop. Quan es compleixi el termini, surto d'aquí. I mentre estic aquí, ajudo a aquest, o faig les traducció...” perquè ell sabia àrab i espanyol bé. “Ajudo als altres, estic aquí... ja ho sé. Als 60 dies surto d'aquí.” I va sortir.”*

²⁷ De l'entrevista amb la Pilar: “*Bastanta de la gent que es veuen al CIE és per irregularitat sobrevinguda, no els que arriben en pastera i això... Quan la irregularitat és sobrevinguda tens dos perfils molt clars: el que... o tres: el que porta aquí 30 anys i mai ningú li ha dit res i ha viscut 30 anys al marge de tot (...). El que se li ha passat la renovació per desídia i ha rebut ordres d'expulsió però no ha fet cas perquè a seguit vivint aquí.. o perquè inclús, he tingut un cas en que ell pensava que estava tot legal però el que havia fet la il·legalitat era l'empresari. (...). I el tercer grup que són els que en un inici, els primers anys van tenir la residència, però com que tenir treball era molt difícil, la seva situació i els barris on van caure a viure els van portar a cometre delictes.”*

vulnerabilitat com són les immigrants. Per últim, trobem les immigrants en situació irregular establertes a Espanya. Aquestes han entrat, han viscut i han treballat a Espanya de manera irregular des del primer moment (Morán, A. J., García, D. R., & de Lucas, J., 2012).

A continuació es passa a l'anàlisi de les conseqüències del pas per un CIE per les persones internades, pels amics i famílies de les persones internades i pel conjunt de la societat. Abans però, cal destacar que els centres d'internament es caracteritzen per la seva opacitat (SOS Racismo, 2017) i és per això que no hi ha dades ni informes oficials que informin sobre el que ocorre dins dels murs. Tampoc no és permesa l'entrada a mitjans de comunicació i només un parell d'ONG hi tenen accés. Les dades que es presenten a continuació han estat estretes d'informes d'aquestes organitzacions i de les entrevistes realitzades als seus membres.

a. Conseqüències individuals

Podem trobar conseqüències que són comunes a totes les tipologies d'immigrants. En primer lloc, la privació de llibertat. Els interns als CIE, així com els dels centres penitenciaris, es veuen privats del dret a la llibertat. Ara bé, en comparació a les presons, els CIE porten afegit el sentiment d'angoixa. Tot presoner, si bé es troba privat d'aquest dret durant més temps, té una data de finalització de la seva estada a la presó i sap que a continuació sortirà lliure al carrer per refer la seva vida. En contraposició, els interns als CIE desconeixen en tot moment la data en què abandonaran el CIE i saben que quan l'abandonin serà per a ser expulsats. Dins del CIE no hi ha cap esperança a la qual aferrar-se²⁸.

En segon lloc, el trencament del projecte migratori personal de les persones internes²⁹. Tenint en compte que, si bé la tendència va a la baixa, encara hi ha persones que han estat internades al CIE tot i haver viscut a Barcelona més de 10 anys, cal destacar que una gran conseqüència del pas pel CIE és la desintegració social. Si bé són persones que resideixen de manera il·legal o

²⁸ De l'entrevista amb en Josetxo: "(...) tot pres té una data final, sap que allò s'acaba i sap que aquell dia sortirà al carrer i que tornarà a fer la seva vida, a refer-la o a tornar-la a començar. Té una cosa que es diu esperança, i aquesta esperança l'alimenta i li dona forces per aguantar la vida a la presó. (...) Al CIE, malgrat són dos mesos, perquè són dos mesos com a màxim, primerament no hi ha cap final esperançador perquè el final és una expulsió. L'únic horitzó possible que té el pres al CIE és que la seva vida a Espanya s'ensorra, que ja pot acomiadar-se de tot aquest projecte migratori."

²⁹ De l'entrevista amb en Josetxo: "El CIE evidencia, és la representació, l'estructura d'un comportament social i del poder que li està dient a l'estranger "s'ha acabat, tu no tens res a fer aquí." Per tant, qui marca el procés és el poder però, clar, a costa de destruir el projecte personal i això és molt evident." I "Una cosa és els processos migratoris i una altra els projectes migratoris. El projecte migratori d'una persona que ha passat pel CIE és que se l'han tallat. El procés és diferent. Realment hi ha un descavalcament entre el projecte de fer una vida nova, de guanyar-se la vida aquí, de millorar, d'estudiar, de treballar, de fer una família... el que és un projecte migratori, és completament diferent del que és el procés migratori que acaba amb una decepció, frustració, a més tractat com un delinqüent, tancat com un delinqüent, expulsat com si fos un apestat."

que han tingut una irregularitat sobrevinguda, es pot afirmar que la majoria d'elles han residit a Espanya el temps suficient per a establir xarxes socials i laborals (sense tenir en compte que molt possiblement han creat un nucli familiar). L'ingrés al CIE interromp el seu projecte de vida, promovent el desarrelament social i l'aïllament³⁰.

En tercer lloc, observem que en termes de salut també es poden trobar greus conseqüències. Respecte a la salut física, es pot observar un greu empitjorament de les persones que tenen malalties cròniques³¹ i que com a conseqüència de l'internament han d'interrompre tractaments i perden visites mèdiques. Alhora, nombroses internes emmalalteixen dins de les instal·lacions dels CIE, sobretot de malalties infeccioses³² de l'aparell respiratori com tuberculosi o pneumònia i de la pell per culpa de les pèssimes condicions de vida dins dels CIE, per la manca d'higiene o per compartir matalassos i roba (que promou l'aparició de puces, xinxes i altres paràsits). A més, també es pot trobar persones amb malalties infeccioses prèvies a l'internament com persones malaltes de VIH o hepatitis. Cal recordar que moltes d'aquestes malalties prevalen posteriorment a la sortida dels CIE i són problemes de salut pública. Sovint, la salut de les persones que ja patien malalties prèviament a l'ingrés al CIE o que necessiten atenció especialitzada³³ es veu greument perjudicada per la interrupció dels seus tractaments i visites mèdiques i per la baixa presència de personal mèdic al CIE³⁴.

Quant a la salut mental, en destaca l'aparició i/o l'agreujament de la Síndrome de l'Immigrant amb Estrès Crònic i Múltiple, també coneguda com a Síndrome d'Ulisses³⁵. Les persones immigrants pateixen aquesta síndrome quan viuen de manera molt intensa el dol de l'allunyament de la família i amics, la llengua, la cultura, la terra, l'estatus social, el contacte amb el grup de pertinença i els riscos per la integritat física, entenent com a dol "*el procés de reorganització de la personalitat que té lloc quan es perd quelcom significatiu per l'individu*" (Achetegui, J., 2008). En últim terme, tot i que no

³⁰ De l'entrevista amb en Josetxo: "*Visitem persones que precisament ningú va a veure-les perquè són les que tenen més número al sorteig de desintegració. Ja tenen una feblesa molt més... o perquè la seva família o amics també són gent sense papers, que és tant com dir que no van a veure'l. (...) Aquest aïllament, la manca de vincles amb l'exterior és un indicador de persones que patiran molt més els 2 mesos o 30 dies que estiguin.*"

³¹ De l'entrevista amb en Josetxo: "*(...) persones que pateixen malalties i que entren al CIE i que es tallen tractaments, es perden visites mèdiques, seguiments, revisions...*"

³² De l'entrevista amb en Josetxo: "*Hi ha problemes de malalties infeccioses que tenen a veure sobretot amb l'aparell respiratori com tuberculosi, pneumònies, i que són problemes de salut pública, amb compte. Perquè estem parlant d'acumulació de persones, entre 4-6 a cada cel·la, fins a 200 persones al recinte. Temes d'aparell respiratori i de dermatologia: sarnes i infeccions a la pell per problemes d'higiene. Hi ha una higiene insuficient, o el tema de compartir dutxes, roba, matalassos... A més, temes de puces... m'entens?*"

³³ Aquí ens referim, per exemple, a la presència de dones embarassades al CIE de Valencia.

³⁴ De l'entrevista amb l'Eduard: "*Bueno, sí que hi ha personal mèdic, però és molt deficient.*"

³⁵ De l'entrevista amb en Josetxo: "*(...) l'estada al CIE agreuja la situació de persones que poden ja venir amb la síndrome o iniciar quadres de síndrome d'Ulisses dins del CIE o un cop ha sortit.*"

són habituals, el suïcidi i la mort³⁶ són les conseqüències més greus que s'han pogut extreure de l'anàlisi³⁷.

En referència a l'impacte en la salut física i psicològica de les internes, l'informe tècnic realitzat per la Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiat (CEAR) mostra dades estadístiques del deteriorament de la seva salut percebuda després de realitzar entrevistes a les persones internes. Així doncs, si la salut física percebuda en el moment de l'ingrés era de 7,79 punts (en una escala d'1 a 10 on 1 equival a molt dolenta i 10 a molt bona), en el moment de fer l'entrevista disminuïa fins a 5,72. Encara més accentuat era el descens de la salut psicològica percebuda a l'ingrés (7,92) i en el moment de fer l'entrevista (4,67). Fatiga, migranyes, malestar estomacal, malalties a la pell o dolors articular són alguns dels efectes físics que pateixen les internes al llarg de la seva estada als CIE, especialment quan no reben l'atenció mèdica necessària per a pal·liar-los. Respecte als símptomes psicològics, les més comunes són l'insomni, la tensió i preocupació pel que pugui ocórrer, les idees de suïcidi, la desesperació o la confusió. Sovint, aquests efectes s'allarguen i continuen un cop han abandonat el CIE (Pérez-Sales, P. (2009).

Tot i que aquests impactes poden donar-se tots alhora en les persones immigrades, cal destacar que no es donen de la mateixa manera. Així doncs, es pot observar que hi ha una gran diferenciació respecte de la magnitud de l'impacte del pas pel CIE entre les immigrants interceptades en la travessia i les immigrants que han viscut al territori espanyol durant un temps³⁸. Pel primer grup, l'ingrés al CIE no deixa de ser una porta d'accés a Europa, i fins i tot tenen coneixement de la seva existència atès que sovint acostumen a no portar passaport perquè sigui més difícil dur a terme la seva expulsió³⁹. Tanmateix, són un grup molt vulnerable en termes de salut, ja que vénen de fer una llarga i perillosa travessia (travessar el desert, creuar la Mediterrània en pastera,...). Dels factors que diferencien la magnitud de les

³⁶ De l'entrevista amb en Josexto: *"I després, hi ha una altra conseqüència, que no se m'oblidi. Que aquesta, clar.. també pots no dir-la, però jo crec que estaria bé, que és... la mort. Hi ha gent que s'ha mort dins del CIE. Llavors, per què, no? Curiosament, els casos, aquí hi ha els de Barcelona i altres a fora de Barcelona, també a Màlaga, casos de suïcidi... A Madrid va ser una malaltia no atesa i va morir una dona..."*

³⁷ De l'entrevista amb en Josexto: *"Jo crec que podria ser una escalada, i que arribi un moment que la conseqüència final sigui la mort. No és habitual, això és cert... però és possible."*

³⁸ De l'entrevista amb l'Eduard: *"No és el mateix que algú que porti anys vivint aquí... Una persona amb suport familiar té una atenció continuada, sap que la família està vetllant per ell i potser té suport jurídic i etcètera. En canvi una persona que ve de Mali i no té ningú després de passar mesos viatjant, ser maltractat per la policia de Mali i el Marroc, i arriba aquí i, en fi... Suposo que l'impacte és encara més bestia."*

³⁹ De l'entrevista amb la Pilar: *"No porten cap documentació. Com aquest que han vingut menors marroquins i que els interessa passar amb la documentació, a altres els interessa que no hi hagi cap tipus de documentació. Tot i els marroquins es poden acabar identificant, però els subsaharians no. És molt més difícil. Aquests venen sense cap tipus de documentació i et diuen de quin país venen. I et diuen països que.. bueno, potser que sí i pot ser que no. No hi ha com demostrar-ho."*

conseqüències, en destaca, en primer lloc, la barrera idiomàtica⁴⁰. Normalment, les immigrants interceptades en la travessia no tenen cap tipus de coneixement de l'idioma espanyol o català, de manera que en tot moment desconeixen quina és la seva situació perquè hi ha una gran mancança d'intèrprets als CIE. A causa d'aquest desconeixement, és molt més fàcil que aquestes persones, que ja de per si es troben en situació de vulnerabilitat, es vulnerabilitzin més.

En referència a l'edat, si bé una persona jove pot ser més forta en termes de salut, en comparació amb una persona adulta tindria més dificultats per a sortir-se'n del tràngol⁴¹. D'altra banda, l'absència de vincles amb l'exterior, és a dir, el fet de no tenir una xarxa de suport que inclou advocats, família i amics, promou una gran incertesa, principalment perquè no reben cap visita al llarg de l'internament i perquè quan són posades en llibertat no tenen on anar. Aquest fet és més marcat en les immigrants que han estat interceptades en la travessia, però també en les immigrants que per a ser internades han estat allunyades dels nuclis urbans on residien. Per exemple, el CIE de Barcelona acull a immigrants de tota Catalunya, així com de Cantàbria, País Basc o Aragó, que no només no reben visites dels familiars per motius principalment econòmics, perquè també són residents il·legals o perquè simplement no poden desplaçar-se al CIE, sinó que quan són posades en llibertat sense cap tipus de recurs han d'enginyar-se-les per a retornar de Barcelona a la seva llar, allà on sigui. La manca de vincles amb l'exterior suposa que aquestes persones patiran molt més tant durant l'estada al CIE com en el moment de ser posades en llibertat, si és que finalment no són expulsades.

En quart lloc, dins dels CIE sovint es vulneren molts drets que fan que l'estada al CIE sigui angoixosa. Entre aquests, destaca una assistència lletrada (que és obligatòria) ineficient⁴² en tant que no es pregunta a les persones internades sobre les seves circumstàncies personals o el seu motiu de sortida del país d'origen (Martínez Escamilla, 2013) que en moltes situacions ajudaria a detectar víctimes de trata, menors i altres persones en situació de vulnerabilitat o amb possibilitat d'obtenir l'estatus de refugiat⁴³.

⁴⁰ De l'entrevista amb en Josetxo: *"L'idioma és un dels factors de més vulnerabilització. Les persones que venen de pastera, més clarament, perquè són les que acaben d'arribar i no tenen cap noció de català ni espanyol. I aquestes són les que tenen més número de patir els processos de desintegració i de vulnerabilització. I el sistema, que és el que genera desconfiança: sistema judicial, policial, polític... s'ensanya i s'aprofita d'aquesta feblesa. "Como que no se enteran de nada, se aplica la ley..." Tu saps això de "El dret és feble amb els poderosos i és fort amb els febles."?"*

⁴¹ De l'entrevista amb en Josetxo: *"No és el mateix tenir 20 anys, 18 o 16, com gent que hi ha que són menors, ho hauràs llegit a l'informe... que tenir 40 anys. Jo podria anar al CIE i ja miraria de superar-ho, perquè mira... però home, amb 20 anys, pff.. saps?"*

⁴² De l'entrevista amb en Josetxo, quan un dels interns que visitava li deia: *"El jutge no m'ha escoltat, l'advocat m'ha deixat parlar dos minuts i després m'ha dit que "tranquil, bla bla bla" i no m'ha vingut a veure encara ..."*

⁴³ De l'entrevista amb l'Anna: *"També és important el tema de la sol·licitud d'asil, que per exemple al CIE d'Aluche a Madrid, el protocol que se seguia fins l'any passat era molt deficient. No sabien si la seva sol·licitud estava sent cursada o no, l'havien d'entregar al director del centre. Per tant, això és una vulneració clara de drets humans."*

A això se li afegeix la sovint absència d'intèrprets, essencial quan es tracta de persones que no tenen coneixement de l'idioma, de manera que són desconexors de la seva situació administrativa ni dels drets i deures que tenen. La pobra assistència lletrada i la falta d'intèrprets promouen que sovint, persones que ho podrien sol·licitar per les seves circumstàncies personals no tinguin accés al dret a la protecció subsidiària ni al dret a l'asil, que inclouen la protecció contra les devolucions i expulsions, l'autorització al treball i la residència permanent.

En cinquè lloc, nombroses organitzacions han denunciat la presència de menors dins dels CIE, que ja únicament per la seva configuració de centre de privació de llibertat de mitja durada semblant a la configuració d'un centre penitenciari suposa la vulneració dels drets dels infants. El control del flux migratori en cap cas pot estar per sobre de les polítiques de protecció encaminades a garantir aquests drets. És per aquest motiu que, a partir del 2007 i fins a l'actualitat, davant la possibilitat de què una persona internada sigui menor se li aplica un examen mèdic que consisteix en la realització d'una radiografia que ajudi a determinar el grau de maduració òssia. Aquesta prova va ser dissenyada per a la població blanca dels Estats Units (Martínez Escamilla, 2013) de manera que, en realitat, els resultats que es puguin obtenir d'aquesta prova no haurien de ser decisius a l'hora d'internar a algú, atès que als CIE s'aplica principalment a joves provinents de països de l'Àfrica subsahariana. L'any 2017 48 internes van ser reconegudes oficialment com a menors (Servicio Jesuita a Migrantes España, 2018), però se sospita que en realitat tractaria d'un nombre superior, ja que la prova hauria pogut donar falsos negatius, portant a l'expulsió de menors. Un cop més, cal recordar que la mesura de l'internament és una mesura concebuda com a excepcional per a dur a terme l'expulsió de les persones immigrants adultes i està prohibida pels menors.

Per resumir, l'edat, el context del qual provenen o l'estat de salut són alguns dels nombrosos factors individuals que poden agreujar encara més l'impacte del pas pel CIE, principalment tornant-los més vulnerables i augmentant la seva probabilitat de desintegració social. Aquests factors s'han de tenir en compte a l'hora d'emetre l'ordre d'internament.

b. Impacte sobre les famílies de les immigrants internades

Més enllà de les conseqüències sobre les mateixes immigrants internades, podem trobar impactes sobre les famílies i grups d'amistats d'aquestes. Més enllà de les conseqüències emocionals que poden tenir per les persones del seu entorn, cal recordar que la gran majoria de persones internades són homes. Això fa que un dels grans impactes per a la resta de membres de la família sigui l'econòmic, especialment si la persona internada és la principal sustentadora de la família. La reducció d'ingressos que s'esdevé, influiria en el si de la llar i la família, tenint com a repercussió, per exemple, el desnonament de la família per impagament de l'habitatge. Aquestes famílies

veurien trasbalsada la seva quotidianitat com a conseqüència de l'ingrés al CIE d'un dels seus membres⁴⁴.

En segon lloc, quan els familiars de les internes són menors o irregulars⁴⁵, no poden accedir a les instal·lacions dels CIE de manera que no poden tenir contacte amb la seva familiar internada (no poden donar suport moral, portar roba o productes d'higiene, o facilitar els recursos o la documentació necessària per al seu alliberament) i, fins i tot, no poden acomiadar-se físicament de la interna si finalment és expulsada⁴⁶.

c. Conseqüències socials

D'altra banda, el pas pel CIE té dos impactes socials greus: la pèrdua de confiança en les institucions i l'estigmatització (encara més) del col·lectiu immigrant.

En primer lloc, cal destacar que, sovint, les persones immigrants vénen de països on la relació amb la policia és conflictiva per culpa dels abusos de poder, de manera que quan arriben aquí, consideren que poden confiar en el funcionariat en general; senten que l'Estat els acull i que poden comptar amb l'ajut del tercer sector. L'entrada al CIE suposa el desencantament de l'immigrant⁴⁷ amb la societat receptora i la pèrdua de confiança amb el govern, la justícia⁴⁸ i el sistema⁴⁹: se'ls priva de llibertat per trobar-se en

⁴⁴ De l'entrevista amb en Josetxo: *"A les famílies també hi ha un estrès post-traumàtic perquè no paren. Les famílies, a poc que puguin, miren de buscar-li un advocat, portar-li els papers, clar perquè volen que l'advocat el defensi, que el tregui fora i li aconsegueixi la llibertat. Això trasbalsa també els hàbits de les famílies, els costums... Pensa que moltes no són de la ciutat, són de fora de Barcelona com abans et deia."*

⁴⁵ De l'entrevista amb en Josetxo: *"Els meus fills menors, nascuts a Espanya, i no poden venir-me a veure perquè com que la seva mare, la meua parella, no té papers... Estoy más solo que la una. Aquest aïllament, la manca de vincles amb l'exterior és un indicador de persones que patiran molt més els 2 mesos o 30 dies que estiguin."*

⁴⁶ De l'entrevista amb en Josetxo: *"(...)has de buscar algun tercer que li envii roba, papers per defensar-se a dins... Envies a algú perquè no pots fer-ho. Això té afectacions a les famílies i als amics, i sobretot als menors. I pensa que a aquesta persona la poden expulsar. O sigui que no la deixaran acomiadar-se, ni... no són chorradas."*

⁴⁷ De l'entrevista amb en Josetxo: *"En la relació amb el poder som força confiats nosaltres. Ells venen de països que estan acostumats a desconfiar i estan sobre avis continuament. Llavors ells han après que aquí hi ha ajuts, que si estàs tres anys pots arrelar-te, pots regularitzar-te... o sigui que al final, com que el sistema t'acull. I llavors hi ha ONGs... La relació amb l'autoritat és diferent. Però el CIE és "crack!", trencar-te. És la pèrdua, el desmentido: "no, no te confies tanto. Recorda que ets un mort de gana, que ets un irregular i que t'expulsarem." I per tant, ells tornen a desconfiar."*

De l'entrevista amb la Pilar: *"La majoria d'ells considera que realment l'Administració del país està actuant injustament amb ells. No parlen de persones concretes, això no. (...) Però sí de l'Administració en general i del país es queixen moltíssim. (...) t'ho expressen sobretot els que són irregularitat sobrevinguda, els que porten molts anys aquí. Els que arriben no. Els que arriben, tot els hi sembla millor que el que han deixat. (...) Els altres t'expressen que... ells s'han mogut en una situació de mitja ciutadania i de cop se'ls hi trunca tot."*

⁴⁸ De l'entrevista amb en Josetxo: *"També perden la confiança en els jutges, la confiança en la justícia. Perquè "Yo no he hecho nada, yo no he matado a nadie" et diuen, "Yo no soy un criminal. ¿Qué hago aquí encerrado como un delincuente?"*

⁴⁹ De l'entrevista amb en Josetxo: *"Jo sempre dic que el CIE és una eina de desintegració social, per la seva conseqüent pèrdua de confiança en el poder, en la justícia, en la policia, en els*

situació d'irregularitat administrativa sense que necessàriament hagin comès cap crim.

Respecte a l'estigmatització, es dona a nivell social i a nivell personal, en tant que col·lectivament es considera que "*alguna cosa hauran fet perquè els hagin tancat*" i individualment l'immigrant assumeix que ell és el responsable d'estar intern perquè no té els papers. Aquesta estigmatització va acompanyada de la criminalització de les persones internes, especialment perquè, tot i que legalment no hauria de ser, la similitud entre els centres penitenciaris i els CIE és visible, condicionant l'opinió pública sobre aquests centres i les mateixes persones internes.

En conclusió, és cert que les conseqüències personals de l'internament depenen clarament de la situació prèvia de cada persona abans de ser internada, però l'impacte en la societat no s'allunya dels esmenats en l'apartat de les detencions i identificacions per perfil ètnic, caracteritzant-se per l'encoratjament de dinàmiques de criminalització i estigmatització del conjunt del col·lectiu immigrant.

Abans de continuar, cal tenir en compte que el 2017 les principals causes de sortida dels CIE a Espanya van ser la posada en llibertat per impossibilitat de documentar a la persona internada, l'execució de la devolució i el trasllat a un altre CIE (Servicio Jesuita a Migrantes España, 2018). A continuació es passa a l'anàlisi de l'última de les fases del dispositiu de deportació: l'expulsió o, si no s'aconsegueix, la posada en llibertat de la persona internada al CIE.

4.2.3 Expulsió

La deportació és una mesura de control molt costosa econòmicament i per aquest motiu, des de l'inici de la crisi econòmica, el model ha evolucionat (Fernández Bessa, C., & García, J. Á. B. 2016) adaptant-se al nou context econòmic. A més, com ja s'ha explicat anteriorment, la majoria de les ordres d'expulsió imposades no s'acaben executant. És per aquest motiu que, tot i que encara es duen a terme un gran nombre d'expulsions des dels CIE, el dispositiu de deportació espanyol ha inclòs noves formes de retorn coactiu.

En primer lloc, cal tenir en compte que el trasllat d'una persona immigrant al seu país d'origen es pot donar sota diferents supòsits depenent de com i quan ha estat interceptada aquesta persona i si té o no antecedents penals. La primera gran classificació resideix en l'organisme que ha estat encarregat d'emetre l'ordre. Es parla d'*expulsions penals* quan és una decisió adoptada per un jutge penal en el marc d'un procés penal i

advocats, en els intèrprets... Clar, tots els que han participat en el procés de l'expulsió, que no els hi ha fet prou cas."

substitueix totalment o parcialment l'execució de la pena o d'una mesura de seguretat penal. Es parla d'*expulsions administratives* quan és una decisió administrativa adoptada en el marc d'un procés administratiu. Dins d'aquestes últimes també s'inclouen els retorns i les devolucions que, tot i no ser pròpiament expulsions, són un altre tipus de sortida forçada del territori nacional (Martínez Escamilla, 2013).

L'evolució del model de deportació ha suposat la seva reorganització administrativa per donar prioritat a l'eficiència i l'efectivitat alhora que es redueixen les despeses econòmiques. El principal objectiu d'aquesta nova organització ha estat reduir la diferència entre el nombre d'expulsions imposades i el número d'expulsions executades. Així, les expulsions penals han anat agafant més importància en detriment de les expulsions administratives, ja aquestes sovint quedaven sense executar (Fernández Bessa, C. & García, J. Á. B. 2016). Els principals motius pels quals ha existit i existeix aquesta disparitat entre ordres d'expulsió dictades i ordres d'expulsió executades és la falta de mitjans per efectuar-les en els terminis establerts, la inexistència d'acords de readmissió amb el país d'origen i la dificultat per documentar a les persones en situació d'irregularitat.

A la següent taula es mostra més detalladament la classificació de les expulsions en funció de la seva naturalesa jurídica.

CLASSIFICACIÓ DE LES EXPULSIONS EN FUNCIÓ DE LA SEVA NATURALESA JURÍDICA
<u>EXPULSIONS ADMINISTRATIVES</u>
1.Retorns o denegacions d'entrada (arts. 26.2 i 60 LOEx) (no són expulsions en sentit tècnic)
2.Devolucions (no són expulsions en sentit tècnic). a. Devolucions per contravenir la prohibició d'entrada (art. 58.3 a) LOEx) b. Devolució per pretendre entrar il·legalment al territori espanyol (art. 58.3.b) LOEx).
3.Expulsions per infraccions administratives (art. 54 i art. 53.1 a), b), c), d) i f) en relació amb l'art. 57 LOEx). Especial incidència de la infracció "trobar-se irregularment al territori espanyol" (art. 53.1.a) LOEx).
4.L'expulsió per antecedents penals (art. 57.2 LOEx).
5.L'expulsió de l'estranger imputat o processat penalment (art. 57.7 LOEx).
<u>EXPULSIONS PENALS</u>
1.Expulsió com a substitutiu de tot o part d'una pena privativa de llibertat (Art. 89 CP)
2.Expulsió com a mesura de seguretat i coma a substitutiu d'una mesura de seguretat (art 96.3 i 108 CP).

Font: Martínez Escamilla, M. (2013). Mujeres en el CIE. Género, inmigración e internamiento. *Informe Técnico*. Traducció d'elaboració pròpia.

La Llei preveu l'expulsió penal com a substitut del compliment d'una pena de presó de més d'un any o com a substitució de la pena de presó quan ja s'ha complert una part d'aquesta pena, el que voldria dir que la persona accedeix al tercer grau o a la llibertat condicional (SOS Racismo, 2017). Aquest tipus d'expulsions han incrementat notablement els últims anys, però com veurem més endavant, castiga doblement a la persona expulsada, en contra del principi constitucional *non bis in idem*, segons el qual ningú pot ser castigat dos cops pel mateix fet. Tanmateix, és adient recordar que la relació percentual entre mesures d'expulsió i penes de presó el 2014 va ser de 6,7%: es van dictar 27.787 penes de presó a estrangers de fora de la Unió Europea mentre que únicament es van imposar 1.867 expulsions penals a aquest mateix grup (Fernández Bessa, 2016).

A partir de l'any 2008 el Ministeri d'Interior comença a classificar les expulsions en les anomenades "*expulsions no qualificades*" i les "*expulsions qualificades*". Aquestes últimes van ser descrites pel Ministeri de l'Interior com "*expulsions de delinqüents estrangers amb nombrosos antecedents penals i/o judicials, vinculats amb terrorisme, bandes organitzades, violència de gènere o qualsevol altra fet delictiu d'especial gravetat i que suposen una amenaça per la seguretat pública*". Amb aquesta nova classificació, que principalment s'ha fet servir en la presentació de les dades als informes anuals, les expulsions qualificades van passar a representar del 52,4% del total de les expulsions el 2008 al 85,4% el 2015 (Fernández Bessa, C., & García, J. Á. B. 2016).

L'ús d'aquesta classificació és erroni i porta a la criminalització i estigmatització de la població immigrant en situació d'irregularitat, ja que el discurs oficial seria que "el 85% de les persones expulsades el 2015 haurien comès un delictes" sense tenir en compte que aquest tipus d'expulsions es poden correspondre a penes molt lleus per conductes de poca gravetat però que en ser realitzades per persones en situació d'irregularitat entren dins del dret penal i es classifiquen com a expulsions qualificades, com per exemple el cas dels *manTERS*. Comparar la venda ambulants amb el "*terrorisme, bandes organitzades, o fets delictius d'especial gravetat*" és un discurs governamental que no només ha justificat l'ús dels CIE (Migra Studium, 2018) sinó que ha causat la pèrdua d'empatia social per les persones internades i expulsades perquè com critica Martínez Escamilla (2013) "*no es tractaria d'immigrants sense papers sinó de perillous delinqüents*".

Abans s'ha dit que les devolucions no són expulsions tècnicament, ja que no es consideren una sanció i no comporta la prohibició d'entrada (Migra Studium, 2018). La devolució es produeix quan una persona és interceptada a la frontera o als voltats intentant entrar de manera irregular⁵⁰, com per exemple mitjançant pasteres o saltant els murs que separen Ceuta i Melilla del Marroc (SOS Racismo, 2017) o quan la persona ha accedit al territori en contra de la prohibició d'entrada que prèviament tenia. En aquests casos, la

⁵⁰ És per aquest motiu que, com ja s'ha dit a l'apartat anterior, algunes de les persones internades als CIE desconeixen l'idioma nacional, motiu pel qual és necessari que hi hagi intèrprets que les ajudin a entendre la seva situació administrativa.

persona rep una ordre de devolució i si aquesta no s'executa en 72 hores, es pot sol·licitar a un jutge el seu internament a un CIE a l'espera de ser expulsada del territori nacional. Segons les dades oficials, el 2017 es van executar un total de 5.272 devolucions, de les quals 4.249 per entrada il·legal, d'un total de 20.672 ordres de devolució dictades. Cal destacar que només un 19% van ser executades des d'un CIE (Servicio Jesuïta a Migrantes, 2018), motiu pel qual, es podria afirmar que l'expulsió d'aquestes persones es dona dins de les primeres 72 hores.

Però les devolucions no es donen sempre sota aquestes condicions. És per això que cal parlar de les anomenades “*devolucions en calent*” que han començat a tenir lloc a la Frontera Sud els últims anys.

Es donen devolucions en calent quan els cossos de seguretat espanyols entreguen a les autoritats marroquines sense seguir el procediment legal establert, ciutadans estrangers que acaben de ser interceptats entrant al territori espanyol, incomplint les garanties del dret internacional atès que no es té en compte si aquelles persones són potencials sol·licitants d'asil, víctimes de trata o qualsevol altra condició que hauria de ser prioritària per sobre de la seguretat i el control migratori. Aquestes devolucions es basen en la idea fictícia conforme la qual la detenció d'aquestes persones a les tanques de la frontera no suposa el seu ingrés al territori nacional (Vega, 2015).

A continuació s'analitzen les conseqüències d'aquests nou tipus d'expulsions que es caracteritzen per la seva rapidesa i eficiència en execució i que a poc a poc han anat restant protagonisme als CIE. Cal destacar que l'anàlisi de les conseqüències d'aquest apartat no pot anar més enllà dels drets fonamentals que vulneren la configuració i execució dels diferents tipus d'expulsió atès que no existeixen dades o informes que narrin de manera qualitativa quina ha estat l'experiència personal de les persones que han estat expulsades. Així com sí que hi ha dades sobre les vivències de les persones internades als CIE, un cop s'expulsa a algú ja no hi ha manera de contactar a aquesta persona i, per tant, es desconeix la seva sort⁵¹.

⁵¹ De l'entrevista amb en Josexo: “*És comprensible que no hi hagi les dades, ni estudis, perquè teòricament, les persones que passen pels CIE són expulsades i es talla qualsevol contacte entre aquestes persones i algú d'aquí. (...) I això ens passa a nosaltres, i amb nosaltres vull dir a Migrastudium, que tenim aquest grup de visites al CIE que sí que podem establir una relació. Però si aquestes persones són expulsades, finalment... I la vida que puguin tenir, o fins i tot les condicions de l'expulsió, el fet d'arribar a l'avió, del viatge, el com han arribat a allà, de quina manera i en quines condicions,... això ho desconeixem.*” I “*(...) i l'altra meitat, pensa que sí, que la posen en llibertat, però aquí a Barcelona la gent que hi ha internada no és només de Barcelona sinó que hi ha gent de la resta de Catalunya i sobretot del nord d'Espanya, gent de Cantàbria, País Basc, Navarra, la Rioja, Aragó,... a totes aquestes regions quan hi ha detencions, per expulsar-les les porten aquí. Llavors, si la deixen en llibertat, aquesta persona marxa.*”

a. Conseqüències individuals

En primer lloc, en els darrers anys el nombre d'expulsions de persones estrangeres amb ordres d'expulsions penals, és a dir, que han estat condemnades per la comissió d'un delictes, ha incrementat notablement. Això és degut al fet que la informació compartida entre centres penitenciaris i els organismes que s'encarreguen d'executar les expulsions permet localitzar ràpidament a la persona (que es troba dins d'una presó) agilitzant el procés d'expulsió i evitant la despesa econòmica que suposa internar a una persona en un CIE en el supòsit que s'expulsi a la persona directament des del centre penitenciar, en el moment del seu alliberament.

Tanmateix, això comporta l'anomenada doble sentència o doble càstig, que implica aplicar dos càstigs (presó i expulsió) per la mateixa causa, fet que entra en contradicció amb el principi jurídic *non bis in idem* (Fassin, 2011). El Tribunal Constitucional ho va declarar constitucional sostenint que la pena de presó es fonamenta en el marc de la política criminal de l'Estat, mentre que l'expulsió s'emmarca dins de les mesures de control migratori amb la finalitat de garantir la integració i la convivència dins del territori nacional (Martínez Escamilla, 2013).

A la vulneració d'aquest principi se li afegeix que se'ls acostuma a concedir el tercer grau abans de temps per tal de procedir a la seva expulsió tan aviat com es pugui. Això promou que es condemni a presó a algú sense que pugui seguir cap programa de reintegració social, de manera que la pena de presó perd tot sentit de resocialització.

Però aquesta no és l'única pràctica d'expulsió que s'ha incrementat en els darrers anys. Les anomenades "*expulsions exprés*" són les que es realitzen en menys de 72 hores d'ençà que la persona és identificada i detinguda (SOS Racismo, 2017). Aquestes 72 hores són les corresponents al temps que poden romandre detingudes abans de ser posades a disposició judicial, de manera que en cap moment hi ha control judicial ni assistència lletrada que garanteixin que no s'està vulnerant cap dret fonamental en l'expulsió d'aquesta persona. L'èxit d'aquest tipus d'expulsions resideix en la gestió de la informació per tal de localitzar un nombre d'"immigrants expulsables" determinat, que es correspon a la disponibilitat d'un transport al seu país d'origen (Fernández Bessa, C., & García, J. Á. B. 2016). Això ha estat possible gràcies a la configuració d'un model de transport col·lectiu a nivell europeu mitjançant el qual s'executen expulsions conjuntes.

El 2015, 7 de cada 10 expulsions ja es feien des de les comissaries. Mentre que els CIE han anat guanyant visibilitat social i perdent pes en el dispositiu de deportacions gràcies a les organitzacions socials que han denunciat la vulneració dels drets fonamentals dins dels seus murs, les expulsions exprés són una tendència que va a l'alça perquè són molt més ràpides i econòmiques que l'internament i entren dins del canvi de model de la deportació orientat a l'eficiència. En conseqüència, s'ha reforçat l'ús del perfil ètnic en les

identificacions perquè és la manera de garantir l'eficiència d'aquesta pràctica⁵².

En segon lloc, tot i el canvi de model d'expulsions explicat anteriorment, avui dia encara s'emeten ordres d'expulsió a persones clarament arrelades socialment i familiarment. Així, l'expulsió d'una persona d'un país on viuen els seus familiars propers pot vulnerar el dret a la vida privada i familiar de l'article 8 del Conveni Europeu de Drets Humans. En aquesta mateixa línia, l'expulsió d'una persona que té fills o filles de nacionalitat espanyola podria vulnerar drets fonamentals de les menors com a ciutadanes espanyoles. Si la persona expulsada ha d'endur-se als seus fills, es vulnerarien els seus drets de residència i lliure circulació de l'article 19 de la Constitució Espanyola. Per contra, si es produís la separació, és a dir, la persona expulsada no s'endú amb ell o ella els menors, es podria estar vulnerant el dret a ser sostingut i a la vida privada i familiar dels menors (Martínez Escamilla, 2013). Aquests drets s'han de tenir el compte sigui quin sigui el motiu de l'ordre d'expulsió.

L'arrelament social també hauria de ser un motiu decisiu quan la persona susceptible de ser expulsada ha passat la major part de la vida al país d'acollida, especialment en els casos en què aquesta persona ha cursat els seus estudis i ha establert la seva xarxa social en aquest territori. El retorn forçat d'aquesta persona a un país que potser ja no sent com seu té greus conseqüències personals i socials tant per la societat d'origen com per la d'acollida.

En tercer lloc i com ja s'ha dit anteriorment, les devolucions, especialment les devolucions en calent, i les expulsions exprés⁵³ no permeten la correcta detecció de potencials sol·licitants de protecció internacional per la seva ràpida execució, la principal característica d'aquestes pràctiques. Aquesta qüestió es veu dificultada encara més perquè sovint, les persones que migren amb diferents objectius, ja siguin econòmics, fugir d'una guerra, o d'altres, fan servir el mateix mitjà de transport (Vega, 2015).

Com s'ha vist a l'apartat anterior respecte els CIE, un gran nombre de persones internades acaba no sent expulsades⁵⁴, el que les converteix en persones inexpulsables, quedant en llimbs jurídics ja que no han tornat al seu país d'origen però tampoc són regularitzades al país d'acollida i continuen tenint una ordre d'expulsió pendent d'execució. Aquesta situació incrementa la seva estigmatització⁵⁵ promovent un fort desarrelament social

⁵² De l'entrevista amb la Pilar: *"llavors avisen quan hi hauran expulsions, perquè això s'avisa... que hi ha un avió cap a Senegal en tres dies, per tant, els de Senegal en tres dies que no surtin. Els hi demanen quan hi ha d'haver un vol d'aquests massius, sinó, no... quan no hi ha diners per vols no hi ha identificacions (...) i si et diuen que hi haurà un ferri al Marroc, també busquen marroquins. Clar, busquen, busquen pel seu perfil. Aquí ve un marroquí, que el seu aspecte no és de marroquí i diu que mai li han dit res perquè es pensen que és d'aquí."*

⁵³ De l'entrevista amb en Josetxo: *"Les expulsions exprés, tot i que sí que eviten el pas pel CIE, no és l'alternativa que volem."*

⁵⁴ De l'entrevista amb la Pilar: *"Hi ha el cas que pel recorregut anterior l'acaben deixant anar i segueix aquí mig legal mig il·legal, i el que al final s'executa la seva expulsió. Això, evidentment, té molt a veure amb els convenis amb els països, si hi ha conveni d'expulsió o si no hi ha conveni d'expulsió."*

⁵⁵ De l'entrevista amb en Josetxo: *"L'estigma és doble: l'autoestigma i l'estigma de la resta. I per què és estigma? Perquè no només has passat pel CIE sinó perquè si tu has passat pel CIE i*

que tira per terra tota la tasca d'integració que es fa des dels moviments socials i tercer sector, així com des dels ajuntaments locals i la societat en el seu conjunt. Alhora, les persones que tenen una ordre d'expulsió pendent d'execució es troben condicionades per l'eventual deportació, i atès que no poden regularitzar la seva situació es troben forçades a treballar en l'economia informal, que les converteix en treballadors i treballadores fàcilment explotables i/o perseguides per la policia per tractar-se sovint d'activitats delictives (Fernández Bessa, C., & García, J. Á. B. 2016) com podria ser la venda ambulat.

b. Conseqüències socials

L'increment d'expulsions de ciutadans comunitaris, d'11 expulsions el 2009 a 269 al 2014 (Fernández Bessa, C., & García, J. Á. B. 2016), indica que, si bé es tracta d'una categoria d'expulsions molt minoritària, es podria estar vulnerant la llibertat de moviment de la ciutadania de la UE. Tanmateix, és cert que la llei espanyola preveu la possibilitat d'expulsar ciutadans i ciutadanes de la Unió Europea per raons d'ordre públic, seguretat pública i salut pública (Martínez Escamilla, 2013).

D'altra banda, l'increment de les expulsions qualitatives ajuda a legitimar el dispositiu de deportació en tant que eina de control social⁵⁶ perquè transmet que aquestes polítiques no se centren en l'expulsió d'immigrants simplement en situació d'irregularitat sinó en la "*repatriació col·lectiva de delinqüents estrangers*" (Fernández Bessa, C., & García, J. Á. B. 2016). Com ja s'ha dit anteriorment, la presentació de part de la població immigrant com a perillosa per part del Govern pretén legitimar tot un conjunt de polítiques per dur a terme les expulsions (com les identificacions per perfil ètnic o les privacions de llibertat al CIE) que vulnereu els drets fonamentals del conjunt de les persones immigrants objecte d'aquests tipus de pràctiques. Associar la immigració irregular a la delinqüència greu porta a la insensibilització de la societat d'acollida, l'exclusió social del col·lectiu immigrant i, en conjunt, a la desestabilització de la pau social.

Per últim, cal recordar que tot el procés de deportació resulta car en termes no només econòmics sinó també humans perquè comporta la vulneració dels

t'han deixat en llibertat, això no significa que deixis de tenir l'expulsió pendent. L'expulsió segueix pendent, el problema és que en aquell moment no t'han pogut expulsar, però tu, en teoria continues sent una persona sense papers, sense autoritzacions de residència i amb una expulsió pendent. La qual cosa significa que en el futur podries tornar a trobar-te en una situació semblant de la que estàs sortint."

⁵⁶ De l'entrevista amb en Josetxo: "*Per mi, l'experiència empírica d'aquests 5 anys d'anar periòdicament al CIE, és una minoria la gent cremada. És més majoria les persones que han interioritzat la criminalització i l'estigmatització i que justifiquen el maltractament que estan rebent i que han rebut. Diria, tan debò fos el que dius tu i que hi hagués una reacció més de sacsejar la societat, però no. El sistema aconsegueix la autojustificació i això em sembla brutal."*

drets humans⁵⁷ i la fractura social⁵⁸. A més, tampoc és eficient en tant que no dissuadeix a altres persones que emprenen el seu viatge cap a Europa ni a les que ja han estat expulsades i, tot i això, esperen poder tornar a entrar. Algunes autores afirmen que, en realitat, la funció de les polítiques de retorn és simbòlica perquè permet convèncer a la ciutadania de què la situació està sota control, sense que importi la seva efectivitat (Garcés Mascareñas, B., & Arnal Dimas, N., 2017).

4.3 Recomanacions

En primer lloc, cal recordar que l'Estat és qui crea immigrants il·legals mitjançant l'aplicació de lleis que si són infringides constitueixen l'estat de residència il·legal (Fassin 2011), però l'estada irregular en el territori espanyol no és un delictes sinó una falta administrativa, i tot i que és una infracció que es pot castigar amb una multa, sovint es recorre a l'expulsió administrativa. Caldria preguntar-se si trencar el projecte migratori d'una persona mitjançant la seva expulsió per la comissió d'una falta administrativa és una mesura que respon al principi de proporcionalitat.

D'altra banda, quan s'identifica a una persona com a persona *sine permissum* cal valorar la seva situació personal i observar per quin motiu no té papers, ja que és possible que sí que tingués documents però a l'hora de renovar el permís de residència no s'hagi pogut procedir caient en una situació d'irregularitat sobrevinguda. D'aquesta manera es pot procedir a prendre una decisió més correcta i valorar si és procedent forçar el retorn d'aquesta persona i, possiblement el seu internament, sempre tenint en compte que aquest últim és i ha de ser una mesura excepcional.

Encara més, a l'hora de dictar una ordre d'expulsió, caldria tenir en compte tots els supòsits en els quals una persona no pot ser expulsada (si està embarassada, si és nascut a Espanya, si és resident de llarga durada...) i els supòsits en què l'expulsió és molt favorable a no ocórrer (quan no és possible

⁵⁷ De l'entrevista amb l'Eduard: *"Potser el que val la pena estudiar és l'impacte que té la seva situació en general: el procediment d'expulsió mateix i el decret d'expulsió que tindrà quan surti, com això afecta a les seves possibilitats de relacions, d'integració social, o si és una exclusió permanent o si és una Espasa de Dàmocles que té a sobre seu. La detenció, el tracte que ha tingut a la comissaria, després quan surti d'allà potser torna a ser ingressat al cap d'un temps. O sigui, tot plegat, tot el que és el procediment d'expulsió o fins i tot diria la situació d'irregularitat. Perquè això sí que té un impacte brutal d'exclusió social, més que els dies estrictes del CIE."*

⁵⁸ De l'entrevista amb en Josexo: *"Cal una reflexió com a societat daixò que deies, de quines conseqüències té mantenir un dispositiu com aquest en una societat com la nostra. I aquest era un dels debats que plantejàvem a Tanquem els CIEs quan vam anar al Parlament. S'estava parlant de país, de processos d'independència, d'Estat pròpi, i vam aprofitar aquests missatges socials que estaven a l'agenda pública per dir "bueno, perfecte. No sé si tothom estarà d'acord en engegar aquests processos, però si es comencen, proposem que s'inclouï que en una hipotètica Catalunya independent quina política migratòria hi hauria? Serien possibles dispositius com aquests a la Catalunya futura que es vol construir?"*

identificar a la persona, quan no hi ha acord de devolució amb el seu país d'origen, quan ja ha estat internada prèviament i no s'ha pogut efectuar l'expulsió...). D'aquesta manera, es poden evitar molts internaments innecessaris⁵⁹, atès que en aquestes situacions l'internament en cap cas garantirà l'expulsió.

En segon lloc, l'internament està previst a la Llei com una mesura excepcional i només s'hi ha de recórrer quan hi ha risc de fuga. Per aquest motiu cal tenir en compte que en el supòsit de dictar una ordre d'expulsió, hi ha diferents mesures que tenen la finalitat de garantir-la i sense necessitat de recórrer a la privació de llibertat que suposa l'internament a un CIE. Algunes d'aquestes mesures són la presentació periòdica davant les autoritats competents, la residència obligatòria a determinat lloc o la retirada del passaport. A més, es pot detenir cautelarament, per un període de temps màxim de 72 hores abans de sol·licitar l'internament, que no pot superar els 60 dies.

D'altra banda, la normativa contempla un període màxim d'internament de 60 dies, tanmateix els jutges poden decidir la quantitat de dies de durada de l'internament. És a dir, no és necessària una ordre de 60 dies d'internaments per a casos en què l'expulsió és clarament executable en menys⁶⁰. Per descomptat, no té sentit una ordre d'internament quan l'expulsió és clarament no executable⁶¹. Tenint en compte el gran percentatge d'internats inexpulsables que acaben internats i la quantitat d'acords de readmissió amb països d'origen, que faciliten l'expulsió d'Espanya de les persones immigrants, seria favorable que tant cossos policials com jutges investiguessin, prèviament a emetre l'ordre d'expulsió i d'internament, la viabilitat de l'expulsió de manera que no es vulnerés el dret a la llibertat de cap persona immigrant de manera innecessària⁶².

Són moltes les conseqüències del pas dels immigrants pel CIE i cal recordar que no tenen la mateixa magnitud a totes les internes, perquè cada experiència és única. Ara bé, moltes d'aquestes conseqüències podrien evitar-se promovent un canvi en la gestió dels CIE, com per exemple separant les immigrants que provenen de presó amb una condemna per delictes de

⁵⁹ De l'entrevista amb en Josetxo: "(...) els jutges ignoren això. No són conscients de les condicions de vida als CIE. Si els jutges fossin conscients, s'ho pensarien dos i tres cops abans de signar les ordres d'internament."

⁶⁰ De l'entrevista amb en Josetxo: "Els jutges automàticament diuen "internament per 60 dies", però podrien dir "home, tenint en compte que aquesta persona és del Marroc i és més fàcil d'expulsar, amb 20 dies ja hi ha prou. Per tant ordenem un internament d'un màxim de 20 dies."

⁶¹ De l'entrevista amb la Pilar: "també ho va dir ell que quan veuen el cas, el mateix policia li diu "Jo no et porto a.." el mateix municipal, eh! "Jo no et porto a comissaria, no t'hi porto." I altres pues és completament diferent. (...) Que no el fiquin dins perquè saben que l'han de deixar anar. Passaran 10 dies, 13, 20 o 50, però l'acabaran deixant anar. (...) però el policia pot no portar-lo. El policia que l'identifica pot decidir. (...) Si ja el porta a comissaria de policia, pràcticament d'aquí passarà al jutge, i el jutge decidirà, que és el canal de decisió. Però tens un primer canal que es el policia, que és qui l'identifica."

⁶² De l'entrevista amb en Josetxo: "A més estalviaràs diners a l'Estat, perquè has de mantenir 60 dies a una persona dinant, menjant, l'atenció mèdica... En resum és el que t'he dit. Aquesta funció és una funció il·legal, fora de la llei, de pena, de càstig. És un ús injust del CIE i això és denunciabile. Tu deies la paraula repressió i jo crec que sí, perquè sinó, no puc pensar en una altra cosa."

les immigrants que han ingressat al centre únicament per no posseir permís de residència. També cal una millora del procediment de determinació de l'edat⁶³ per tal que cap menor d'edat sigui internada en un CIE i sigui privada de llibertat. En termes de salut, és completament necessari garantir l'assistència mèdica de metges i psicòlegs per tal de reduir al màxim possible les conseqüències de l'internament. Tanmateix, tots aquests esforços resultarien inútils si no es garanteix que les immigrants tinguin les eines necessàries per a poder comunicar-se, incrementant el nombre d'intèrprets a les instal·lacions. Així doncs, els CIE necessiten més presència assistencial i de treballadors socials i menys presència policial, la qual hauria de limitar-se a vetllar per la seguretat de les internes, treballadores i instal·lacions del CIE.

Ahora, la implantació d'un reglament intern homogeni a tots els CIE milloraria la qualitat de vida⁶⁴ dins de la infraestructura i podria reduir els impactes adversos dels CIE en la vida de les persones internades. Tanmateix, aquest reglament homogeni hauria de redactar-se basant-se en els models de CIE més desenvolupats en matèria de respecte pels drets humans. Que això no es faci, suposa que hi hagi desigualtats entre les persones internades als diferents CIE arreu del territori nacional, tot incrementant la seva vulneració donat que cada CIE té la seva normativa, i si bé cap respecta el dret a la llibertat, alguns són més permissius que d'altres respecte l'ús de telèfons mòbils dins de les instal·lacions, visites de familiars i tercer sector, estat de les cel·les, servei d'intèrprets o visites mèdiques, entre d'altres. A més, un reglament homogeni faria que el trasllat d'interns entre un centre i un altre no fos tan feixuc per a cap de les implicades⁶⁵.

D'altra banda, i atès que el principal motiu de sortida del CIE és que no s'ha pogut executar l'expulsió de la persona internada perquè no s'ha pogut documentar, sembla obvi que s'han de plantejar alternatives. Des del Servei Jesuïta a l'Immigrant (2017) proposen l'allotjament temporal en recursos oberts d'acollida humanitària durant el temps en què s'intenta documentar a les persones que acaben d'entrar de manera irregular a Espanya per la Frontera Sud⁶⁶.

⁶³ De l'entrevista amb la Pilar: *"Ara en tenim un que hi va haver una confusió (...) Ell primer va dir l'any de naixement però no va dir el dia. Hi havia nascut al 2000. I si no saps el dia, tu no pots definir el dia que has nascut, et posen l'1 de gener. Clar, si tu ets de l'1 de gener del 2000, ara tens 18 anys ja. Però si tu ets ell és del 21 de desembre del 2000 i té aquí un marge de 4 mesos."*

⁶⁴ De l'entrevista amb l'Anna: *"Una regulació per tots? Suposo que deixaria moltes coses al descobert, evitaria males praxis i faria que el funcionament d'alguns CIE millorés (...) perquè des del moment que ho regules, ja ho estàs posant sobre paper, ja estàs establint uns límits, per dir-ho així..."*

⁶⁵ De l'entrevista amb en Josetxo: *"La gent que es podria beneficiar són els interns que són objecte de trasllat i cada cop hi ha més trasllats perquè hi ha moltes situacions que obliguen a fer canvi de situació de persones als CIE. I no són quatre. Cada cop són més. I jo crec que la homogeneïtzació, a més de ser congruent en un sistema racional, és que tindria efectes positius en aquestes persones, per exemple."*

⁶⁶ De l'entrevista amb la Pilar: *"des del meu punt de vista, alternatives al CIE seria lo mateix que hi ha per refugiats, els centres aquests oberts que poden estar un any... Exactament el mateix, o bé passar directament, pels que acaben d'arribar, passar directament als centres que passen després i que, a nivell de país, hi haguessin més estructures d'aquestes."*

La gran presència de persones que han residit a Espanya durant molt de temps⁶⁷ i que són internades a un CIE fa que ens adonem de fins a quin punt la policia i els jutges d'instrucció no tenen en compte el factor d'arrelament a l'hora d'iniciar un procés de privació de llibertat. Per aquest motiu ens hem preguntat si la redacció d'un informe que relati de manera explícita l'impacte i les conseqüències que té en la vida de les persones immigrants l'ingrés a un CIE reduiria el nombre d'ingressos en un CIE (o fins i tot el nombre d'ordres d'expulsió). Si bé és cert que fer un seguiment de les persones que han estat expulsades seria complicat i costós, sí que es podria fer de les persones que no són expulsades. D'aquesta manera, ens adonaríem que hi ha un abans i un després del pas pels CIE. Informar els jutges de les condicions de vida dels immigrants dins dels CIE i de com els projectes migratoris es trenquen quan emeten l'ordre d'expulsió podria sensibilitzar-los i fer que es disminuïssin el nombre d'internaments, especialment els de les persones inexpulsables.

Actualment podem trobar alternatives al CIE proposades per la Llei d'Estrangeria, com la presentació periòdica davant les autoritats, l'ús de dispositius electrònics com polseres de geolocalització⁶⁸ o la residència obligatòria a determinat lloc. Si bé aquestes eviten el tancament dins de les dependències del CIE, i en conseqüència es reduiria o no hi hauria l'impacte del pas pel CIE (especialment en relació a la salut física i a la pèrdua dels vincles familiars), no evitaria la criminalització i estigmatització d'aquests⁶⁹.

Des de l'ONU s'ha volgut donar empenta als programes de retorn voluntari⁷⁰ que ofereixen assessorament i ajuda financera, de manera que les immigrants que volen retornar al seu país però no tenen mitjans per a desplaçar-se, puguin fer-ho. Recalquen, però, que *"No obstant és necessari vetllar perquè la decisió de retornar sigui plenament voluntària i fruit d'una decisió genuïna i fonamentada, en particular si l'immigrant es troba reclòs en règim tancat quan se li ofereix la possibilitat d'acollir-se al programa de retorn voluntari assistit i se li han pres mesures perquè el seu retorn sigui durador a llarg termini."*⁷¹ Tanmateix, per a acabar amb la *crimmigration*

⁶⁷ El 76% de les persones visitades per Migra Studium al CIE de Barcelona havien residit més de 4 anys a Espanya, i el 52% més de 10 anys (Servei Jesuïta a Migrants d'Espanya, 2015).

⁶⁸ De l'entrevista amb en Josetxo: *"(...) lo de les polseres electròniques. Diem que no, que és estigmatitzar a les persones, té efectes psicològics i crea alarma social."*

⁶⁹ De l'entrevista amb en Josetxo: *"(...) és igual que la presó provisional o preventiva. És copiat del model. Quan parlava del jutge abans, ell té la visió de la presó preventiva. Llavors apliquen els mateixos criteris per als CIE. I la llei també. La Llei d'Estrangeria copia els criteris de la Llei d'Enjudiciament criminal. Que curiós, no?"*

⁷⁰ De l'entrevista amb en Josetxo: *"La Directiva de Retorn diu que el principi general és avisar a la gent. (...) aquí no es fa servir. Fins i tot, malgrat la legislació europea és aplicable a la legislació espanyola, a la pràctica no s'aplica. Jo no he vist que li donin a ningú la oportunitat de fer un retorn voluntari, i que preparin el seu viatge de retorn. Que pugui tancar d'alguna manera el seu projecte migratori, i amb salut, d'una forma sana. I que avisi, que pugui dir "Escolta, tornaré. Veniu a buscar-me a l'aeroport." I "Jo crec que la idea europea és bona perquè estariem parlant (...) tancar de manera sana el projecte migratori i adequar-lo al procés real del procés migratori. El retorn voluntari és una bona alternativa. És una alternativa a l'internament, però sobretot és una alternativa a l'expulsió."*

⁷¹ Informe A/HRC/20/24 presentat per l'Assemblea General de la ONU el 2 d'abril de 2012, redactat per François Crépeau. Accessible a:

caldrà no només desvincular el crim del col·lectiu immigrant sinó crear un terme jurídic que identifiqui com a col·lectiu inexpulsable⁷² a les persones que no poden ser expulsades per qualsevol dels supòsits esmenats anteriorment, i oferir permisos de residència per tal que es puguin adherir a la ciutadania i evitar la seva desintegració i la fractura social. La regularització⁷³ es presenta com l'alternativa a l'expulsió, perquè permetria la inserció en la societat de les immigrants en situació de residència il·legal i reiniciar el procés d'arrelament i integració de manera, ara sí, legal en tots els sentits com a ciutadanes de plens drets, especialment pel que fa a l'accés al mercat laboral i als serveis socials que haurien d'estar garantits per a tothom.

Les identificacions per perfil ètnic són un problema sistèmic que creen fronteres internes adherides a la condició de persona immigrant. Si bé sé que és possible que alguns agents tinguin i apliquin més prejudicis racistes que d'altres, és innegable que la rutina policial està basada en la perfilació ètnica. Per això cal desmuntar l'associació directa entre identificació o detenció i comissió d'un crim, i cal que com a societat comencem a plantejar-nos que és possible que aquesta persona que està sent identificada no hagi fet res i només hagi estat parada per la seva aparença física. D'altra banda, també cal que ens preguntem fins a quin punt és necessari un operatiu policial que tingui com a objectiu identificar a persones en situació d'irregularitat administrativa.

Per últim, la participació dels moviments socials i del tercer sector per a reduir l'impacte del conjunt del procés d'expulsió, ja sigui a escala personal dels immigrants com a escala social, és indispensable. Portar el tema a debat públic no només conscienciaria a la societat sinó que forçaria el posicionament dels diferents actors polítics i dels mitjans de comunicació respecte a les polítiques migratòries.

Reflexionar sobre les conseqüències de les identificacions per perfil ètnic, de l'internament en un CIE i, en últim terme, de l'expulsió és reflexionar sobre la legitimitat de no només la seva existència sinó de les polítiques migratòries en general i dels mecanismes de poder que es troben al darrere.

http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/RegularSession/Session20/A-HRC-20-24_sp.pdf

⁷² De l'entrevista amb en Josetxo: *"Clar, com que a més de passar pel CIE, a sobre estàs deixant a la persona en la mateixa situació, amb la mateixa Espasa de Damòcles, amb la mateixa amenaça que abans, que és que "et podem tornar a intentar expulsar. No et moguis gaire, no facis gaires coses..." Sempre tindrà l'espasa al damunt del cap. Això també és criminalitzar a l'immigrant... aquesta estigmatització és una criminalització."*

⁷³ De l'entrevista amb en Josetxo: *"Això és una cosa que ja diem des del Dret: si tu decideixes expulsar a algú, intentes expulsar-lo i no pots, no pots deixar-lo i prou: hauries de regularitzar."* I *"Cal expulsar tant a la gent? (...) Estem en un món on l'expulsió és com la barita màgica per resoldre els problemes dels fluxos migratoris. Aquest tema em donava a pensar en alternatives a l'expulsió, i l'alternativa a l'expulsió serien formes de regularització de la permanència, tot i que siguin provisionals."*

De l'entrevista amb la Pilar: *"Una modificació de la Llei d'Estrangeria, perquè a nivell sociològic està demostrat que la immigració aquí és necessària perquè la població envelleix progressivament, tampoc neix població nacional espanyola, i evidentment és necessari. Per tant, ja que des de l'última jo crec que a l'any 2005, hi hauria de tornar a haver-hi una regularització massiva."*

5. Conclusions

Aquesta anàlisi tenia com a objectiu principal analitzar l'impacte individual i en el conjunt de la societat d'acollida del procés de deportació a Espanya, tenint en compte les seves tres fases: la detenció, l'internament i l'expulsió⁷⁴. Mitjançant, d'una banda, la lectura dels informes de diferents organitzacions que tracten temes relacionats amb la migració i, d'altra banda, la comprensió de les entrevistes a alguns dels seus membres que treballen conjuntament amb el col·lectiu immigrant, s'ha pogut complir aquest objectiu principal i detectar dins del marc de les polítiques d'estrangeries i relacionades amb l'expulsió d'immigrants en situació d'irregularitat un conjunt de pràctiques que no respecten el dret internacional.

Aquestes pràctiques es troben repartides al llarg de les tres fases de la deportació però depenen les unes de les altres. Per exemple, sense les identificacions per perfil ètnic, les expulsions exprés no serien tan eficients. Al seu torn, l'eficiència i la reducció de despeses que suposa aquesta pràctica, legitima l'ús del perfil ètnic. Per tal de complir amb els objectius específics 2⁷⁵ i 3⁷⁶ s'han exposat situacions que mostren clarament la justificació de pràctiques que vulneren drets humans basant-se en la reducció de costos i l'eficiència, com l'ús del perfil ètnic en identificacions per tal de trobar persones expulsables d'una determinada nacionalitat i emplenar vols conjunts de retorn.

En el seu conjunt, la deportació es presenta com un instrument no només de control dels fluxos migratoris sinó com a eina de control social, basat principalment en l'estigmatització i criminalització del col·lectiu immigrant, i que acaba justificant socialment l'ús de pràctiques racistes i la vulneració sistemàtica dels drets fonamentals de les persones immigrants en el procés d'expulsió, verificant la hipòtesi principal⁷⁷. La informació obtinguda al llarg de les diferents entrevistes, especialment quan els entrevistats feien referència a les converses que han tingut amb persones en situació d'irregularitat, com per exemple el cas del jove que havia arribat a assumir el seu internament i es culpabilitzava a ell mateix per la seva situació d'irregularitat administrativa, ha permès assolir l'objectiu específic 1⁷⁸ i afirmar que les polítiques de control migratori porten a la criminalització de la immigració.

La criminalització del conjunt d'immigrants no només té conseqüències pel mateix col·lectiu sinó també pel conjunt de la societat d'acollida. En primer

⁷⁴ *Objectiu principal*: analitzar l'impacte individual i en el conjunt de la societat d'acollida del dispositiu de deportació a Espanya tenint en compte les seves tres fases: la detenció, l'internament i l'expulsió.

⁷⁵ *Objectiu específic 2*: Identificar els mecanismes pels quals es justifica fer servir metodologies que vulneren els drets fonamentals de les persones immigrants en les polítiques de control migratori.

⁷⁶ *Objectiu específic 3*: Analitzar la relació entre eficiència i pràctiques policials racistes com les identificacions per perfil ètnic.

⁷⁷ *Hipòtesi principal*: l'execució de les polítiques de retorn, concretament la deportació, viola els drets fonamentals de les persones immigrants.

⁷⁸ *Objectiu específic 1*: Descriure la relació entre la criminalització de la immigració i les polítiques de control migratori.

lloc, Espanya té una societat multiracial, de manera que l'ús del perfil ètnic també pot afectar a persones nacionals, com en el cas de la Rosalind Williams, posant en judici el seu sentiment identitari. El problema radica en la falsa creença de què la població espanyola és blanca, i això cal corregir-ho. En segon lloc, més control per a la població immigrant suposa més control per a tothom. Per últim, el desencantament que li suposa una ordre d'expulsió a una persona en situació d'irregularitat sobrevinguda crea frustració i desconfiança cap a les autoritats locals i el sistema judicial i polític de la societat d'acollida. En conjunt, porta a la desestabilització i a la fractura social. En aquest sentit, s'accepta la hipòtesi secundària 1⁷⁹.

Si bé les expulsions exprés han fet que l'internament ja no tingui la rellevància quantitativa en tant a nombre d'expulsions executades que fins fa uns anys tenia, és destacable el gran impacte que encara té especialment en les persones internades i les persones del seu entorn, com família i amics. La majoria d'aquests impactes estan relacionats amb la salut i amb la vulneració del dret a la llibertat, però el que cal realment qüestionar-se és la necessitat dels CIE, especialment en el model d'expulsions actual. Les dades oficials mostren que menys de la meitat de les persones internades acaben sent expulsades de manera que la seva funció legal, garantir l'expulsió, no s'està complint. Els CIE o l'internament en si mateix, deixa de ser una mesura preventiva i passa a ser un càstig i un recordatori a totes les persones immigrants de què el seu projecte migratori podria acabar en qualsevol moment. La hipòtesi secundària número 2⁸⁰ queda així validada.

La indocumentació i la falta d'acords amb els països d'origen de moltes de les persones internades són les principals causes per les quals no se les ha pogut expulsar, per aquest motiu s'ha intentat complir un dels objectius⁸¹ de la recerca: cercar alternatives a l'internament. És cert que la Llei ja contempla alternatives a l'internament però en general tampoc garanteixen el respecte als drets humans, i les expulsions exprés tampoc en són garants ni són aplicables davant la situació d'inexpulsabilitat d'algunes persones immigrants. És per això que potser la pregunta que ens hauríem de fer és: hi ha alternatives a l'expulsió coactiva?

Al llarg de la recerca han aparegut propostes que han acceptat la tercera hipòtesi secundària⁸². En primer lloc, la proposta de la Unió Europea que pretén incentivar el retorn voluntari sembla, si més no, més justa que el retorn coactiu perquè permet a l'immigrant tancar el seu projecte migratori

⁷⁹ *Hipòtesi secundària 1:* Els mecanismes emprats en el dispositiu de deportació tenen un impacte negatiu per a la societat d'acollida, com és l'augment de la criminalització de determinats col·lectius arran de la utilització del perfil ètnic com a mètode per identificar persones en situació d'irregularitat administrativa.

⁸⁰ *Hipòtesi secundària 2:* Els CIE són innecessaris dins del procés de retorn d'un immigrant al seu país d'origen, principalment perquè la falta de recursos promou que sovint no es compleixi la seva finalitat, i a més, tenen un impacte majoritàriament negatiu sobre la persona internada i les persones del seu entorn més proper.

⁸¹ *Objectiu específic 4:* Cercar alternatives als centres d'internament d'estrangers i recopilar pautes o recomanacions amb l'objectiu de reduir l'impacte negatiu de l'actual model de deportacions, especialment en matèria de violacions de drets humans.

⁸² *Hipòtesi secundària 3:* Hi ha alternatives que permeten l'expulsió de les persones immigrants sense necessitat del seu internament i que garanteixen els seus drets fonamentals.

tot respectant els seus drets fonamentals. Però d'altra banda també hi ha la proposta del registre d'immigrants, és a dir, la seva regularització perquè, *realment cal expulsar a tanta gent?* La regularització, encara que sigui provisional, permetria a les persones que es troben en situació d'irregularitat accedir al mercat de treball i als serveis socials com a ciutadanes de plens drets, disminuint la seva estigmatització i criminalització i facilitant la seva integració en la societat d'acollida. Aquestes dues alternatives es presenten com una bona proposta per evitar les conseqüències negatives que se'n deriven de la configuració actual del model de deportació.

Aquest treball s'ha enfocat principalment en les persones immigrants que tenen una ordre d'expulsió perquè han entrat de manera irregular al territori nacional, és a dir, mitjançant pasteres o per la Frontera Sud, i les persones que ja fa temps que viuen al territori nacional però que, sigui per irregularitat sobrevinguda o perquè mai han estat regularitzades, es troben en situació d'irregularitat administrativa. Així, s'ha focalitzat molt en cicles de deportació iniciats en l'espai públic a través d'una identificació per perfil ètnic i per la temàtica del treball, s'ha deixat una mica de banda els casos de persones que tenen una ordre d'expulsió per delictes penals i se'ls hi executa directament des de la presó, tot i que sí que s'ha fet incidència en el fet que suposa la vulneració del principi *non bis in idem*.

D'altra banda, cal destacar que hi ha poca transparència en les dades oficials sobre identificacions, internaments i expulsions i que a això se li afegeix el fet que des del Ministeri d'Interior presenten les dades classificades en *expulsions qualitatives* i *expulsions no qualitatives*, el que no només dificulta la lectura de les dades sinó que també pot portar a la seva malinterpretació. És per aquest motiu que l'anàlisi no s'ha basat en el nombre quantitatiu d'expulsions i la seva eficàcia sinó en la seva vessant qualitativa, allò que produeixen i els efectes socials i personals que tenen el conjunt de pràctiques que porten a l'expulsió.

Per últim, el treball no ha tingut en compte el que significa trobar-se en situació d'irregularitat. Al llarg de l'anàlisi s'han numerat una a una les conseqüències que té iniciar una ordre d'expulsió, però no s'ha tingut en compte que, més enllà de l'expulsió, la situació d'irregularitat administrativa en si mateixa va lligada a l'exclusió social i a la marginalització en tant que no permet que les persones que la pateixen puguin gaudir dels drets que concedeix la plena ciutadania. De cara a futures recerques seria interessant analitzar el paper de la condició d'estar en situació d'irregularitat administrativa com factor vulnerabilitzador de les persones immigrants i fragmentador de les societats d'acollida.

Arribades a aquest punt, només ens queda preguntar-nos si estem disposades a permetre l'exclusió social i la vulneració de drets en la nostra societat. Com Margarita Martínez Escamilla (2013) va dir a la seva anàlisi:

"Pressuposar que una persona asiàtica, llatina o negra és un immigrant i no un nacional és un excés que ens hauria d'avergonyar."

Considerar que per tenir aquests trets és probable que, a més de ser immigrants, estiguin cometent algun acte il·lícit d'estada irregular és una forma de raonar malaltissa.

Concloure que precisament per tot l'anterior està justificat que la policia es dirigeixi a ells amb l'únic criteri dels seus trets ètnics per sol·licitar-los la identificació és defensar una intolerable acció de discriminació racial que mai s'hauria de consentir en un Estat democràtic."

6. Bibliografía

Achotegui, J. (2008). Migración y crisis: el síndrome del inmigrante con estrés crónico y múltiple (síndrome de Ulises). *Avances en salud mental relacional*, 7(1).

Alba Navarro, M. (2012) Solicitud de Informe a la Administración del Estado sobre los Centros de Internamiento para Extranjeros. Madrid.

Barone, S. (2015). Los centros de internamiento de extranjeros (CIEs) entre control migratorio y control social: una frontera interna y polimorfa. *Revista de Dialectología y Tradiciones Populares*, 70(2), 325-330.

Beckett, K. and Evans, H. (2015). Crimmigration at the Local Level: Criminal Justice Processes in the Shadow of Deportation. *Law & Society Rev*, 49: 241-277

Crépeau, F. (2012). A/HRC/20/24: report of the special rapporteur on the human rights of migrants, François Crépeau. In *Human Rights Council twentieth session, agenda item 3: promotion and protection of all human rights, civil, political, economic, social and cultural rights, including the right to development*. Geneva: United Nations General Assembly.

Fassin, D. (2011). Policing borders, producing boundaries. The governmentality of immigration in dark times. *Annual Review of Anthropology*, 40, 213-226.

Fernández Bessa, C. (2016). El dispositiu de deportació. Anàlisi criminològica de la detenció, internament i expulsió d'immigrants en el context espanyol.

Fernández Bessa, C., & García, J. Á. B. (2016). Transformaciones de la penalidad migratoria en el contexto de la crisis económica: El giro gerencial del dispositivo de deportación. *InDret*, (4).

Foucault, M. (1997/2000), *Defender la Sociedad*, FCE Buenos Aires.

Garcés Mascareñas, B., & Arnal Dimas, N. (2017). El mito del retorno. El mercado de lo simbólico. *CIDOB*,(175).

García Añón, J., Llorente Ferreres, A., Bradford, B., García Saez, J. A., & Gascón Cuenca, A. (2013). Identificación policial por perfil étnico en España. Informe sobre experiencias y actitudes en relación con las actuaciones policiales.

Juárez, K. A. C. (2016). Migración sine permissum en España: multa, expulsión y non bis in idem. Más allá de lo constitucionalmente admisible y acorde con la normativa europea. *Revista de derecho migratorio y extranjería*, (42), 87-110.

Manzanedo, C., & Izuzquiza, D. (2011). Expulsiones forzosas de España: los centros de internamiento de extranjeros (CIE). *Miedo, inseguridad y control social*, 161, 153.

Martínez Escamilla, M. (2013). Mujeres en el CIE. Género, inmigración e internamiento. *Informe Técnico*.

- Martínez Escamilla, M., & Sánchez Tomás, J. M. (2011). Controles de identidad, detenciones y uso del perfil étnico en la persecución y castigo del inmigrante 'sin papeles': ilegalidad e inconstitucionalidad de determinadas prácticas policiales. *Madrid: Grupo Inmigración y Sistema Penal*.
- Migra Studium Fundació (2018). Informe 2017. Centre d'Internament d'Estrangers (CIE) Zona Franca.
- Mora, A. D. P. B., & Walteros, J. A. G. (2015). Evolución de la inmigración en España 1998-2014, aportes y el reto a futuro. *Pensamiento al margen: revista digital sobre las ideas políticas*, (2), 8.
- Morán, A. J., García, D. R., & de Lucas, J. (2012). Los Centros de Internamiento para Extranjeros en España: una evaluación crítica/Immigrant Detention Centres in Spain: a critical assessment. *Revista CIDOB d'afers internacionals*, 201-220.
- Moya Malapeira, D. (2010). ¿Luchar contra los flujos migratorios o canalizarlos? Evolución del régimen de entrada, residencia, trabajo y salida de extranjeros en el actual modelo de gestión migratoria. *Revista catalana de dret public*, (40).
- Pérez-Sales, P. (2009). Situación de los Centros de Internamiento para extranjeros en España. *Comisión Española de Ayuda al Refugiado (CEAR) en el marco del estudio europeo DEVAS*.
- Pinyol, G. (Ed.). (2008). *La dimensión exterior de las políticas de inmigración en la Unión Europea*. Fundació CIDOB.
- Servicio Jesuita a Migrantes España. (2016). Vulnerables vulnerabilizados. Informe anual 2015 sobre Centros de Internamiento de Extranjeros.
- Servicio Jesuita a Migrantes España. (2017). 25,66. Informe anual 2016 sobre Centros de Internamiento de Extranjeros.
- Servicio Jesuita a Migrantes España. (2018). Sufrimiento inútil. Informe anual 2017 sobre Centros de Internamiento de Extranjeros.
- SOS Racisme (2016). L'estat del racisme a Catalunya. Informe 2015.
- SOS Racisme (2018). Invisibles. L'estat del racisme a Catalunya. Informe 2017.
- SOS Racismo (2017). Informe Anual.17 sobre el racismo en el Estado espanyol.
- Triandafyllidou, A., & Ambrosini, M. (2011). Irregular immigration control in Italy and Greece: strong fencing and weak gate-keeping serving the labour market. *European Journal of Migration and Law*, 13(3), 251-273.
- Vega, J. A. G. (2015). El control de la inmigración irregular en España: compromisos y desarrollos/Irregular immigration control in Spain: commitments and developments. *Revista CIDOB d'afers Internacionals*, 173-193.

7. Annex

Entrevista amb Eduard Ibáñez, director de Justícia i Pau, i Anna Sangrà, responsable de l'Àrea de Migracions de Justícia i Pau

Anna: Jo crec que hauríem de començar pel tema de transparència social amb tot el que està passant als CIE. Des del moment en què una o dues ONG són les úniques que tenen accés de manera regular, de saber què és el que està passant, a poder tenir contacte amb els interns, això el que ens està dient és que no sabem i no volen que se sàpiga què està passant dins dels CIE. D'altra banda, també, se'ls està anomenant Centres d'Internament d'Estrangers, diuen que no són presons, però sabem que són presons amb l'agreujament que són presons específicament per estrangers. Això el que fa és que davant de la societat ja els està marginalitzant. Els estem convertint en ciutadans de segona, de tercera categoria. Què passa? Si la policia és la que controla aquests centres, si a més a més en determinades qüestions és cada centre el que té autonomia sobre com es regulen les visites, quants dies han de passar per avisar a l'intern de què l'expulsaran... és un caos total. Llavors estem parlant de que la policia és la que ho controla. Ens entén dient que no són presons però són presons. Que les ONG gairebé no tenen accés. Que la premsa, que jo sàpiga, no hi ha posat un peu. I la societat sembla que estigui una mica a l'ombra de tot això. Sí que s'organitzen manifestacions regularment, per exemple a les del CIE de Zona Franca nosaltres hi som, però es va tancar i es va obrir el CIE de Zona Franca i sembla que no hagi passat res. Conseqüències? Jo et diria que més que conseqüències personals que és més un treball que s'hauria de fer individualment amb persones que puguin detectar les ONG que han passat pel CIE, han estat amb ells els dos mesos i després han fet un seguiment. A nivell social, lo CIE és una lacra. Lo CIE l'únic que fa és... vaja, encara emfatitza més la qüestió de la migració que tenim en aquest país, que sembla que no acabéssim de superar quins són los reptes de la migració i veure-ho tot com un problema. Només lo fet de que a aquesta gent se l'estigui tancant per una falta administrativa, per no tenir els papers en regla, independentment de que tinguin antecedents penals o no, és més, se'ls fica a la mateixa zona. Bueno, tu ho sabràs que tant els que han comès un delictes com els que no, se'ls posa al mateix centre, per tant... Tots junts pel simple fet de ser immigrant i no tenir els papers en regla. Això l'únic que està fent és que tractéssim més i més com a ciutadans de segona a aquestes persones. Per tant, a nivell social jo et diria això: que no és per a res un exemple a seguir. Los CIE són presons, amb totes les lletres. Què hauríem de fer? Quines alternatives haurien d'haver? No haurien d'haver CIE. No s'hauria d'empresonar a aquestes persones de manera provisional fins que es decideixi l'expulsió. Hauràs vist quan has estat veient xifres que...

Eduard: Bon dia, Cristina... Jo sóc l'Eduard.

Bon dia Eduard. Encantada.

Anna: Ja estem aquí enfrascades... Hauràs vist quan has vist les xifres de quin percentatge de persones que han estat a algun CIE finalment se les expulsa, és ridícul. Per tant el que ens està dient això és que l'objectiu que en teoria ens venen que té el CIE no s'està complint, per tant, està demostrat, està sobre el paper, que no tenen una funció ni objectiva ni de cap manera.

Simplement marginalitzar a un col·lectiu perquè sí. (Es dirigeix a l'Eduard) Estàvem parlant... la Cristina m'estava dient que quines eren les conseqüències que pensàvem que podia tenir per les persones i per la societat el pas pel CIE. Jo li he dit que a nivell individual es tractaria de fer un estudi de quines són les persones que han estat i fer un seguiment per veure l'impacte.

Eduard: D'això no sé si n'hi ha d'aquests estudis...

No, per això ho volia fer. Una mica el que sí que he trobat són conseqüències físiques i psicològiques en plan que hi ha persones que entren al CIE i ja estan malaltes i com que no hi ha personal mèdic que les pugui atendre.. persones amb SIDA i altres malalties.

Eduard: Bueno, sí que hi ha personal mèdic, però és molt deficient.

Exacte. I malalties a la pell, contagioses... I psíquiques havia trobat depressió, fins i tot pensaments de suïcidi. I entenc que aquestes coses sí que perduren en el temps. Un cop surts del CIE no deixes d'estar trist.

Eduard: Bueno, jo el que et deia al mail és que potser valdria la pena analitzar l'impacte no estrictament dels dies d'internament, que potser són molt pocs. Bueno molt pocs, tot és relatiu en aquesta vida, perquè si estàs 30 dies tancat, 30 dies, 40, 20... és un impacte relatiu a no ser que estigui realment molt malalt o allà t'agafi algo... o que t'agredeixin. Però normalment, 20, 30 dies, una persona que està sana potser no és un gran impacte. Potser el que val la pena estudiar és l'impacte que té la seva situació en general: el procediment d'expulsió mateix i el decret d'expulsió que tindrà quan surti, com això afecta a les seves possibilitats de relacions, d'integració social, o si és una exclusió permanent o si és una Espasa de Dàmocles que té a sobre seu. La detenció, el tracte que ha tingut a la comissaria, després quan surti d'allà potser torna a ser ingressat al cap d'un temps. O sigui, tot plegat, tot el que és el procediment d'expulsió o fins i tot diria la situació d'irregularitat. Perquè això sí que té un impacte brutal d'exclusió social, més que els dies estrictes del CIE.

Jo també havia pensat en l'impacte en les famílies de les persones internades, perquè clar, no és només... Si tu tens una família que depèn econòmicament de tu, tot i que estiguis treballant en negre...

Eduard: clar, perdràs la feina i deixes de tenir els ingressos. A lo millor no és només els 30 dies sinó que han perdut aquesta font d'ingressos.

Anna: La incertesa és un factor molt important. El no saber si seran expulsats o no, quan, quants dies estaran, no saber com estarà la família, perquè el tema de les visites està... bueno, segons quin CIE, no se sap exactament quins són els criteris que se segueixen. També és important el tema de la sol·licitud d'asil, que per exemple al CIE d'Aluche a Madrid, el protocol que se seguia fins l'any passat era molt deficient. No sabien si la seva sol·licitud estava sent cursada o no, l'havien d'entregar al director del centre. Per tant, això és una vulneració clara de drets humans.

Eduard: Tota la inseguretats jurídica que comporta la situació d'aquestes persones, des de que entren al territori espanyol fins que són expulsades o es regularitzen. Durant tot aquest període, totes les normatives d'estrangeria que tenen un efecte d'exclusió.

Tot aquest procés comporta la pèrdua de confiança en l'ésser humà? Hi ha moltíssima gent que no sap que això està passant i es fa poquet, però és un tema que ens toca a tothom...

Anna: Jo no sé si s'ha estudiat, però també seria interessant veure quina repercussió té per la gent que ha estat internada la confiança que tinguin en les institucions catalanes i espanyoles, perquè al cap i a la fi són ciutadans, segurament els seus fills siguin ciutadans de ple dret, i ells potser un dia també. I això al final són vots, i són persones que viuen al país.

De fet vaig llegir un estudi on feien preguntes a les persones que entraven al CIE abans i després i es veia com hi havia una pèrdua molt important de la confiança i el suport més important ells el trobaven en familiars i, sobretot, en companys de dins del CIE. I per exemple consideraven que les ONG passaven de tot. Després l'autor ho justificava dient que les ONG no poden accedir a dins.

Eduard: I que no poden solucionar-lis el problema de la irregularitat, clar... Això és el mateix que si vas a preguntar a les persones empresonades i preguntes per la seva confiança en els advocats. És 0, perquè no poden fer res mentre estan a dins. Potser seria interessant veure els estudis que hi ha sobre la presó perquè és una situació semblant perquè el CIE és estar tancat. D'això sí que hi ha tonelades d'estudis sobre l'impacte que té l'empresonament sobre la persona. D'això trobaràs biblioteques senceres. I com que aquest impacte no deixa de ser el mateix... Si estàs tancat, estàs tancat, diga-li presó o diga-li CIE o diga-li manicomi, perquè també hi ha estudis sobre els manicomis. Al final els efectes són semblants i això està estudiadíssim. Hi ha un estudi molt famós d'un tal Gofman, que es diu "Internados" de la traducció a l'espanyol. És un llibre alemany, crec... I aquí a Catalunya varies publicacions que expliquen efectes físics sobre la salut, vista, oïda, d'estar tancat. I els efectes psicosocials, més de tipus social o psicològic, i això pots traslladar-ho a un període d'internament més curt. I llavors tu fas la pregunta: "quin impacte té per la societat?" I això és un tema molt gros, perquè quin impacte tenen les polítiques migratòries en general és un tema gegant. Però si ens centrem en quin impacte tenen les polítiques sobre la gent sense papers, l'impacte administratiu, l'impacte econòmic, impacte sobre el mercat de treball, impacte sobre la convivència i la relació entre les persones.... Aquí tens un filó.

Jo havia pensat que, bueno.. se'ls criminalitza i quan surten són tractats com delinqüents i això encara els estigmatitza més i això té moltes repercussions socials, especialment en l'accés al treball o en qualsevol relació social que puguis establir.

Anna: De fet pots fer una proposta. Pots mirar el com ser migrant, per una banda, i haver ser empresonat, per l'altra...

Eduard: migrant irregulars, eh! Perquè jo ho acotaria molt a immigrants sense papers...

Anna: Sí. Pots mirar com això els deixa en una pitjor situació encara. Una proposta. Si no trobes un estudi que ja estigui provat, fes tu la proposta. Pots agafar l'exemple de les presons, mirar els immigrants irregulars i...

Eduard: Després, si no ho haves fet ja, podries contactar amb la Creu Roja que és qui està a dins. Té un conveni amb l'Estat però és qui està fent la tasca d'assistència social, educadors, animadors, no sé si també l'atenció sanitària... Podria ser que l'atenció sanitària estigués contractada amb la Creu Roja que a l'hora està subcontractada a una altra. Això ho hauries de parlar amb Creu Roja Catalunya.

Anna: Vols dir?

Eduard: Tenen des de fa un any o dos, des de que van veure que no se'n sortien perquè la policia no poden fer de res, només vigilen i no poden fer activitats lúdiques. Aleshores van contactar amb ONG. I jo diria que la que està actuant a Barcelona és la Creu Roja i si ja no ho fa no ho sé. Deuen haver canviat... però abans ho feien ells.

Anna: Jo no sabia lo de l'assistència mèdica...

Eduard: Lo de l'assistència mèdica potser és la policia qui ho fa. No ho sé.

Anna: Bueno, com que depens del Ministeri de l'Interior...

Eduard: A través de Migra Studium ells si que deuen saber qui ho deu fer. I si no, truca a Creu Roja. Perquè els voluntaris tracten amb pocs i des de fora. Però els de la Creu Roja estan a dins: saben perfectament qui hi ha, el perfil psicològic, la nacionalitat. Diria que les dades personals no les tracten, però sí la relació et dona una idea de on són, quins problemes tenen... I ells potser de primera mà podran dir, potser sense citar la font, però et podran dir "pues mira, els que passen pel CIE tots estan deprimits, o estan malalts..." o jo que sé. Però crec que et trobaràs una casuística molt diversa als CIE.

Sí. De fet jo em preguntava si hi ha diferents conseqüències segons el motiu de l'internament i l'origen d'on provenen.

Eduard: Sí. No és el mateix una persona que ve de presó, que una persona que l'ha agafat en una redada o una persona que ve de frontera. Després de travessar el desert, pam, al CIE de Barcelona. O una persona que porta anys per Europa i un dia ha estat al CIE de Barcelona i un altra a Roma i un altra a estat a Atenes. Aquest és un altre perfil. Una persona que està sana, passar 30 dies no és res. Però una persona que està al límit, passar 40-50 dies, pues...

Fins i tot havia llegit que les persones que venen.. el que tu dius, que han travessat el desert i tot això, és una part més del procés d'arribada a Europa. Que els ja saben que si la policia els agafa, seran tancats a un CIE i que per ells és...

Eduard: És una etapa més. Bueno no es veuen el mateix número d'actors implicats tampoc. Perquè en aquest cas les famílies ja porten mesos sense

saber res d'ells. No és el mateix que algú que porti anys vivint aquí... Una persona amb suport familiar té una atenció continuada, sap que la família està vetllant per ell i potser té suport jurídic i etcètera. En canvi una persona que ve de Mali i no té ningú després de passar mesos viatjant, ser maltractat per la policia de Mali i el Marroc, i arriba aquí i, en fi... Suposo que l'impacte és encara més bestia. Et deixo amb l'Anna que he de marxar...

L'implantament d'una normativa interna homogènia al tots els CIE disminuiria els efectes adversos del pas pel CIE?

Anna: Mmmm... Una regulació per tots? Suposo que deixaria moltes coses al descobert, evitaria males praxis i faria que el funcionament d'alguns CIE millorés, com el que et comentàvem abans de la sol·licitud d'asil al CIE d'Aluche. Segurament podria millorar l'assistència sanitària, perquè des del moment que ho regules, ja ho estàs posant sobre paper, ja estàs establint uns límits, per dir-ho així... Per tant, m'imagino que una regulació de tots els CIE en matèria sanitària, per exemple, que s'especifiqui quin número mínim d'hores d'assistència sanitària hi ha d'haver... ja estàs obligant a que es posin les piles i contractin aquest servei. Per tant el diria, jo crec que sí, sempre i quant els mínims siguin respectables.

Si es tinguessin en compte les conseqüències que té iniciar un procés d'expulsió o el pas pel CIE disminuiria el nombre d'expulsions o internaments?

Anna: Hauria. Què vols dir? Que hi ha un percentatge molt petit de persones que s'expulsen, i si això es tingués en compte...

Bueno, vull dir que si es tingués en compte... molts del que són internats no són expulsats i això ja és una vulneració al seu dret a la llibertat. I és molt greu. Però més enllà d'això, si hi hagués un seguiment o un estudi de les conseqüències que provoca això, es faria servir a l'hora d'iniciar o no un procés d'expulsió?

Anna: Jo diria que això és molt complicat. Jo diria que no perquè sí, sona molt bé i des de la vesant social hauria de ser així, hauríem de tenir el compte quins són els resultats per després aplicar-ho al món legislatiu, administratiu, jurídic, díga-li com vulguis. Però a la pràctica no ho crec. Des del moment que tens un CIE i tens aquest sistema muntat, ja estàs passant per sobre d'un monton de drets que tens provat que no són així. Per tant, que tu m'analitzis les expulsions i em diguis que hauríem de veure, a través d'aquests informes i d'aquests resultats, ens hauríem d'adonar que aquesta pràctica *pim,pim,pim* i seguim endavant. Però es que això ja ho tens. Ja des del moment en que veus què són els CIE, què s'està fent als CIE, quin número de persones s'expulsa des dels CIE... tot això ja et dóna peu com per no tenir els CIE segons el que tu dius, marginalització d'aquests col·lectius, vulneracions de drets humans... Per tant, no crec ni que sigui necessari. Que s'hauria de fer? Sí i no només en aquest camp sinó en tots. Hauríem de tenir en compte les investigacions per fer regularitzacions. És clar que sí. Però a la pràctica no és així i per això els sociòlegs i politòlegs estem així...

Entrevista a José Javier (Josetxo) Ordoñez, advocat voluntari al grup de visites al CIE de la Zona Franca amb Migra Studium

Josetxo: Els CIE van néixer i existeixen avui dia amb una única finalitat: permetre l'internament, és a dir, la privació de llibertat de les persones immigrants, amb la finalitat de garantir que aquestes persones puguin ser expulsades d'Espanya i del territori Schengen. Per tant, la finalitat és que l'estada, la privació de llibertat al CIE serveixi perquè siguin expulsades. No és cap altra, eh? Per tant és comprensible que no hi hagi les dades, ni estudis, perquè teòricament, les persones que passen pels CIE són expulsades i es talla qualsevol contacte entre aquestes persones i algú d'aquí. Per tant, és cert que és gairebé impossible fer un seguiment d'aquestes persones un cop són expulsades. I això ens passa a nosaltres, i amb nosaltres vull dir a Migrastudium, que tenim aquest grup de visites al CIE que sí que podem establir una relació. Però si aquestes persones són expulsades, finalment... I la vida que puguin tenir, o fins i tot les condicions de l'expulsió, el fet d'arribar a l'avió, del viatge, el com han arribat a allà, de quina manera i en quines condicions,... això ho desconeixem. Per tant, si hi ha seqüeles del pas pel CIE, és complicat, perquè en teoria els CIE és l'últim pas abans de l'expulsió, i, per tant, les persones expulsades... adéu si au, no? Ho dic per dir "bueno clar, és lògic, no?" Aquesta és la teoria, però la realitat és diferent. Això és el que diu la Llei, el dret reglamentari, el dret normat. Però després està el com s'aplica la Llei i la realitat, i la realitat és que més de la meitat, el 52%, de les persones que passen pel CIE no són expulsades i tornen a quedar en llibertat ó tornen a presó, perquè a vegades venien de presó, anaven als CIE perquè les expulsessin, i tornen a presó per això. O van d'un CIE a un altre: hi ha trasllats entre CIE. Però el 45%, jo crec, es queden en llibertat perquè no poden ser expulsats. Llavors sí, d'aquests sí que es podrien fer. I el que s'ha estudiat, com el Treball de Recerca de Batxillerat que t'he dit que vaig ajudar amb una estudiant del batxillerat científic sobre les seqüeles mèdiques i psicològiques a la salut del pas pels CIE. I jo li deia "mira, és fotut perquè no tens dades". És complicat perquè la meitat és expulsada i ja no en tornes a saber més, i l'altra meitat, pensa que sí, si la posen en llibertat, però aquí a Barcelona la gent que hi ha internada no és només de Barcelona sinó que hi ha gent de la resta de Catalunya i sobretot del nord d'Espanya, gent de Cantàbria, País Basc, Navarra, la Rioja, Aragó,... a totes aquestes regions quan hi ha detencions, per expulsar-les les porten aquí. Llavors, si la deixen en llibertat, aquesta persona marxa. Llavors des dels grups que estem amb els CIE tampoc tenim molt contacte. Perquè entenguis una mica els obstacles fàctics. La realitat és aquesta. Però el que nosaltres veiem és que hi ha un abans i un després del pas pel CIE, per totes les avantatges que té de privació la privació de llibertat de mitja durada. Els juristes diem que hi ha tres tipus de privació de llibertat: de curta durada, de mitja durada i de llarga durada. De curta durada són les privacions de llibertat que es fan a comissaria, com a màxim 72 hores, que pots estar 2-3 nits als *calabozos*. Després està de mitja durada que seria els CIE, com a màxim 60 dies, i després la llarga durada que seria la presó. Doncs tenint en compte que té aquests problemes de salut i de desarrelament social, d'exclusió, de marginalització i etcètera, doncs estem dins del que seria la resta de privacions de llibertat, sobretot de mitja i llarga durada. Així que des d'aquest punt de vista, en algunes coses és molt

semblant al que passa a la presó. Així que pots mirar-ho des d'un punt de vista d'una privació de llibertat més, tenint en compta això: curta durada, mitja durada i llarga durada. Clar, salvant les distàncies perquè no és el mateix estar tres anys a la presó que 60 dies, has d'afinar però pots trobar dades que t'ajudin, sobretot a nivell de desarrelament social, són coses que veiem, eh!, d'aïllament i de qüestions psicològiques i mèdiques que ara t'explico. Això és el tema de presons.

El segon tema, aviam. Un cop parlava amb un jutge d'instrucció a una reunió al Consejo Superior del Poder Judicial que vaig anar a fer als jutges. I vam anar a dinar, allà a Madrid i hi ha un jutge d'instrucció, que són els jutges que envien a la gent als CIE i parlant d'això, d'aquesta semblança entre enviar algú a pressó, perquè el jutge també envia a pressó, t'envia al CIE o a la pressó... i el jutge deia "*bueno, és igual, jo sé que són els mateixos criteris per decidir si aquesta persona va al CIE o a pressó*" i jo li deia "*no, és pitjor enviar al CIE*". O sigui que la privació de llibertat al CIE, tot i que és més curta, és més penosa. Jo li deia això, i el jutge em va donar la raó. I li deia "*mira, tu cuando mandas a alguien a la cárcel, le mandas a la carcel hoy y le condenas a dos años. Entonces significa que el 17 de enero de 2019 saldrá en libertad*". És a dir, tot pres té una data final, sap que allò s'acaba i sap que aquell dia sortirà al carrer i que tornarà a fer la seva vida, a refer-la o a tornar-la a començar. Té una cosa que es diu esperança, i aquesta esperança l'alimenta i li dona forces per aguantar la vida a la presó. Jo he treballat a presons, he tingut clients i he anat a la presó i tots els presos realment viuen esperant que allò acabi i estan sempre sempre projectant què faran, on treballaran, mentre a la presó estudien... sempre pensant que allò acaba. Al CIE, malgrat són dos mesos, perquè són dos mesos com a màxim, primerament no hi ha cap final esperançador perquè el final és una expulsió. L'únic horitzó possible que té el pres al CIE és que la seva vida a Espanya s'ensorra, que ja pot acomiadar-se de tot aquest projecte migratori. La teva assignatura es diu *Processos migratoris*, i està bé perquè... és que és curiós, una cosa és els processos migratoris i una altra els projectes migratoris. El projecte migratori d'una persona que ha passat pel CIE és que se l'han tallat. El procés és diferent. Realment hi ha un descavalcament entre el projecte de fer una vida nova, de guanyar-se la vida aquí, de millorar, d'estudiar, de treballar, de fer una família... el que és un projecte migratori, és completament diferent del que és el procés migratori que acaba amb una decepció, frustració, a més tractat com un delinqüent, tancat com un delinqüent, expulsat com si fos un apestat. I això aquí (assenyala el cap) toca. Els presos a la presó jo crec que no estan tan fotuts aquí com els que estan als CIE i això ja es nota des del primer dia que entren. L'angoixa. Jo crec que és un tema d'angoixa. Viuen dos mesos angoixats, perquè a més tampoc els hi diuen quin dia els expulsaran. I quan els expulsen no els avisen amb prou temps, sense antelació. Llavors tot aquest tema és brutal. Quan vas allà, entres al CIE i parles amb ells, és molt difícil de manegar això. Perquè quan vas a presó pots girar d'alguna manera i dir-lis "*mira, preparem la vida en llibertat. Intenta evadir-te d'això projectant-te en el futur i pensar que d'aquí dos anys, tres anys, cinc anys, això ja ho pots fer*". Però si li estàs dient "*mira es que van a enviar a tu tierra y pff, no sé, ni idea, tu sabras. Búscate la vida*". No sé... jo crec que aquest contrast entre la realitat del procés, que l'últim pas,

l'última etapa és el CIE... perquè després del CIE ja està l'expulsió al teu país, no? Osigui, és com que s'acaba aquest procés migratori i aquest procés migratori és clarament un contrast brutal amb el projecte personal. Aquesta idea ajuda a comprendre les seqüeles i el perquè és tan dur. Per què què fa el CIE? El CIE evidencia, és la representació, l'estructura d'un comportament social i del poder que li està dient a l'estranger "*s'ha acabat, tu no tens res a fer aquí.*" Per tant, qui marca el procés és el poder però, clar, a costa de destruir el projecte personal i això és molt evident. Quan estàs al CIE és molt clar, perquè tu pots tenir un projecte migratori i no tenir papers, però bueno, estas mirant l'arrelament, estàs trampejant, t'ajuda algú, un parent, un paisano, no? Saps crear xarxes de suport, et busques la vida i intentes regularitzar-te. Però quan estas al CIE es que ja no hi ha *vuelta de hoja*: tens una expulsió pendent i t'han agafat per ficar-te a l'avió. Hosties... és fotut. Per això li deia al jutge "és pitjor, és més penós, que la presó". Osigui que si busques dades, pensa això també: que no és tant per la durada, com pel grau d'angoixa que crea. I per això jo ho compararia. No em faria por si entens aquesta diferència. Sí? El tema de presons et pot donar material.

Que més? Pensa que al CIE, a nivell de salut, hi ha temes de salut física i salut mental. Clar, tot això es psicomatitza. Llavors tenim des de les persones que ja són malaltes i això sí que ho pots trobar als informes de les entitats com la nostra: persones que pateixen malalties i que entren al CIE i que es tallen tractaments, es perden visites mèdiques, seguiments, revisions... Clar, això s'atura. Per tant hi ha problemes de salut sobrevinguts que és agreujaments, etc. Però també de salut física hi ha problemes de malalties infeccioses que tenen a veure sobretot amb l'aparell respiratori com tuberculosi, pneumònies, i que són problemes de salut pública, amb compte. Perquè estem parlant d'acumulació de persones, entre 4-6 a cada cel·la, fins a 200 persones al recinte. Temes d'aparell respiratori i de dermatologia: sarnes i infeccions a la pell per problemes d'higiene. Hi ha una higiene insuficient, o el tema de compartir dutxes, roba, matalassos... A més, temes de puces... m'entens? Aquest és un tema complicat, i de gestió sanitària interna complicada. A més hi ha persones amb malalties infeccioses cròniques prèvies com hepatitis. Tot això és un tema que també pots buscar. És un tema de prevalença de la presència de malalties infeccioses en entorns de privació de llibertat. És curiós perquè, per exemple, les persones de raça negra tenen molt més problemes de pell, tenen la pell més resseca i pateixen molt, i fins i tot el CIE els hi dona un kit, un cop, eh! Quan entres, et donen un kit d'higiene personal: un potet de xampú... però ells no en tenen prou i, clar, a vegades ells ens demanen cremes hidratants. Sí, sí, és curiós... En canvi els que tenim la pell més clara, no sé per què, potser té una explicació mèdica... però és interessant. El CIE hauria de ser flexible per entendre que hi ha tipus i tipus de pell. A més, saps que molta somatització també va cap a la pell: moltes coses... bueno, ja saps.

No ho sé, perquè no entenc de Medicina, la veritat...

Bueno, segons la psicologia, quan estàs nerviós, no?... que estàs sempre... (fa que es rasca la pell amb nerviosisme). Saps el que vull dir? Bueno, sembla ser... Tot és una mica. I respecte la salut mental, està la Síndrome de Ulisses. Has sentit parlar? La Síndrome d'Ulisses és una síndrome que està ja escrita

a la literatura psiquiàtrica i psicològica, i que és la malaltia mental del viatger, de l'immigrant i té associades una sèrie d'afeccions a nivell mental. Algunes tenen una part més fisiològiques i d'altres més psicològiques o psiquiàtriques. I clar, l'estada al CIE agreuja la situació de persones que poden ja venir amb la síndrome o iniciar quadres de síndrome d'Ulisses dins del CIE o un cop ha sortit. Hi ha un psiquiatra basc que viu a Barcelona, que podries posar-te en contacte amb ell, perquè jo crec que li sorprendrà aquesta mirada teva de poder mirar quines conseqüències té, des del punt de vista de la síndrome, el pas per un centre d'aquests. Que segur que ja ho ha pensat, però... I després, hi ha una altra conseqüència, que no se m'oblidi. Que aquesta, clar.. també pots no dir-la, però jo crec que estaria bé, que és... la mort. Hi ha gent que s'ha mort dins del CIE. Llavors, per què, no? Curiosament, els casos, aquí hi ha els de Barcelona i altres a fora de Barcelona, també a Màlaga, casos de suïcidi... A Madrid va ser una malaltia no atesa i va morir una dona...

La Samba...

La Samba. És que clar, és una conseqüència. El CIE mata. No sé si ho haves tingut en compte...

Sí, sí...

El CIE mata. Bé, et pot matar i de fet ha matat a alguna persona. Jo crec que podria ser una escalada, i que arribi un moment que la conseqüència final sigui la mort. No és habitual, això és cert... però és possible. Potser parlem de 2 mesos i hi ha gent que està 15 dies, 40 dies, i hi haurà nivells d'angoixes diferents... També hi ha gent que sap que no l'expulsaran. Ho sap. Gent jove que té bona salut. No sé... però hi ha una certa escalada, un agreujament.

Més enllà d'això, també m'havia plantejat si hi ha altra tipus de conseqüències, per exemple econòmiques com una persona que ha estat treballant de manera il·legal, i en una redada és agafat i portat al CIE. Aquesta persona perd la seva feina i el mitjà per sobreviure, i si després no és expulsada i torna a sortir al carrer, ha perdut la seva feina... bueno, altres tipus de conseqüències que vagin més enllà. I a nivell social si té un impacte.

Vale. Jo parlaria de pèrdua en aquell nivell que parlàvem de desarrelament: pèrdua de vincles, pèrdua de feina, potser... I sobretot, primer la pèrdua de confiança en el poder, la pèrdua de confiança en la policia... És a dir, nosaltres més o menys confiem en les autoritats. Si tens un Mosso d'Esquadra, et fies de que no et farà una grossa així *de sopetón*. Confies, perquè saps que trauràs el DNI i no et demanaran un suborn. Vull dir, que la gent és professional... Per què ho dic? Perquè aquestes persones venen de països on la relació amb la policia és més conflictiva. Pensa en països de l'Àfrica, països de Llatinoamèrica, on el policia és... "*ojo, como te encuentres un policía por el camino, como te cruces con uno... porque te va a pedir dinero, te va a acusar de algo o te va a denunciar porque se le cruca el cable.*" Llavors ells venen aquí i troben que la policia... "*hosties, els espanyols tenen una altra relació amb la policia.*" Perquè tenim una altra relació amb la policia o amb els funcionaris públics. En la relació amb el poder som força confiats nosaltres. Ells venen de països que estan acostumats a desconfiar i estan

sobre avís continuament. Llavors ells han après que aquí hi ha ajuts, que si estàs tres anys pots arrelar-te, pots regularitzar-te... o sigui que al final, com que el sistema t'acull. I llavors hi ha ONGs... La relació amb l'autoritat és diferent. Però el CIE és "crack!", trencar-te. És la pèrdua, el *desmentido*: "no, no te confíes tanto. Recorda que ets un mort de gana, que ets un irregular i que t'expulsarem." I per tant, ells tornen a desconfiar. I tornen a desconfiar també dels mitjans de comunicació, per exemple, a mi molts periodistes o la gent ens demanen testimonis de nois que han sortit. "Volem fer una entrevista, un documental, un reportatge per denunciar..." amb bona intenció, eh!. I jo els hi faig als periodistes aquesta reflexió: "però que vols? El que ells volen és oblidar el tema. No volen parlar amb ningú. I a més, tu pensa que aquestes persones continuen sent irregulars, continuen sense tenir papers. No volen sortir a la tele, ni al diari..." I diuen "Bueno, però els hi tallarem la cara, els pixelarem". I jo els hi dic: "No, no. És que no volen saber... Entén que per ells és una punyalada trapera tot el que els hi ha passat." Llavors aquest tema... anaves bé: és fonamental. Aquesta pèrdua de confiança en el poder i en el sistema. També perden la confiança en els jutges, la confiança en la justícia. Perquè "Yo no he hecho nada, yo no he matado a nadie" et diuen, "Yo no soy un criminal. ¿Qué hago aquí encerrado como un delincuente? Si yo solo me he dedicado a trabajar en negro, a mandar dinero a mi familia en mi país. ¿Eso es delito?". Això és generalitzat i és greu perquè tota la feina que fa la societat d'acollida, les ONG, els ajuntaments amb això de que et puguis empadronar... Això és un respir, quan algú et diu "no passa res, tot i que no tinguis papers ves i empadrona't.". "Ui, pero ¿me meterán en la cárcel?" "No, no et faran res... tu ves amb el senyor amb qui tens el lloguer i no passarà res. Ningú et denunciarà." Perquè ells pensen que si tu trepitges l'ajuntament i ets un il·legal, com diuen, et ficaran a la presó. I jo els hi dic: "No, no. Tranquil que a l'Ajuntament, a la Oficina d'Atenció Ciutadana no van així... aquí a Espanya no passa això." I es que és veritat. O que vagin i es treguin la targeta sanitària aquesta de mínims al CAP. "Que sí, que no passa res, que no et denunciaran." I això és una feineta important, que en el fons és una feina d'integració. Jo sempre dic que el CIE és una eina de desintegració social, per la seva conseqüent pèrdua de confiança en el poder, en la justícia, en la policia, en els advocats, en els intèrprets... Clar, tots els que han participat en el procés de l'expulsió, que no els hi ha fet prou cas: "El jutge no m'ha escoltat, l'advocat m'ha deixat parlar dos minuts i després m'ha dit que "tranquil, bla bla bla" i no m'ha vingut a veure encara ..." És això.

I després està el tema de l'estigmatització. Tu ja has passat pel CIE i clar... és un estigma interior, personal, i és un estigma també social, de "alguna cosa habrás hecho." I després, interioritzar que "claro, como no tengo papeles es lógico que me encierren." Al final es culpabilitza a la persona i ells ja interioritzen que "Claro, como llevo aquí 10 años y todavía no tengo papeles pues es lógico que me expulsen y me encierren aquí." I penses "¿Cómo?" Perquè que ho pensi un altre... però que ho diguis tu? Que t'hagis apropiat d'aquesta idea perversa... L'estigma és doble: l'autoestigma i l'estigma de la resta. I per què és estigma? Perquè no només has passat pel CIE sinó perquè si tu has passat pel CIE i t'han deixat en llibertat, això no significa que deixis de tenir l'expulsió pendent. L'expulsió segueix pendent, el problema és que

en aquell moment no t'han pogut expulsar, però tu, en teoria continues sent una persona sense papers, sense autoritzacions de residència i amb una expulsió pendent. La qual cosa significa que en el futur podries tornar a trobar-te en una situació semblant de la que estàs sortint. Això també és pervers. Això és una cosa que ja diem des del Dret: si tu decideixes expulsar a algú, intentes expulsar-lo i no pots, no pots deixar-lo i prou: hauries de regularitzar. Això és una porta oberta que dóna la directiva europea de retorn i d'aquí es podria fer aquesta pirueta. Clar, com que a més de passar pel CIE, a sobre estàs deixant a la persona en la mateixa situació, amb la mateixa Espasa de Damòcles, amb la mateixa amenaça que abans, que és que *"et podem tornar a intentar expulsar. No et moguis gaire, no facis gaires coses..."* Sempre tindràs l'espasa al damunt del cap. Això també és criminalitzar a l'immigrant... aquesta estigmatització és una criminalització. Hi ha un concepte dels sociòlegs americans, que van agafar els britànics.. aquesta t'agradarà tu que ets sociòloga. A Nord-amèrica van inventar-se el concepte de *"crimmigration"*, i llavors el britànics, sobre tot els criminòlegs que són molt potents, van fer servir aquest concepte d'associar crim amb migració. El CIE és una eina d'això. Si busques *"crimmigration"* trobaràs idees i et donaran tralla. Tu el que necessites és, per que veig que entres en els temes, munició. Això et donarà munició. I després està el tema de la desintegració social, que és claríssim. O la contra integració. És a dir, tots els esforços d'integració... aquest és meu. I el que et deia del Síndrome d'Ulisses és... Joseba Achotegui *"El estrés crònic del inmigrante"*. Angoixa... Això explica per què hi ha tants motins, tantes baralles i problemes de convivència a dins. Problemes de gestió a dins del CIE. Clar, si tu tens gent que presenta quadres recurrents d'aquesta mena... Bueno, perquè vegis que si que hi ha dades, que hi ha gent que pensa en aquests temes des de la psiquiatria i tal. I jo crec que d'aquí podràs treure idees: la somatització segons l'origen cultural o la ètnia. Bueno...

Teniu constància de si hi ha diferències en les conseqüències segons el motiu pel qual és internat al CIE i el país d'origen de la persona? Obviament no és el mateix una persona que ve de la presó que una persona que acaba d'arribar en pastera i és la seva porta d'entrada a Europa, o una persona que porta 10 anys aquí i és tancada.

Les diferències són d'aquest tipus. Això ho veuràs a l'últim informe que hem escrit...

Al Vulnerables vulnerabilizados?

Sí. Això de *"vulnerables vulnerabilizados"* és una anada d'olla meva. És que jo crec que la vulnerabilització és aquesta. L'estranger amb un procés d'expulsió, per si ja és vulnerable. Serien aquests col·lectius vulnerables dels que es parla a treball social. Però és que el pas pel CIE vulnerabilitza perquè hi ha unes condicions d'entrada que són: la barrera idiomàtica. L'idioma és un dels factors de més vulnerabilització. Les persones que venen de pastera, més clarament, perquè són les que acaben d'arribar i no tenen cap noció de català ni espanyol. I aquestes són les que tenen més número de patir els processos de desintegració i de vulnerabilització. I el sistema, que és el que genera desconfiança: sistema judicial, policial, polític... s'ensanya i

s'aprofita d'aquesta feblesa. "Como que no se enteran de nada, se aplica la ley..." Tu saps això de "El dret és feble amb els poderosos i és fort amb els febles."? Si tu tens un bon advocat, tindràs garanties de judici just, tindràs segones oportunitats... se t'aplicarà el dret, però modulats. En canvi, si ets estranger i ni tan sols entens l'idioma se t'aplicarà com una apisonadora. I aquesta és una situació que es veu molt sovint. Per això és vulnerabilitzador el sistema, perquè el dret també forma part del sistema. Com deia Marx, "El Derecho es una herramienta de los propietarios de los medios de producción para seguir explotando a los oprimidos." És la lectura marxista del Dret. La idea de l'apisonadora... Primer idioma. Després està l'edat. No és el mateix tenir 20 anys, 18 o 16, com gent que hi ha que són menors, ho hauràs llegit a l'informe... que tenir 40 anys. Jo podria anar al CIE i ja miraria de superar-ho, perquè mira... però home, amb 20 anys, pff.. saps? Després està el tema dels vincles amb l'exterior, és a dir, que tinguis defensa, que tinguis advocat, o que tinguis família o amics que vinguin a veure't, que et truquen per telèfon, que sàpigues que si et deixen en llibertat tens gent i un lloc on tornar. Això és un factor. Les persones que no tenen a ningú, que ningú va a visitar-les... aquest és el perfil de persones que visitem a Migrastudium. Visitem persones que precisament ningú va a veure-les perquè són les que tenen més número al sorteig de desintegració. Ja tenen una feblesa molt més... o perquè la seva família o amics també són gent sense papers, que és tant com dir que no van a veure'l. Per què és clar... això sí que no. No poden trepitjar el CIE. No sé si haves caigut. O sigui, jo tinc família, tinc fills petits. Els meus fills menors, nascuts a Espanya, i no poden venir-me a veure perquè com que la seva mare, la meua parella, no té papers... Estoy más solo que la una. Aquest aïllament, la manca de vincles amb l'exterior és un indicador de persones que patiran molt més els 2 mesos o 30 dies que estiguin. Passen molt lents els dies. Pensa a més, que no hi ha res a fer. No hi ha res a fer. Si hi hagués oportunitats de fer oci, de lleure, esport, llegir... però no és com una presó tampoc. És pitjor, no hi ha res. I 15 dies, t'asseguro que la gent t'explica com si hagués estat un any. Era per aquí per on anaves, no? Jo et parlo una mica de memòria... Després hi ha el tema de la situació de la salut. El com estiguis també és un factor. Hi ha persones que ja venen fotudes de fora. I els hi dona igual, eh! Com a València, que hi ha hagut dones embarassades. No és que estar embarassada sigui una malaltia, no vull dir això. Però comporta...

Comporta unes necessitats, unes atencions...

I el jutge, no ho veu? Sí, no. No sé, però si ho veu i a sobre l'envia al CIE... Per que vegis que... I si em posés a pensar en trobaria més.

Quant a les dones? Sé que hi ha poques dones que són internades. A Barcelona no hi ha cap. Però, tret d'un estudi, gairebé tot parla d'homes.

És de la Margarita Martínez Escamilla?

No. És d'un col·lectiu de dones.

Hi ha una professora de Dret Penal a la Universitat Complutense de Madrid que és la Margarita Martínez Escamilla. Ella va escriure "Mujeres en el Cie:

genero, mujeres e internamiento” del 2013 sobre l'estada de les dones als centres d'internament.

Respecte els segons internaments? Entenc que és molt dur ser internat un primer cop, però surts perquè no t'han pogut expulsar, refàs la teva vida i tornes a ser internat.

En teoria això no es pot fer. És a dir, no et poden internar dos cops.

Per la mateixa causa...

Exacte. T'haurien d'obrir un nou expedient d'expulsió, s'hauria de tramitar, bla bla bla... i després et podrien tornar a internar amb aquest segon expedient. Però baja, seria complicat.

O sigui, no és comú...

No. Era comú però va haver una sentència del Tribunal Europeu que va anular un article del Reglament dels CIE que permetia...

Sempre que no superi el total de 60 dies. Jo el que vaig llegir és que fins als 60 dies es pot internar i reinternar a la persona.

Sí, això era abans de la sentència. I com que era així... (busca a arxius de l'ordinador). No sé si tinc aquí el Reglament... Mira, aquest article 21.3 diu *“Podrá solicitarse un nuevo ingreso del extranjero por las mismas causas que determinaron el internamiento anterior cuando habiendo ingresado por el anterior no hubiera cumplido un máximo de 60 días.”* O sigui, si el primer internament era de 20 dies, encara quedaven 40. Llavors el podrien tornar a internar pels 40 que quedaven. I si aquesta segona tongada era de 20 dies, encara en quedaven 20 dies. El que deia de la tortura aquesta... de la injustícia sin fin. És una tortura. Però aquest article es va anular. És l'article 21.3 del Real Decreto 162/2014 i la Sentencia del Tribunal Supremo que l'impugna. *“Se declara invalido y nulo.”* Menos mal. Però això va ser el 27 de gener del 2015. Fins aleshores sí, això que deies, podia ser. Des d'aquesta sentència del Suprem, no. Teòricament, des del 2015 a Espanya no són possibles els segons internaments. I si ens trobéssim amb un segon internament... la policia tindria un problema. Tenen un problema perquè estan desobeint aquesta sentència. I no poden.

També em preguntava sobre les conseqüències als familiars i amics de les persones tancades.

Ah, és clar. Sempre parlem dels migrants, però també hem de parlar de les persones que estan al voltant. L'exemple que et deia: com tu tampoc tens papers no et pots apropar al CIE i no pots visitar. Això significa que has de buscar algun tercer que li enviï roba, papers per defensar-se a dins... Envies a algú perquè no pots fer-ho. Això té afectacions a les famílies i als amics, i sobretot als menors. I pensa que a aquesta persona la poden expulsar. O sigui que no la deixaran acomiadar-se, ni... no són chorradas. No tindrà l'oportunitat de dir adéu als seus en tornar. I tornar, com deies tu, a un país que potser ja no és el seu, que no tens a ningú o que portes tants anys fora que ja no sents com teu. Tens aquesta recança amb el país d'origen. Però bueno, les famílies... sí, sí. Pensa que a les famílies també hi ha un estrès

post-traumàtic perquè no paren. Les famílies, a poc que puguin, miren de buscar-li un advocat, portar-li els papers, clar perquè volen que l'advocat el defensi, que el tregui fora i li aconsegueixi la llibertat. Això traspasa també els hàbits de les famílies, els costums... Pensa que moltes no són de la ciutat, són de fora de Barcelona com abans et deia. Poden viure a Logroño. Pues és tot una muntanya, i han de lidiar amb professionals, amb jutges, amb advocats. Persones que, a més d'estrangeres, tampoc han tingut relació amb la justícia, amb la policia... I si tenien la sensació de que la policia les ajudaria, ara senten que les han traït. A elles. I senten que el seu home o la seva parella que està al CIE, els hi és igual... Aquí sí que és cert que a MigraStudium es parla sempre del suport a la famílies, i no sé si saps... coneixes el vestíbul del CIE? (m'ensenya una fotografia de la porta d'entrada del CIE de Zona Franca). El vestíbul és això. Aquesta és l'entrada al CIE i aquest cub és el vestíbul. És la sala on la gent s'espera. I després has de sortir, creuar el pati i entrar. Ara hi ha una màquina de cafè, però bueno... Aquesta és la porta de la sala d'espera. Tu entres aquí i primer t'identifiquen i et diuen que t'esperis allà. I fa un fred a l'hivern... i molta calor a l'estiu. I això és un desastre, perquè aquest és el lloc on pots contactar amb les famílies dels interns. Un desastre tot plegat. És un desastre... que, no... Per tant, fins i tot... els familiars allà arraconats. És cutre. El tracte al CIE, les instal·lacions no ajuden pas. A més de que has d'anar allà a la Zona Franca, has d'arribar i no perdre't. Jo la primera vegada que vaig anar em vaig perdre. Jo. Era advocat i havia d'assistir a una persona. Em vaig perdre i vaig haver de donar voltes en bici. Però imagina't. Jo que tinc eines, que puc buscar l'itinerari abans al Google, i em vaig perdre. Una persona que vingui d'una altra ciutat, que vingui de Girona, ha d'arribar. I després et fiquen allà... hi ha molts pocs interns que tinguin visita. Jo crec que hi ha una reproducció de tot això (assenyala el paper on anem apuntant els conceptes clau de l'entrevista) vers l'entorn. Jo crec que l'estigmatització, en un altra grau, però... I si són familiars que fan visites, ja veus... La tanca aquesta, que l'obren i grrrr... creuar, l'escorcoll que et fan, que no és un escorcoll físic sinó electrònic, i esperar en aquestes condicions pelant-te de fred o morint-te de calor... Que més?

Vaig estar mirant alternatives al CIE, però les que vaig trobar no em van semblar tampoc que siguin garantia dels drets humans.

Per exemple...

Per exemple: presentació periòdica davant de les autoritats o residència obligatòria a un lloc determinat. Clar, això... és com el criminal que va a fitxar a la comissaria.

Sí, això ho diu a la Llei d'Estrangeria. I és igual que la presó provisional o preventiva. És copiat del model. Quan parlava del jutge abans, ell té la visió de la presó preventiva. Llavors apliquen els mateixos criteris per als CIE. I la llei també. La Llei d'Estrangeria copia els criteris de la Llei d'Enjudiciament criminal. Que curios, no?

I vaig llegir també sobre el programa de retorn voluntari. Em va semblar potser més interessant...

El retorn voluntari és el model europeu, és el que diu la Directiva de Retorn. La Directiva de Retorn diu que el principi general és avisar a la gent. “Vosté té un termini per estar aquí. Quan esgota aquest termini, marxi voluntàriament. I si no, ho farem de manera forçosa.” Que forçosa seria l’expulsió forçosa del CIE. Llavors, aquí no es fa servir. Fins i tot, malgrat la legislació europea és aplicable a la legislació espanyola, a la pràctica no s’aplica. Jo no he vist que li donin a ningú la oportunitat de fer un retorn voluntari, i que preparin el seu viatge de retorn. Que pugui tancar d’alguna manera el seu projecte migratori, i amb salut, d’una forma sana. I que avisi, que pugui dir “Escolta, tornaré. Veniu a buscar-me a l’aeroport.” No sé, les coses mínimes que faries tu i que faries jo. Jo he viscut a l’estranger i quan vaig tornar va ser... “Oye, el número de vuelo, para venir a buscar-te.” Lo mínimo. Això, algú que estigui expulsat no ho pot fer. Jo crec que la idea europea és bona perquè estariem parlant de fer el tancament, ja que no ha tingut èxit el projecte per qüestions de papers o perquè has comès algun delicte i has passat per la presó, jo que sé. Bueno, però tancar de manera sana el projecte migratori i adequar-lo al procés real del procés migratori. El retorn voluntari és una bona alternativa. És una alternativa a l’internament, però sobretot és una alternativa a l’expulsió.

Havia llegit que inclou assessorament i ajuda financera, però no sé fins quin punt és cert.

Sí, hi ha remeses. Hi ha partides de pressupost de la Unió Europea pel retorn voluntari. No sé exactament...

Però jo veig més clar que la única alternativa a l’expulsió és la regulació. Però com a alternativa al CIE... Jo veig que el CIE és la part més repressiva de les polítiques de migratòries, i trobo que hi ha alternatives al CIE.

A l’informe de *Vulnerables vulnerabilizados* podràs trobar alternatives. Les expulsions exprés, tot i que sí que eviten el pas pel CIE, no és l’alternativa que volem. El model CAP d’Australia sí que ho és, que és un model de 5 passos. Els jutges automàticament diuen “internament per 60 dies”, però podrien dir “home, tenint en compte que aquesta persona és del Marroc i és més fàcil d’expulsar, amb 20 dies ja hi ha prou. Per tant ordenem un internament d’un màxim de 20 dies.” Podrien fer-ho els jutges? Sí. No ho fan. Per què condemnar a algú a quedar-se 60 dies, si té passaport i tot, si amb 20 dies n’hi ha prou?

Normalment s’esgoten els 60 dies?

Molts cops sí. Quan? Més del 50%, la majoria dels casos jo crec. Però no és tan complicat expulsar a algú si el pots expulsar. Per tant, calen 60 dies? Això és part de les mesures d’aquest model. Després hi ha les mesures alternatives de la Llei: presentació periòdica, residència obligatòria, i qualsevol altra mesura del jutge són les de la Llei. I altres alternatives que te les pots mirar a l’informe del Relator Especial de les Nacions Unides sobre els Drets dels Immigrants. És l’informe presentat a l’Assemblea General de la ONU el 2 de gener del 2012. Aquest informe parla d’alternatives a la privació de llibertat d’immigrants: retorn voluntari, registre d’immigrants... això, no? Si a tu no et poden expulsar, que et donin una mena de permís per poder

funcionar. O la fiança, que puguin pagar una fiança per no anar al CIE. O que algú altre pagui la fiança per ells. I una cosa important que si que diu l'informe és lo de les polseres electròniques. Diem que no, que és estigmatitzar a les persones, té efectes psicològics i crea alarma social. Al final, si et fiques aquí al món de la ONU, del Consell d'Europa, els de Melbourne,... són gent molt trempada. I veus que és una mentida que no es pugui fer a Espanya. Vull dir, si es fa a Veneçuela o a Perú, no sé, que vols que et digui? No es pot fer a Espanya? Si es fa a Suïssa o a Eslovènia... tan diferent som d'Àustria o Dinamarca? Això i més. Perquè una cosa és l'alternativa a l'internament, que no passin pel CIE ni estiguin privats de llibertat. Però una altra pregunta que jo em faig és: cal expulsar tant a la gent? És el tema de la tendència... per exemple l'acord entre Europa i Turquia, la tensió amb els refugiats de Grècia... Estem en un món on l'expulsió és com la barita màgica per resoldre els problemes dels fluxos migratoris. Aquest tema em donava a pensar en alternatives a l'expulsió i l'alternativa a l'expulsió serien formes de regularització de la permanència, tot i que siguin provisionals. Aunque sean provisionales, porque si no lo vas a expulsar, déjale que se quede.

Com que em centro en l'anàlisi de les conseqüències... si es tinguessin en compte les conseqüències del pas d'un immigrant per un CIE o com li canvia la vida a una persona que és expulsada, es reduirien el nombre d'internament o expulsions?

És una bona pregunta. Jo crec que sí. Jo diria que els jutges ignoren això. No són conscients de les condicions de vida als CIE. Si els jutges fossin conscients, s'ho pensarien dos i tres cops abans de signar les ordres d'internament. De fet, el descobriment de les condicions de vida per part dels jutges ha significat una disminució d'internaments. Els jutges, alguns, cada cop són més sensibles i a Barcelona ciutat hi ha cada cop menys jutges d'instrucció que enviïn gent als CIE. Per mínimament que estiguin empadronats o que tinguin alguna adreça de domicili, els deixen en llibertat i no els envien al CIE. Són més conscients perquè aquí a Barcelona s'ha fet molta feina amb els jutges.

O sigui que seria favorable fer informes on s'expliquin les conseqüències...

Sí, sí... per suposat. I quan no pots expulsar, regularitza'l.

I quan no el poden expulsar perquè al país d'origen no el reconeixen...

Exacte, perquè no té passaport. El passaport és el document d'identificació fora del teu país. Llavors, si tu estàs a l'estranger... la gent pot perdre el passaport, o amagar-lo o no et pot renovar... I al final la policia no té documents i ella diu "Jo sóc algerià". "Vale, tu dius que ets d'Algèria. I el teu passaport?" "No, no. No tengo pasaporte." Clar i si jo et pujo a un avió, el comandament de l'avió em dirà "I aquest senyor? El títol de viatge és el passaport. No té? No pot viatjar." És com qualsevol altra passatger. No perquè sigui un expulsat té privilegis. Aquí tothom, per creuar una frontera ha d'anar identificat. Per tant, el comandament de l'avió dirà que no vola. I això la policia ho sap. Tant, que quan arribi a Argel, baixarà de l'avió i la policia dirà "¿Usted quien es?" "Mohammed..." "¿Y usted es argelino?" "Sí..."

“Bueno, pues demuéstrela.” “No, no tengo documentos...” “Pues usted no es argelino, y además no queremos a gente expulsada de Europa. Bastantes problemas tenemos aquí como para tener que aceptar a gente desarraigada, medio criminales, que ahí en Europa os han echado. Si no traes un pasaporte, rechazamos tu entrada al territorio.”

I passen a ser apàtrides?

No, és que ja ho sap la policia. Tornen a Espanya. Tornen a pujar a l'avió i tornen a Espanya. Ells diuen que són algerians i el que fa la policia és trucar al consolat d'Algeria que està a Barcelona. Parlo d'Algeria perquè conec força. Hi ha molts al CIE de Barcelona i a Alacant. Truquen al cònsul de Barcelona “¿Pueden ustedes venir un día? Que tenemos 30 que dicen que son argelino y a ver si ustedes los reconocen como argelinos.” I si els reconeixen els hi donen el passaport, perquè el cònsol té potestat per expedir passaports. Llavors el cònsol diu “Pues este no es.”

Però amb quin criteri?

Pues la parla, l'accent, perquè sembla que entre marroquins i algerians del nord i algerians del sud, l'àrab és diferent. Perquè la gent li va i li diu “Mira, yo soy argelino, pero por favor no me expulses. No me hagas el pasaporte para que no me expulsen. Tengo aquí a mi hija, mi mujer...” Y le lloren, le lloren, le lloren, y el consul le dice “Pues mira, ya le diré a la policía que no, que no eres argelino.” A canvi d'alguna cosa, és clar... O al cònsul no li has caigut bé i et fa el passaport y te vas para Algeria. I això ho fa el cònsul de Marroc, ... si no hi ha consolat aquí, et traslladen al CIE de Madrid que a Madrid sí que hi ha ambaixades, excepte d'alguns països africans que ho tenen a París. Però clar, no t'enviaran a París. D'aquests, com Guinea Conacry, si no tens passaport, no et poden expulsar. Aleshores, per què els fiquen als CIE? Si no els poden expulsar sense passaport... Podrien estalviar-se la teva privació de llibertat. És un dels casos d'alternativa a l'internament. Perquè si sabem que a Espanya no hi ha ambaixada de Guinea Connacry, per què el tanques si no té el passaport i no el podràs aconseguir perquè no l'enviaràs ni faràs venir el cònsol de París. Molts països francòfons com Togo, Benin... tenen les ambaixades a París, no a Madrid. I què? Si no tens passaport? Per això és aquesta cosa que tu preguntes: com és possible? Pues clar que és possible, pel joc aquest del passaport. Alguns països fan un “laissez passer”, que és una expressió francesa. És una mena de salvoconducto, una mena de passaport provisional. En francès vol dir “deixar passar”, o sigui, deixar passar la frontera. És com un paperot que li donen a la persona les autoritats. No és un passaport ben bé, però sí que el poden fer servir. Està estès.

De què serveix un CIE si internen a persones que saben que no poden ser expulsades? Quina és la finalitat?

El primer que t'he dit en aquesta conversa era: la única finalitat del CIE legalment és garantir l'expulsió. Si més de la meitat de les persones internades no són expulsades, i a més molts d'aquests internaments són evitables o són previsiblement no expulsables per avançat, què hi fan al CIE i quin sentit té el CIE? Quina funció? Per mi, l'internament no és una mesura cautelar ni una mesura provisional mentre t'expulso sinó que el CIE o

l'internament esdevé en un càstig en si mateix. És un càstig. O sigui "te vas a comer estos días, por mis huevos. Ya sé que no te voy a expulsar, per te vas a quedar aquí. Aunque sepa que no te voy a expulsar pero esto... ya te acordaràs toda la vida de que has estado aquí."

Bueno, és un aparell del poder governamental més...

Que criminalitza. Com que ja és un càstig, fem servir l'internament com a pena. És una eina més de criminalització i estigmatització. Això ho diem a l'informe. Tot el tema de les conseqüències que té el no expulsar: fan que les persones siguin inexpulsables. El 59% de les persones no són expulsades. El 59%. Clar que s'abusa de l'internament, perquè és innecessari. El que tu dius: si saps que no el podràs expulsar o que no el podràs expulsar en menys de dos mesos, per què? Estalviat-ho. A més estalviaràs diners a l'Estat, perquè has de mantenir 60 dies a una persona dinant, menjant, l'atenció mèdica... En resum és el que t'he dit. Aquesta funció és una funció il·legal, fora de la llei, de pena, de càstig. És un ús injust del CIE i això és denunciabile. Tu deies la paraula repressió i jo crec que sí, perquè sinó, no puc pensar en una altra cosa.

A mí tot això em fa pensar en la repressió dels moviments social. Jo entenc que vulguin expulsar a una persona que ha comès un delictes, però que aturin a una persona que surt del metro i li facin una identificació per criteris ètnics i que d'aquí esdevingui tot... et trenca el projecte migratori que dèiem. Això és pura repressió per ser negre, per ser musulmà, per ser anarquista o per ser... bueno, per extrapolar-ho a tot nivell, eh!

Si mires la meva pàgina web com a advocat, a dret migratori i estrangeria. Et convido que vagis i remenis perquè penjo articles, informes, coses que escric jo, les meves reflexions. Això que tu dius... pots pensar que ho tinc molt formulat. Això no és en una tarda que s'ha cansat. Coses d'aquestes és perquè jo li dono molt al cap. Jo sóc advocat i clar, joestic allà, i a mi, la realitat, la pràctica que tant et preocupa a tu... els clients, els estrangers als que defenso. I no puc deixar de reflexionar de la puta realitat que he vist. Que he vist i que visc amb ells. Aquesta és una manera d'exorcitar mis demonios, perquè no és fàcil... Del tema de migracions, em preocupa trobar-li sentit a la meva feina, perquè sinó... es para morir-se. Si no li miro una mica de sentit... tot el que jo he escrit és creative commons, així que ho pots descarregar i fer-ho servir. I ara aquí, a la facultat de dret dono classes d'estrangeria com a professor associat i vaig presentar l'informe als alumnes i a la resta de professors. Joestic entrant al CIE periòdicament des del 2012 i que no m'expliquin algunes coses. Del tema ja tinc idees pròpies de què faria jo. Així que pregunta'm...

Et volia preguntar pel tema de l'implantament d'un protocol homogeni, perquè he vist que hi ha una mica de descontrol...El fet d'implantar un reglament homogeni faria disminuir els efectes adversos d'estar tancat a un CIE?

Aquesta homogeneïtzació de les mesures és necessària i ha d'anar cap a munt, cap al nivell dels millors. I en aquest sentit el de Barcelona és dels millors, perquè aquí sí que poden tenir el telèfon mòbil, si no és un

smartphone i no te càmera. Aleshores el tema de l'aïllament es pot mitigar. Però la condició és fer homogeni cap a munt, no cap avall. Primer, si és així, sí. I després, és una mesura pal·liativa. Saps les cures pal·liatives a l'hospital? Quan algú s'està morint i hi ha cures pal·liatives. Doncs jo crec que el CIE s'està morint. S'ha de morir i mentres mori, cures pal·liatives. Però sense oblidar que cal desconectar el respiradors mecànic del CIE. Però sí, jo crec que ajudaria... Entre d'altres coses, perquè hi ha força moviment de trasllats entre CIE. Molts de que venen en pastera arriben a la costa d'Almeria, a Granada a Murcia, i van al CIE de Murcia, que de seguida s'omple, i després van al CIE de València, Barcelona o Madrid. O si tu ets de Senegal, com a Barcelona no hi ha cònsol i no tens passaport, et traslladen al CIE de Madrid per a que el cònsol de Senegal vagi a veure't. O hi ha una plaga de xinxes al CIE de València i han de tancar un mòdul, una galeria, i tota aquella gent la traslladen a Madrid o a Barcelona, la reparteixen. No et creguis, però hi ha molts trasllats. Clar, si cada CIE té un règim diferent, tu que penses que tot és igual i estàs acostumat al ritme de vida de Barcelona i et traslladen a Murcia... És absurd... "Ara no puc tenir el telèfon? Però si a Barcelona podia trucar..." "No, usted aquí no puede. El teléfono es requisado." Com? És kafkià... No saps. T'envien a un lloc on no saps que et pots esperar, com serà, quines regles hi haurà. Ja t'assabentaràs quan arribis. Jo flipo. Per això crec que és una aplicació pràctica i no és poca gent. La gent que es podria beneficiar són els interns que són objecte de trasllat i cada cop hi ha més trasllats perquè hi ha moltes situacions que obliguen a fer canvi de situació de persones als CIE. I no són quatre. Cada cop són més. I jo crec que la homogeneïtzació, a més de ser congruent en un sistema racional, és que tindria efectes positius en aquestes persones, per exemple. És de calaix, no creus?

Sí, sí... la majoria d'informes que he llegit destaquen això: el descontrol.

És que és de bojos. Hem parlat de salut mental, però és que no m'estranya. Si jo fos policia... és que tu parles dels interns i parles de les famílies. Però jo parlaria de les conseqüències de ser treballador al CIE. Jo com a funcionari, agent de la policia, jo no estaria segur de que no afecta a la meua salut, com a malaltia laboral, el fet de treballar en aquests pous negres... Ha d'afectar als funcionaris. Ho he pensat molts cops. Pregunta als sindicats, al SUP (Sindicat Unificat de Policia), estan que es puguen per les parets. El sindicat de policia t'està dient que és una merda treballar aquí. Estan dient: "si us plau, tanqueu això perquè no és digne." "El Sindicato Unificado de Policia exige el cierre inmediato" (Llegeix el titular d'una notícia de La Vanguardia). Ja no som només els desarrapats aquests, els de les rastes i els okupes els que demanem el tancament. Es que és la policia, Cristina, les catedràtiques de Dret Penal, les professores associades de Dret Internacional de la Pompeu, advocats... osti. Jo? Mira-t'ho això, perquè jo no estic segur de les conseqüències de treballar-hi. Aquesta tensió també la pateixen els funcionaris i la policia. Clar... És que com gestionen el CIE amb gent de 40 nacionalitats, barrejats en el mateix pati. És una olla a pressió amb gent que està tocada, que l'estàs matxacant. I que el mínim que poden fer és enviar-te a la merda.

Bueno, són persones que se senten impotents. I quan un se sent impotent hi ha moltes maneres de reaccionar...

Hi ha situacions insostenibles. Si diuen que... tu com a policia, si hi ha interns que... pff

Les persones que hi treballen no són antidisturbis, ni ARROS, ni...

No, no. Són agents de policia. És que... no diguis que no és kafkià. El Ministeri d'Interior té en contra el Síndicat. Home, el sindicat que voldria? Més mà dura per seguretat dels agents, clar. Que hi hagués més control, fins i tot militarització. L'objectiu és diferent però el diagnòstic és el mateix. És vivible la situació? I les conseqüències? I és més, ara fent filosofia... Quines conseqüències hi ha per la societat en el seu conjunt? Si és que... els agents, però tu abans deies "I els jutges, si sabessin s'ho pensarien?". Tothom que s'apropa al CIE s'adona, fins i tot el policia, per molt cafre que sigui, t'acabes adonant. Això és insostenible. Per tant, si la societat es fes càrrec d'aquesta realitat, s'adonaria de les conseqüències que té mantenir el CIE?

Bueno, de fet una de les meves preguntes era si portar a debat públic el tema dels CIE canviaria la situació? Es tancarien? És a mi em va sobtar molt el dia que vaig anar a la manifestació...

A quina de totes? A la d'encercllem?

No... devia ser a l'octubre o novembre. Quan van haver-hi el motí.

Era al desembre llavors. Que va haver merder...i què?

Em va sobtar la poqueta gent que hi havia. Gairebé hi havia més periodistes que persones... i hi havia un col·lectiu molt marcat de les persones que s'estaven manifestant. De fet només vaig veure una noia negra i la resta eren blancs, que també em va sobtar. Entenc que moltes persones immigrants, especialment les que no tenen papers, no hi aniran davant d'un CIE a manifestar-se. Però, no sé...

En canvi, al grup de visites al CIE hi ha molta gent estrangera: hi ha un noi de Veneçuela, una noia italiana, Irina que crec que és russa, la Marga que és salvadorenys, un noi colombià... això és inèdit: que persones immigrants estiguin sent voluntàries en aquest projecte i és nou d'aquest any.

Cal una reflexió com a societat daixò que deies, de quines conseqüències té mantenir un dispositiu com aquest en una societat com la nostra. I aquest era un dels debats que plantejàvem a Tanquem els CIEs quan vam anar al Parlament. S'estava parlant de país, de processos d'independència, d'Estat pròpi, i vam aprofitar aquests missatges socials que estaven a l'agenda pública per dir "bueno, perfecte. No sé si tothom estarà d'acord en engegar aquests processos, però si es comencen, proposem que s'inclogui que en una hipotètica Catalunya independent quina política migratòria hi hauria? Serien possibles dispositius com aquests a la Catalunya futura que es vol construir?"

Jo crec que és necessari un posicionament polític clar respecte el tema i s'hauria d'exigir des de moviments socials i des de les organitzacions que treballen aquest tema.

Exacte, i per mi, és important. Si a mi em demanen en un hipotètic referèndum un sí o un no, vull que em diguin "depèn, si dic que sí, dic que sí a un tipus d'estat on no hi hagi coses com aquestes. Si no, votaré que no." Per exemple. Es podria fer servir aquest argument per sacsejar l'opinió pública, els polítics i els mitjans de comunicació perquè provoquin aquest debat. És necessari, per suposat. Per tant, veus que aquí anem parlant de conseqüències dels interns, que són els subjectes passius del tema, però si anem ampliant... hem passat per les famílies, pels policies, els advocats i voluntaris que anem... la gent aguanta dos anys i després ho deixa perquè no es fàcil anar un cop a la setmana a sentir... no és un voluntariat que puguis estar anys i anys. I anem a les conseqüències de tota la societat. Mantenir això ens fa pitjor com a societat, ens fa ser una societat dolenta, més inhumana.

Es trenca la idea de moltes persones que venen a Europa...

Valors. Es genera desconfiança, frustració, sentir-se decebut. Però hi ha experiències molt diferents, d'integració, de tenir parella d'aquí... i a la mínima et fiquen al CIE. Imagina't la frustració. Imaginat que la teva parella acabés al CIE. Deuen pensar "Què els hi passen a aquests europeus? Estan bojos?". Per un costat podem fer aquests vincles i ponts d'intercanvi que són brutals, però i després? Això genera recança, desconfiança...

Vaig trobar un article que parla de conseqüències, l'únic...

Bueno, ja veus que hem trobar més coses aquí.

Sí... però parla d'un tema que no he volgut entrar que és la generació d'odi en vers dels país d'acollida. És a dir, deia que les persones que han estat internades, acaben generant odi cap a la societat on han estat tancades. De totes les persones que s'havien entrevistat, només eren en una o dues i eren sentiments molt...

L'escalfament.

Sí.

Per mi, l'experiència empírica d'aquests 5 anys d'anar periòdicament al CIE, és una minoria la gent cremada. És més majoria les persones que han interioritzat la criminalització i l'estigmatització i que justifiquen el maltractament que estan rebent i que han rebut. Diria, tan debò fos el que dius tu i que hi hagués una reacció més de sacsejar la societat, però no. El sistema aconseguix la autojustificació i això em sembla brutal. Recordes les batudes policials tan fortes que va haver a Salou amb els manters?

No...

Eren senegalesos i es van rebotar perquè la Guardia Urbana va anar sense miraments i els senegalesos van dir que prou. I va haver xocs... perquè els

senegalesos es van defensar i la Guardia Urbana es va cagar i va haver de trucar els Mossos.

No ho sabia...

Els estaven perseguint, i fugint va caure un (manter) del tercer pis i va morir. I quan van passar, els senegalesos van dir que prou i va ser quan es va liar. Hi havia una pintada que em va semblar,... (busca al Google) això no és de riure. Això no és una txorrada, a més a Salou que mai passa res. No hi ha conflicte ètnic... Aquesta pintada (m'ensenya la foto): "Expoliáis sus tierras, les forzais a emigrar, les disparais en la frontera, los mutilais con vayas de cuchillas, los encerrais en CIE, los empujais a la muerte, y cuando por fin protestan, los llamais violentos." Això està a una paret de Salou. I és el que et dic... tan de bo es rebotessin. Es que és per rebotar-se, perquè tot això és cert. I no ho fan, perquè el sistema es defensa amb la criminalització, que fa que el propi manter interioritzi que no pot protestar, que no val la pena perquè "es que sóc manter, és que no em guanyo la vida bé, no tinc papers, no és la meva terra, vinc aquí a que m'ajudin, no tinc ni veu ni vot". Jo desmenteixo aquesta visió del treball aquest que dius.

Bueno, estava basat en entrevistes que feia a persones internes i això ho treia d'alguns comentaris que havien fet alguns interns tipus "Ojalá ellos sienteran lo mismo cuando salen de su país". Aquest sentiment de venjança.

Ho veig una mica forçat... La pintada aquesta la escrit algú d'aquí, no un manter. Un manter mai tindrà aquest discurs. O potser hi haurà un o dos, i aquest és el problema perquè és l'estigmatització cap a dins. I tot el tema dels aldarulls a Salou va ser interessant el que va provocar, perquè va provocar certa simpatia a la gent. La gent deia "ostres, es que no m'estranya que els senegalesos diguin prou també." Va donar molt a parlar.

Entrevista a Pilar Pavia, voluntària del grup de visites del CIE de Zona Franca i professora de llengua a Migra Studium

Quin és l'origen dels CIE?

No et podria dir exactament l'origen, però ve de la Llei d'Estrangeria, que saps que var ser per tota Europa. Aquí a Espanya era un tema que no s'havia contemplat fins que va començar la migració i amb la Llei d'Estrangeria de 1985 que va ser reformulada al 2000, però des dels inicis la Llei contempla l'existència dels centres d'internament per gent que cau en la irregularitat i que està pendent d'una possible expulsió, que ja saps que s'expulsions es fan efectives un 30% dels internaments.

I quina és la diferència entre el sistema que es fa servir a Espanya i el que es fa servir a la resta d'Europa?

A la resta d'Europa i altres llocs que puguin haver-hi... fins on sé. Hi ha llocs que tenen períodes més llargs d'internament, que no són 60 dies sinó que són o sense dies o períodes més tard. Em sembla que a Itàlia... que a més

deuen estar fent canvis donat el tipus de govern que tenen ara. I a altres llocs també sé, que és a la zona del nord d'Europa, que són períodes més curts. A altres llocs, aquí no, però si entra a tràmit una petició d'asil, hi ha països on ha d'estar a dins dels CIE. En canvi aquí, no. Si la situació és aquesta de petició d'asil, van a uns albergs amb condicions especial.

Vale. De fet una de les meves preguntes era que s'ha donat casos que hi ha persones que podrien sol·licitar l'asil dins dels CIE i que com és possible que es donin aquestes situacions?

Bueno es donen aquesta i les de menors. I molt pitjor em semblen aquestes, que està més protegit per convenis internacionals, és molt més grossa que la d'asil. Jo d'asil, gent que m'he trobat, gent que l'ha demanat, no que li han concedit. Pot ser que, igual que hi ha menors no comprovats, hi hagi un que evidentment és cas d'asil i segueixi allà dins per... en principi, a vegades el tema no està en els funcionaris dels CIE sinó en els jutges que decideixen qui va al CIE i qui no va. El jutge és, ni advocats, ni... el jutge és el que decideix qui va i qui no va al CIE. Per tant, si decideix que un menor, malgrat l'aparença de menor que pugui tenir, vagi al CIE, és el jutge qui ho ha decidit. I si un, que evidentment amb papers i és un cas claríssim, entra en el CIE, el tema és perquè és el jutge el que ha decretat l'entrada al CIE.

I com procediu? Es fa una denúncia o...?

Nosaltres quan trobem menors o perquè l'altre cas pràcticament no l'hem trobat. Nosaltres hem trobat casos de menors. Però l'altre cas d'asil... esporàdicament i de vegades. Si és un cas d'asil és menys complicat que el de menors: és fer que un altre cop, des de serveis jurídics d'allà i també de Creu Roja que col·labora dins del CIE, tornin a repetir la petició a veure si té resposta. Normalment, si el cas és evident, a nosaltres ens han tocat molt pocs, acaba tenint resposta positiva el tema d'asil, si el cas ja estava pràcticament fet. Una altra cosa és si el cas no estava fet, poden recórrer, o que demano asil quan, a lo millor he tingut irregularitat però ara demano asil amb qualsevol història, des de homosexualitat fins a qüestions polítiques, fins a ser perseguit... Ara jo t'estic dient un cas possible, no et dic el país, de persecució interna en el propi país, però és molt difícil de demostrar... Si vols també t'explico el de menors.

Sí, si us plau.

El de menors és més complicat que aquest, perquè tot just venim de veure casos molt evidents. Jo els vaig veure i era molt evident que eren menors. Aquests van arribar, aquest grup de menors van arribar el 25 de juny, em sembla que per Cadiz. I el 29 de juny... bueno allà van separar a molts menors que es van quedar al sud. I uns altres, malgrat haver-lis fet les proves, les primeres proves físiques allà, van venir cap aquí i van entrar al CIE. Llavors ens van demanar ser visitats i jo vaig veure tres seguits en un dia. Un podies dubtar, però els altres dos impossible no dubtar. O sigui, era impossible dubtar que eren menors. Qualsevol persona... impossible dubtar que eren menors. Tenien, de fet, papers.. però clar, els papers molts cops et poden dir els mateixos jutges o advocats que són falsos i no fan ni un pas més. Et diuen que són falsos i... hi ha d'haver una foto al paper i bueno, els papers que ells

tenien, un era... ha fet els 16 anys aquest mes i l'altre ha fet els 16 al novembre. O sigui, evidentment menors i a més amb dos anys de recorregut per davant com a menors aquí. En aquest cas, ells venien com a possibles menors, jo ho havia vist, havia vist a un advocat a l'entrada del CIE però pensa que els tràmits són lents, i en temps d'estiu encara són més lents. Nosaltres, un cop vistos, vam informar al jutge de control, als diferents jutges que ho han de saber, al CIE, a direcció del CIE, a serveis jurídics del CIE també vam informar de la situació i, de fet, paral·lelament, la direcció del CIE també estava treballant en el tema. Llavors aquests menors no hi són ja al CIE i estan a centres d'acollida. Llavors un cop... del més menors de tots jo sé que el director va fer la petició perquè ho veia tothom que era un menors i fins i tot ho deien els altres interns "són nens, són nens". I aquests van anar a buscar-los els Mossos d'Esquadra i a través de la DGAIA van passar directament a la Generalitat. Nosaltres intentem, si és possible, a través dels diferents canals de jutges, que siguin tutelats ja per la DGAIA. I llavors, si ja el tema proves mèdiques que han fet altres companys són més lentes, pues insistir en les proves mèdiques. Així que una altra cosa que es fa és demanar unes segones proves mèdiques. Suposo que ja saps que les proves mèdiques...

Estan les radiografies, no?

Són tres: fèmur, canell i la boca. Són tres. I hi ha un marge d'un any i mig-dos. Però sempre en funció del dret internacional del bé del nen, s'ha d'apuntar l'edat més baixa. S'ha d'apuntar a la possible edat més baixa. Per exemple, ara en tenim un que hi va haver una confusió, el vaig veure... aquest ja està en tràmit a punt de sortir, suposo. Hi va haver una confusió. Ell primer va dir l'any de naixement però no va dir el dia. Hi havia nascut al 2000. I si no saps el dia, tu no pots definir el dia que has nascut, et posen l'1 de gener. Clar, si tu ets de l'1 de gener del 2000, ara tens 18 anys ja. Però si tu ets... ell és del 21 de desembre del 2000 i té aquí un marge de 4 mesos. Per això, ara em deia la Marga que ja ha arribat la documentació, és del desembre i hi ha 4 mesos de marge perquè no pugui entrar...

I què passa després?

Bueno, hi ha un moment que jo tampoc ho sé. Ho sé per altres instàncies d'aquí, perquè apareixen per un altre cantó. Si són menors passen a diferents centres d'acollida, que s'han obert varis amb les emergències que van haver des de l'estiu passat. I els centres funcionen, bueno, la percepció que tenim aquí, eh! La percepció que tenim aquí és que funcionen de diferent manera segons les persones responsables que estan al càrrec d'aquell centre. Llavors entren a diferents programes de la DGAIA i a alguns, bàsicament si no saben espanyol que la majoria no en sap, ni francès... perquè la majoria és gent molt poc escolaritzada, alguns més que d'altres. Entren en un programa d'espanyol, i quan saben una mica més d'espanyol, jo sé d'algun que aquí havia estat i havia après molt ràpid l'espanyol amb més motivació i interès que altres, entrarien a un programa de formació professional. I llavors queda el parèntesi que no està cobert per la llei, entre els 18 i els 20 anys, que comencen a sortir bastantes iniciatives d'ONG i associacions que intenten cobrir aquest període dels 18 als 20 anys un cop declaren la majoria d'edat.

Però el seguiment exacte dels programes, suposo que a la DGAIA et podrien facilitar més que nosaltres. Nosaltres sabem fins que poden sortir dels CIE, van als centres, i als nostres programes d'alfabetització o aprendre castellà a vegades apareixen aquests possibles menors.

Fa un parell d'anys es va fer una macro manifestació de Casa Nostra Casa Vostra. Hi ha molta sensibilització pel tema de les refugiades, però quan es parla de CIE.. què passa?

Clar, és que és un tema molt invisibilitzat el dels CIE. Quan parlem de refugiats tu el pots veure a la televisió. Surt i torna a sortir i és un tema que ve, que torna, també amb l'Aquarius i l'Arctic ha tornat... però ningú et diu que vagin amb destinació als CIE. Ningú t'ho diu. Mínimament es diu. Tu saps on està el CIE?

Sí, a la Zona Franca.

L'has vist?

Sí.

Vale. Pues imaginat per arribar fins allà.

Bueno, està amagat.

Exactament. És un tema que està invisibilitzat perquè realment són pitjor que els règims de presons. Tenen un funcionament pitjor que el règim de presons. És així. I per això interessa que no sigui molt visible a cap nivell. Ningú, ni els que van fer l'acollida dels... els polítics que van promocionar l'acollida de l'Arctic i l'Aquarius ningú van fer menció als CIE. Que jo sàpiga no sé si han arribat ningú al CIE. No, més aviat han vingut els de pasteres però.. no, perquè encara estan en el període de 45 dies que els hi van el permís.

Quina diries que és la relació entre les polítiques de deportació i la criminalització de les persones immigrants?

La política de deportació i la criminalització de les persones immigrants...

És a dir, creus que la Llei d'Estrangeria promou un augment de la criminalització i estigmatització de les persones immigrants?

Sí, això és evident que sí perquè la Llei d'Estrangeria és super restrictiva, i amb segons quin govern està al poder és encara més restrictiva que si és un altre. Ja saps que la Llei d'Estrangeria sempre s'està modificant. Modificacions constants sobre modificacions ja fetes. I per tant, clar, la Llei d'Estrangeria com que és tan restrictiva, per tenir treball regularitzat, per tal, tal i tal... evidentment fa que surtin del sistema i la sortida de lo normal, del sistema, porta a diferents tipus de delictes. De fet, bastanta de la gent que es veuen al CIE és per irregularitat sobrevinguda, no els que arriben en pastera i això... Quan la irregularitat és sobrevinguda tens dos perfils molt clars: el que... o tres: el que porta aquí 30 anys i mai ningú li ha dit res i ha viscut 30 anys al marge de tot, però ha sobreviscut amb els seus guetos, clans, persones que conegui. Aquest és un cas. El que se li ha passat la renovació per desídia i ha rebut ordres d'expulsió però no ha fet cas perquè

a seguit vivint aquí.. o perquè inclús, he tingut un cas en que ell pensava que estava tot legal però el que havia fet la il·legalitat era l'empresari.

Sí, aquest me'l va explicar la Margarita...

Aquest cas, tal, tal i tal. I el tercer grup que són els que en un inici, els primers anys van tenir la residència, però com que tenir treball era molt difícil, la seva situació i els barris on van caure a viure els van portar a cometre delictes. Aquest són els que tenen causes pendents o que ja les han redimides però les han redimides amb ordre d'expulsió. I aquí hi ha moltes variants i cada cas és un món. Hi ha el cas que pel recorregut anterior l'acaben deixant anar i segueix aquí mig legal mig il·legal, i el que al final s'executa la seva expulsió. Això, evidentment, té molt a veure amb els convenis amb els països, si hi ha conveni d'expulsió o si no hi ha conveni d'expulsió.

La gestió dels CIE ha anat variant un cop ha començat la crisi de refugiades? És a dir, l'arribada massiva de persones immigrants ha modificat la gestió?

Al CIE no perquè al CIE no han arribat moltes. Al CIE les crisis més fortes les ha tingut quan han anat arribant remeses grans de pasteres, que això és a l'època de bon temps cada any. Els refugiats segueixen un altre recorregut. Molts pocs, quan el cas és evident, cauen en el CIE. Molt contats. Amb això, com que això és més visible, van amb més cuidado. I al CIE, quan es veu un refugiament molt evident, porta i al carrer, i dirigeix-te a aquest alberg o a aquest refugi o a aquesta associació. Però aquí, els que venen als programes de llengua, les condicions de vida fora del CIE dels possibles sol·licitants de refugi que els hi estan tramitant en serio, i els que no, que venen de pasteres i surts per la porta i estàs pul·lulant pel carrer perquè no hi ha conveni amb el teu país, és així... La situació de vida és molt més estable pels possibles refugiats, també pels llocs d'on són.

Però fins qui punt és moral fer la distinció entre persona migrant i persona refugiada en tant els drets que tenen per arribar aquí?

Clar, els drets haurien de ser els mateixos per tots. Hauries de mirar si ets refugiament polític o econòmic, perquè... O refugiament polític perquè hi ha guerra evident, com el noi que hi ha aquí, en Said de Síria. La consideració hauria de ser la mateixa i els drets els mateixos. Però evidentment...

El tracte que reben no és el mateix.

No, el tracte no és el mateix. Dins del CIE no, perquè ja et dic que als CIE no hi ha acostumen a arribar refugiats, van per altres canals, per altres tipus d'acollida i associacions. Però jo el que veig és que gaudeixen d'un nivell superior de drets. Claríssimament. Uns disposen de diners, els altres no.

A nivell administratiu i la rebuda...

Sí. Tenen un altre tipus de drets els sol·licitants de refugis. Sí, la consideració és molt diferent. I si són de països colindants a Europa, més avantatges. Tots els que venen de Rússia, Ucraïna... Bueno, si no han delinquit, perquè si han delinquit el tema de la mobilitat és tot un altre. No té res a veure. També depèn de la formació rebuda al país d'origen... bueno, aquí ja entren

diferents variables. Però hi ha una diferència molt gran. Jo ho veig aquí. Ja et dic, els que he tingut a classe, els que són refugiats i els hi dius "hi ha una sortida, val tres euros" poden pagar-la. Quan et diuen on viuen veus que allò és molt organitzat, que allò funciona. Però els altres és una altra història, molt més precari.

El número d'expulsions executades des dels CIE està disminuint, però alhora, increment l'internament de persones tot just acabades d'arribar.

Sí, acabades d'arribar es pràcticament internament, però les reparteixen entre els diferents CIE d'Espanya. Però ara, bueno, amb les últimes arribades, la moguda que es dona quin és? Arribada de la pastera, tres dies a la zona d'arribada, i al següent dia a repartir-se pels CIE. Claríssim. I com que van havent-hi arribades d'aquestes, pràcticament han d'esgotar els 60 dies perquè no troben programes on col·locar-lo. I si no apareix el programa, el que fan és obrir portes del CIE, donar-lis possibles llocs on han d'acudir i *punto*. Hi ha qui té algun... molts pocs... Clar, amb Marroc s'acostuma a donar l'expulsió perquè hi ha acord. Però et parlo ara de subsaharians: hi ha acord només amb dos països, Senegal i Mali. Els altres, no. Per tant, ells apareixen sense documentació i diuen que són d'algun país en conflicte. Això t'ho expliquen ells, que han de dir que són de Sudan, del Iemen, hi ha varis països que...

Tot i que no ho siguin?

Tot i que no ho siguin. No porten cap documentació. Com aquest que han vingut menors marroquins i que els interessa passar amb la documentació, a altres els interessa que no hi hagi cap tipus de documentació. Tot i els marroquins es poden acabar identificant, però els subsaharians no. És molt més difícil. Aquests venen sense cap tipus de documentació i et diuen de quin país venen. I et diuen països que.. bueno, potser que sí i pot ser que no. No hi ha com demostrar-ho. I amb contactes aquí, com els marroquins que venen. Bueno, el que m'han explicat és que tots els marroquins tenen aquí algun punt de contacte a Espanya. És molt raro el que no ho té. En canvi subsaharians és el contrari: és estrany el que té algun contacte a Espanya. Vaig trobar un noi de 20 anys que el seu procés migratori només havia durat 4 mesos, al costat dels que duren 4 i 5 anys, i tenia, casualment el porten al CIE de Barcelona, tenia un tia a Barcelona. Clar, la sort que té amb la tia. La tia ja li arreglarà tot el que lo hagi d'arreglar. Ara, això és un cas. Els altres són els que veuràs dormint a plaça Catalunya, llavors aniran a parar perquè els hi diran un contacte o un lloc on puguin anar a recollir chatarra o fer de maners... tindràs totes les versions. Perquè són nois que venen sols i no tenen cap punt de contacte amb ningú aquí.

Els CIE estan començant a fer la funció de centre d'acollida? El primer punt de trobada, el primer lloc on et reben quan tu arribes.

Sense deixar de ser llocs d'expulsions.... perquè jo he vist tant l'un com l'altre que han demanat entrevista. Nosaltres veiem els que han demanat entrevista, sinó no. Tant irregularitats d'aquestes, que hi ha moltes i molt variades i cada cas és un món i per una altra banda, que en un 50% el CIE és com el primer lloc d'acollida on arriben els que venen en pastera. Això és

com un 50%. Perquè l'altra 50% són aquests altres casos que són de països llatinoamericans, hi ha gent que inclús té la nacionalitat espanyola, gent del nord d'Àfrica, inclús hi ha un noi de Geòrgia, ucraïnians, tot tipus.

El percentatge de les persones expulsades del CIE és un 30%. Cap a quin model d'expulsió anem? Anem cap a les expulsions exprés?

Bueno, jo de les expulsions exprés no sé tant el funcionament. Primer hi ha les expulsions en calent, que ni t'enteres perquè aquests aquí ni arriben. Diuen que és la mateixa policia marroquina la que es fa, ajudada, suposo, de la policia espanyola. I les altres també és possible que existeixin que vas a la comissaria i a partir d'allà allò ja és una expulsió. Com que d'aquestes no hi ha tampoc, perquè si no passen... Poder tenir totes les dades d'expulsió és difícil. No sé ni a quin lloc d'estadística s'hauria d'anar. I des del CIE, deuen ser... a més des del CIE es formalitzen poques: ja ho hem dit, un 30% i alguns són els que han arribat del Marroc o Algeria i aquells casos d'alguns que s'avenen a marxar. Hi ha alguns que diuen "bueno, mira... començarem en algun antre lloc." I suposo que sí, que deu haver el tema exprés des de les comissaries quan saben que hi ha vols a punt o ferris preparats. Però sobretot, vols a punt. Van a buscar a la gent i des d'allà, sortir en dos dies. Per això és difícil tenir dades reals, depèn del tipus de govern i coses d'aquestes. Això no es controla des dels CIE.

Les persones inexpulsables entren en un buit legal. Què passa amb elles?

Sí, d'aquestes hi ha unes quantes. Per exemple, hi havia un algerià que havia estat aquí des dels 10 anys, crec que era. I llavors havia, no sé si temes de penals també, que anava i venia, però quan arribava a Algèria li deien que no, que era d'aquí. I als 10 dies, dos cops que li han fet, als 10 o 15 dies el tornaven cap aquí una altra vegada. I així, llavors, són inexpulsables i s'acaben quedant i fent diferents recorreguts. I et trobes que et diuen "Si jo ja vaig estar al CIE 1 o 2 vegades i ...", com molt tranquil, saps? Jo no el vaig veure pel seu cas sinó que feia de traductor d'un altre intern, i deia "Però jo ja sé que no m'expulsen, perquè és ja el tercer cop. Quan es compleixi el termini, surto d'aquí. I mentre estic aquí, ajudo a aquest, o faig les traducció..." perquè ell sabia àrab i espanyol bé. "Ajudo als altres, estic aquí... ja ho sé. Als 60 dies surto d'aquí." I va sortir. I aquest, pues perquè li demanen la documentació, tal.. ja saps com és lo administratiu, pues no, però a comprovar-ho cap al CIE.

Però si són persones que ja se sap que no es poden expulsar, tornar-lo a internat... és trencar un cop rere l'altre el seu projecte de vida. Perquè si aquesta persona té una feina, segurament la perd. Si ha de pagar un lloguer, no el podrà pagar.

Sí, suposo que... però això són els temes d'administració que no... I que a lo millor per alguns... bueno, i també ho va dir ell que quan veuen el cas, el mateix policia li diu "Jo no et porto a.." el mateix municipal, eh! "Jo no et porto a comissaria, no t'hi porto." I altres pues és completament diferent. És que això és com funciona. Si tu entres en el CIE, abans d'entrar, els mateixos policies et poden donar un tracte completament diferent de l'un a l'altre. A tú. I ho fan. Sí, sí... és per fer-li a ells la pregunta. Sí és així, no el fiquis a

dins. Que no el fiquin dins perquè saben que l'han de deixar anar. Passaran 10 dies, 13, 20 o 50, però l'acabaran deixant anar.

Però imagino que si el jutge diu que ha d'anar-hi...

Home clar. És que són els jutges. Llavors no pots... però el policia pot no portar-lo. El policia que l'identifica pot decidir. Hi ha una pel·lícula que es veu molt clarament, ja de fa molts anys, que surt un policia que veu una parella al bosc en el moment que han passat. I els mateixos dos policies decideixen no detenir-los. Per tant, el mateix policia, el mateix municipal que ho veu, pot fer així... Si ja el porta a comissaria de policia, pràcticament d'aquí passarà al jutge, i el jutge decidirà, que és el canal de decisió. Però tens un primer canal que es el policia, que és qui l'identifica.

No he trobat cap estadística que digui del total d'identificacions que es fan i d'expulsions que es dicten, el nombre de persones que van al CIE.

No crec ni que existeixi, i si existeix, no ens les faciliten. Si existeixen no les tenim. Tenim, que està molt clar, el número de persones que entren a cada CIE. Tu tots no els veuràs, però saps pel número que ara en aquest any aquí a Barcelona anem per 600 i pico, més o menys, en aquest moment. Perquè comencen a numerar l'1 de gener i anem ara per finals de juliol per 600 i algo. I ara que arriba el bon temps, potser a l'octubre estarem per 800 o 900, per les arribades d'ara. Perquè els altres són més gotejats. Ells es preparen d'una manera quan arriba un grup o quan arriba una persona sola. Ells tenen les arribades de pastera, que els distribueixen per tota Espanya, sobretot a Madrid. I distribueixen més a Madrid perquè per expulsions és més ràpida la sortida de determinats vols.

Sí, bueno he llegit que Màlaga també és un dels llocs per on... per via marítima.

Sí, per via marítima perquè, sobretot al món algerià i magrebí, van pels ferris. I a Madrid, per vols.

És un negoci?

Això ja no ho sé... amb això sempre hi ha algo. Ja saps que hi ha el CIE que van tancar a Fuerteventura, crec, o no sé a quina illa... A una de les illes canàries li van tancar el CIE, però al menys durant 4 anys ha estat rebent la subvenció estatal pel manteniment. Tot i que estigui tancat. Indaga això perquè l'ha estat rebent. Un CIE que es va tancar de no sé quina illa, Fuerteventura o Gran Canària. Es va tancar i ha estat rebent la subvenció estatal. Em va cridar l'atenció la notícia.

Sobretot tenint en compta el que costa mantenir un CIE, que és brutal...

Sí, clar. És una bona quantitat que es destina i que ha sortit dels pressupostos generals. I això vol dir que haurien de justificar en què ho han gastat. Ara, donat la situació de corrupció del país, que això entrés dins d'una de les mil trames de corrupció... No m'estranyaria. No tinc dades, però no m'estranyaria.

Vosaltres que teniu més contacte amb les persones que estan internades... Cóm viuen la situació més enllà de lo personal en tant que es trenca el seu projecte migratori, sinó que es troben davant d'un sistema racista i no inclusiu. Això ells com ho viuen?

Per als que arriben, dius?

O per als que fa temps que estan aquí, que potser és encara pitjor. Imagino que portar 15 anys aquí, que en principi hauries d'estar completament integrat, el que fan és agafar-te i retornar-te a un lloc que potser tu ja no consideres el teu lloc.

Ja... tu preguntes com ho viuen? En general, malament. La majoria d'ells considera que realment l'Administració del país està actuant injustament amb ells. No parlen de persones concretes, això no. Perquè imagino que les persones espanyoles amb les que han tingut contacte... d'això no diuen. Però sí de l'Administració en general i del país es queixen moltíssim. I ells t'ho expressen, que aquí no respecten cap dret donada la seva situació. T'ho expressen sobretot, i ells ho saben diferenciar molt bé, t'ho expressen sobretot els que són irregularitat sobrevinguda, els que porten molts anys aquí. Els que arriben no. Els que arriben, tot els hi sembla millor que el que han deixat. En un primer moment tot està molt millor que el que han deixat. Així de clar. Els altres t'expressen que... ells s'han mogut en una situació de mitja ciutadania i de cop se'ls hi trunca tot. Els altres no tenen ni idea de lo que és ciutadà ni al seu país. La majoria dels casos que arriben són subsaharians, i per això que no són gens crítics amb la situació i tot els hi sembla bé. A vegades, per treure una mica d'informació sobre com funciona el CIE ho has de fer amb els que porten anys aquí. Amb els que acaben d'arribar, clar... mengen cada dia tres vegades, roba.. la situació d'arribada és immillorable. Llavors ja reclamen sortir al carrer, però d'entrada no trauràs informació de com funciona el CIE internament per ells. La trauràs dels altres.

A nivell de la voluntat de denunciar, creus que tenen por de denunciar?

Sí, claríssimament. Menys per 1 que vol denunciar, 25 o més d'això no volen sentir ni parlar. Sobretot els recents arribats... Nosaltres, perquè ara ha canviat tot, els hi donem un paper de protecció de dades perquè signin, conforme que la informació que ens donin, no passarà d'aquí. I alguns dels que han arribat no han volgut firmar perquè no tenen clar què estan signant. Els altres sí perquè saben perfectament de què va el tema i ho fan sense problemes. Però els altres no. Vaig tenir dos que no hi va haver manera. Els hi vaig dir "Ja m'ho donareu la setmana que ve." I quan vaig tornar, aquell paper ja no va aparèixer més. Jo pensava que ni els veuria a ells perquè ells no saben ben bé qui ets. Ells porten com la contrasenya de no significar-se gens, de donar un perfil super baix. De "No sé, estic bé, no conec a ningú..." i no et donen cap informació.

De ser invisibles...

Sí, sí, d'invisibilitzar-se ja. I passen a formar part d'aquest col·lectiu que veus pel carrer, manters i tal. Perquè suposo que llavors deuen passar-se els contactes de pisos on són i tal.

Alternatives al CIE i a l'expulsió?

Bueno, des del meu punt de vista, alternatives al CIE seria lo mateix que hi ha per refugiats, els centres aquests oberts que poden estar un any... Exactament el mateix, o bé passar directament, pels que acaben d'arribar, passar directament als centres que passen després i que, a nivell de país, hi haguessin més estructures d'aquestes. En quant al tema d'expulsió, sobretot dels que ja estan aquí, això està a la Llei d'Estrangeria. Una modificació de la

Llei d'Estrangeria, perquè a nivell sociològic està demostrat que la immigració aquí és necessària perquè la població envelleix progressivament, tampoc neix població nacional espanyola, i evidentment és necessari. Per tant, ja que des de l'última jo crec que a l'any 2005, hi hauria de tornar a haver-hi una regularització massiva. La última crec que va ser al 2005.

Quan és regularització és donar permisos o és donar nacionalitat?

No, nacionalitat no. Residència. I si alguns a partir d'aquí, la nacionalitat. Perquè la nacionalitat, hi ha molts que la tenen molt d'origen, per exemple llatinoamèrica la té molt fàcil de demanar.

Que són dos anys...

Exactament i els altres tenen més dificultats per demanar-la, com passa amb França i les seves antigues colònies. Per tant, hauria de ser així. Jo crec que hauria d'haver una altra regularització d'aquestes massives, que és fonamentalment per la residència. Jo recordes les imatges del 2005 de cues i cues per sol·licitar-la. Però des del 2005 no hi ha hagut cap, i estem al 2018.

És una mica una roda, perquè si no tens papers, tens por a anar a determinats llocs... Vaig llegir un informe que deia que feien identificacions policials a les portes del centre on vas a sol·licitar del permís de residència...

Sí clar, llavors avisen quan hi hauran expulsions, perquè això s'avisava... que hi ha un avió cap a Senegal en tres dies, per tant, els de Senegal en tres dies que no surtin. Els hi demanen quan hi ha d'haver un vol d'aquests massius, sinó, no... quan no hi ha diners per vols no hi ha identificacions.

Per tant, les identificacions es fan en funció...

Es fan en funció de les expulsions que hi poden haver els dies següents.

Si ells saben que hi haurà un vol cap al Senegal...

Que no es moguin de casa.

I la policia, entenc que busca perfils de gent senegalesa.

Clar, i si et diuen que hi haurà un ferri al Marroc, també busquen marroquins. Clar, busquen, busquen pel seu perfil. Aquí ve un marroquí, que el seu aspecte no és de marroquí i diu que mai li han dit res perquè es pensen que és d'aquí. I algun tonto, que això és de ser tonto.. se'ls hi explica aquí al començament, perquè els hi dona per viatjar al metro gratuïtament o bé amb les targetes aquelles falses que valen 4 o 5 euros. Ara, si te la demanen, te pillan. I ara al metro busquen molt, perquè hi ha *mucho fresco por ahí suelto*. Aleshores, això que ni se'ls hi ocudeixi fer-ho, perquè al metro només els hi poden demanar la targeta. Si tu la targeta la portes bé, segueixes via. Però si la targeta no funciona et demanaran més coses. Si la targeta funciona, és igual, no et poden dir res dins del metro. Ara, si la targeta no funciona o no en portes o portes la falsa, començarà el procés, i jo els hi dic "per una tonteria així, acabes al CIE i de retorn segurament". Sí, això se'ls hi ha de dir al principi, perquè un dia va venir un que havia descobert, vaig sentir que ho deia a classe, havia descobert molt feliç molt feliç, que hi havia targetes més barates a no sé on. I li vaig dir que ni se li ocorreixi anar amb una targeta d'aquestes.

És una roda...

Sí clar.

Perquè no acabo d'entendre la irregularitat sobrevinguda, que es pot donar perquè no tinguis feina quan vagis a fer la renovació del papers, no?

La irregularitat sobrevinguda por ser o perquè se't passi el termini, a tu, perquè et confies perquè portes molts anys, com tu pots fer de no renovar-te el DNI. I pot passar, això és desídia de la persona. Pot ser que no te'l renoven perquè no tens feina i això amb la crisi ha passat i molts van escollir el retorn al seu país. I després hi ha la de penals que això està contemplat a la Llei d'Estrangeria. Si hi ha el tema de penals, és igual que sigui en curs que...

Si tu no tens papers...

Cap?

Cap. Si tu ets una persona en situació d'irregularitat...

Sense cap paper. No l'has tingut mai.

Sí. Com pots tenir un contracte de treball si no tens... Si tu per no caure en la situació d'irregularitat sobrevinguda, has de tenir un contracte de treball, entenc que per sol·licitar la...

Et poden donar, em sembla que és, un permís d'1 any de residència provisional sense tenir contracte. Que aquesta l'has d'acreditar amb hores fetes d'espanyol, i suposo que aquí de català, i una espècie d'arrelament. Aquí hi ha això de la targeta ciutadana, que també et pot ajudar tot i que tampoc és gran cosa. Fer una sèrie de moviments... busca lo de la targeta ciutadana, que és molt nou. És que et mous, que entres i surts d'una biblioteca, que tens certa vida al lloc on estàs. I em sembla que això és 1 any o 2 que tens possibilitat d'una residència mentre vas buscant una feina. I si al final d'aquest període ni hi ha feina, aleshores sí que tornes a la situació d'irregularitat.

Però aleshores...

Inclús està limitat per ciutadans de la Unió Europea. Allò, aquell límit que s'ha fet de 6 mesos en alguns llocs de la Unió Europea. És a dir, que si en 6 mesos, tu estàs a un país de la Unió Europea, sent de la Unió Europea, però en 6 mesos no acredites un mitjà de vida... al teu país. Això també està a alguns països de la UE i més que estarà.

Però aleshores, com és que... imagino que és un dret que tenen el poder sol·licitar aquest any de marge, no?

Sí.

Aleshores perquè les persones que acaben d'arribar són tancades directament a un CIE i no els hi donen la opció d'aquest dret?

Perquè per fer aquesta sol·licitud has d'acreditar aquesta espècie d'arrelament o aquestes dades que nosaltres diem que és d'arrelament, com que tu tens algú aquí, que has començat a fer alguna cosa aquí... Per això, d'entrada molts d'aquests es declara expulsió. El que passa és que després no s'expulsa per falta de convenis amb els països, per tota una sèrie de coses d'aquestes. Però has de mostrar certes dades d'arrelament, si hi ha algú aquí, si... Sobretot que hi ha alguns, sobretot del nord d'Àfrica que venen amb

certs parents per aquí, o bé que estar aquí és només una via d'entrada per arribar a Europa.

Sí, perquè Espanya també és un país d'entrada a la Unió Europea...

Sí, per això. Per saltar a França, al Regne Unit, a Alemanya...

I el fet de tenir família a França, no compta com a arrelament aquí?

No, no perquè és un altra país. Seria que des de França diguessin que sí. Bueno, seria el que han fet amb lo del Aquarius, que varis van demanar, França va dir que sí que acollia, i van demanar no sé quants que anaven a l'Aquarius un 100 i pico o 150 i pico que poden anar a França, però perquè han demostrat tenir cert arrelament. Em sembla que uns 150 i pico que no sé d'on venen, passen a França. Havien d'anar-hi en aquests dies.

D'acord. Moltes gràcies...

Entrevista a Mònica López, coordinadora de la campanya Pareu de Parar-me de SOS Racisme Catalunya

Explica'm una mica, què és una identificació per perfil racial?

Una identificació per perfil ètnic és aquella que es produeix quan els agents de seguretat pública, poden ser locals, regionals o nacionals, identifiquen a algú segons la seva aparença, el seu color de pell, la seva aparença cultural o religiosa, és a dir, segons una sèrie de prejudicis i estereotips que projecten sobre aquesta aparença concreta i paren a les persones pel que semblen i no pel que han fet.

Teniu dades al respecte? M'ha costat molt trobar dades que diguin el percentatge de persones estrangeres que s'identifiquen, motius... No sé si vosaltres en teniu.

Nosaltres ara estem elaborant un informe i una de les parts és l'anàlisi de dades públiques. Les dades públiques que hi ha no estan estudiades segons aquest biaix de possible discriminació o no, però per exemple, els Mossos d'Esquadra sí que recullen dades d'identificacions i estan segregades per nacionalitat. Però clar, si s'estudien aquestes dades, es pot arribar a treure un cert biaix discriminatori si ho comparem amb el total de la població, el total de la població d'aquella nacionalitat en una determinada localitat. Es podria treballar, però que passa? Que la nacionalitat no és un indicador del tot vàlid. Per què? Doncs per exemple perquè la comunitat que és més parada per perfil ètnic és la comunitat gitana. El poble gitano té la nacionalitat espanyola des de fa segles, aleshores en aquestes dades segregades per nacionalitat no trobaràs mai la discriminació cap al poble gitano. Tampoc trobaràs la discriminació cap a nens adoptats o tampoc trobaràs la discriminació de nois afrodescendents o de nois que tenen orígens familiars marroquins però que han nascut aquí. És a dir, hi ha tot un seguit de persones que en aquestes dades no figuren. Per tant, hi ha dades públiques? Sí, hi ha algunes. Estan molt accessibles? Bueno, ara amb la Llei de transparència t'han de donar les dades sí o sí, però no estan estudiades i la nacionalitat no ens acaba de servir per esbrinar tot això.

Quina és la finalitat d'aquest tipus d'identificacions?

Bueno, això depèn a qui ho preguntis. Si tu ho preguntes a la poli, l'argument policial serà *"No, es que mira, ens és més fàcil fer la nostra feina si ens basem en el perfil ètnic. És més fàcil saber a qui hem de parar. És un indicador que ens és fàcil per el coloròmetro, en funció del color de pell parem a algú."* Però si fem una anàlisi de les dades de la policia es veuria que utilitzar aquest criteri, que és un criteri racista, és inefectiu. És a dir, basar-se en criteris racistes en comptes de basar-se en indicis de sospita raonable, és inefectiu. És a dir, si ens baséssim en indicis reals de sospita, segurament la taxa d'efectivitat d'aquestes identificacions, aquesta taxa pujaria. És inefectiu i al final també crees inseguretats ciutadana. Per què? Perquè si tu estàs sobreidentificant a un col·lectiu concret sense motiu i et bases sempre en la seva aparença, aquest col·lectiu desconfiarà cada vegada més de la poli i col·laborarà cada vegada menys amb la poli. Per tant, al final quan el poli està actuant en pro de la seguretat ciutadana i actua amb criteris racistes, al final el que està creant és inseguretats.

I si vosaltres dieu que són pràctiques inefectives, com es legitimen?

Bueno, estan super legitimades des del govern. A veure, sobre el paper una identificació discriminatòria és il·legal i qualsevol policia ho té molt clar, a nivell teòric. *"No, no, discriminar en funció del color de la pell és il·legal. Jo no puc parar a algú en funció del seu color de la pell."* Això està com molt assumit a nivell teòric. Hi ha moltes lleis, des de la Constitució, però també totes les lleis que regulen l'actuació policial ho especifiquen. Fins i tot la Llei Mordassa que, es lo peor de lo peor, fins i tot aquesta llei diu que no es poden fer identificacions discriminatòries. Però què passa? Que per exemple la mateixa Llei Mordassa també diu que es poden parar a les persones sota dos supòsits. El primer és, quan hi ha indicis de que poden estar cometent una falta administrativa, i llavors aquí ja és... una falta administrativa pot ser no tenir papers. I un altre dels motius és quan hi ha indicis de que aquesta persona pot arribar a cometre un delicte i s'actua preventivament. Llavors, amb aquesta excusa de què actuo preventivament es sobreidentifica a moltes persones. Però bueno, en el fons què passa? Doncs que amb l'excusa aquesta de que es pot identificar a persones que puguin estar cometent una falta administrativa, com pot ser no tenir paper, els polis que diuen? *"Ah, pues si tengo que buscar a inmigrantes sin papeles, pues em baso en el color de la piel, perquè clar, un immigrant..."* Però en el fons el criteri, la idea falsa que hi ha és que la població espanyola és blanca. Això és mentida! Hi ha molts espanyols que són negres. I llavors, si tu per buscar immigrants il·legals et bases en el color de la pell i pares a persones negres, pues hi haurà moltes persones negres que seran espanyoles. No estaràs fent bé la teva feina. El color de pell no pot ser un indicatiu per parar gent per trobar-les faltes administratives. No, això és discriminatori. Però està tan assumit des del més alt mando que la població espanyola és blanca. O sigui, és una idea que tenim tan arrelada a les arrels de l'Estat, que s'actua malament per aquesta falsa idea. Fins i tot... Una de les primeres identificacions per perfil ètnic que es van denunciar va ser el cas de la Rosalind Williams, que va portar el cas, és una dona afroamericana que va portar el cas fins a la ONU. I la ONU va tocar el crostó d'Espanya dient-li que això que havia fet era il·legal. Però a Espanya,

el Tribunal Constitucional havia considerat que era normal parar a persones pel seu color de pell quan estàs buscant a immigrants il·legals. Pues això és el que s'ha de canviar i pff costa, costa molt de canviar aquesta idea, de veritat.

La finalitat d'aquest tipus de pràctiques, està molt clar que té relació amb la Llei d'Estrangeria, però he llegit que és possible que també tingui relació amb les Ordenances Municipals en el sentit de el top manta, prostitució sobretot aquí a Barcleona... com si fos una eina de perseguir aquest tipus de delictes.

Bueno, aquí hem de tenir clar que una identificació per perfil ètnic és una identificació basada exclusivament en el color de la pell, l'aparença cultural o religiosa. Quan un policia està parant a algú, a un manter, que és un home negre generalment, també pot ser una dona, però acostumen a ser homes, que porten una bossa a l'esquena o que està venent al carrer, el para per la seva activitat perquè és activitat no autoritzada. Llavors aquí, clar... si el para per la seva activitat, no es podria considerar una identificació per perfil ètnic. Tot i que al final, una de les coses que fan aquestes identificacions és la criminalització, evidentment, i les activitats que tu deies com la prostitució, el top-manta o gent que ven llaunes al carrer... perseguir les activitats a través de l'eina policial és criminalitzar aquests col·lectius. Per què es persegueix el top-manta amb la poli? Per què no es persegueix amb agents cívics? Per què la decisió és gestionar policialment aquest conflicte? Per què no es gestiona d'una altra manera? Perquè el que es vol és criminalitzar aquesta activitat. És això.

Com repercuteixen aquestes pràctiques a nivell social? Ja m'has dit que redueixen la confiança en l'administració pública i els cossos policials i alhora augmenta la crimmigration. No sé si hi ha alguna altra conseqüència...

Sí, potser a nivell social afegiria que hi ha aquesta estigmatització d'aquestes persones i que el xip social, que és el que estem intentant canviar amb la campanya però costa... i és que la gent associa automàticament quan veu algú a qui estan parant al carrer o algú a qui li estan posant les manilles, associa directament aquesta imatge amb "alguna cosa haurà fet" i aquesta associació directa s'ha de començar a desmuntar. I costa molt de fer-ho, però el que estem intentant fer és que la gent, quan vegi una identificació al carrer, es plantegi que aquesta persona no ha fet res, potser l'estan parant per la seva aparença i ens hem de quedar allà i assegurar-nos que aquesta persona no està sent parada per la seva aparença perquè això és il·legal. I això és el que estem intentant. Però també per una altra banda, les identificacions tenen una funció de refermar, en el discurs oficial, eh! O sigui, l'argument que et donarà un policia és que, o la creença que pot haver-hi institucional, que potser no te l'acaben de reconèixer però és que identificar persones és llençar un missatge a la societat de "estem vetllant per la vostra seguretat". Llavors, en contextos d'alerta terrorista com el que estem vivint ara, també creiem que el perfil ètnic cap a determinats col·lectius, en aquest cas cap a la comunitat musulmana, s'està intensificant però també per llençar aquest missatge a la ciutadania de "no us preocupeu, us estem protegint." Però al cap i a la fi, contra més identifiquen els polis, més sensació d'inseguretat generen perquè vol dir que "si identifiquen tant, hi ha molt risc". És com un

missatge molt trampós, però en el fons, donar aquesta imatge de identificar a molta gent i que la gent pensi “ah! Hem d’estar protegits, hi ha molt perill”, és una manera de legitimar el control policial i legitimar el control sobre aquests col·lectius i legitimar el negoci de les fronteres i tot un sistema d’opressió.

És una mica una roda...

Sí, exacte.

I a nivell individual quines conseqüències té?

Sí, aquest seria un altre paquet. Amb les persones amb les que hem parlat... clar, jo no puc parlar perquè a jo mai seré parada pel meu color de pell, no he seguit mai parada fins ara i l’altre dia parlava, per exemple, amb un noi que té 20 anys i que no pot recordar la quantitat de vegades que l’han parat. I només té 20 anys. I li preguntava “*Bueno, Mohammed, amb el que portes de 2018 que creus?*” I diu “*bueno, unes 10*”. Unes 10 en 6 mesos, i jo 0 en 28 anys. M’entens? Bueno, la diferència és palpable. Conseqüències? Jo crec que hi ha diferents, segons el que ens han comentat aquestes persones. La primera és no freqüentar certs espais per por a ser identificat o canviar les rutes com per exemple no passar per davant d’aquella parada de metro perquè sé que hi ha un cotxe policia i aleshores dono la volta... Això és una. Altres conseqüències més profundes és sentir que t’estan dient, que des de l’Estat t’estan dient que tu no ets d’aquí, no? Assenyar-te, malgrat tu hagis pogut néixer aquí o malgrat... no? Aquesta és la conseqüència més forta. Això genera una crisi d’identitat. No ens enganyem, vull dir, si a tu et ve un policia quan tens 16 anys, tu has fet tota la teva adolescència normal, has anat al cole amb gent de tot arreu, i tal.. i arriba un cert punt que la poli et para a tu i no para els teu companys de classe. Et para a tu i et demana els papers perquè pensa que no ets d’aquí, malgrat tu siguis d’aquí... Aquí hi ha un problema d’identitat. Malgrat tu et sentis molt català t’estan assenyalant. I això és una de les conseqüències més bèsties. Després també altres conseqüències... hem dit això de no freqüentar. Hi ha gent que el fet que li alterin la rutina... hi ha gent que ha perdut la feina, que l’han parat i això ha fet que arribi tard a la feina i l’han fotut al carrer. Vull dir, hi ha conseqüències d’aquest tipus, de que si et paren tres vegades en un mes, i arribes tres dies tard a la feina, pots perdre la feina, i més si tens una feina precària... I no sé, no se m’acudeixen més.

Quan són portats a dependències policials, perquè també hi ha els casos que et porten a comissaria si no et poden identificar, no?

Exacte.

Què és el que passa després?

Normalment els agents només poden portar a comissaria a algú que no ha pogut ser identificat al carrer. Ara et donaré la guia que et servirà bastant. Quan paren a algú, en principi dones el DNI si en tens o si no dones el NIE o el passaport. Però si no tens NIE ni passaport, a efectes d’identificació et pot servir un padró, per exemple, o et pot servir que els agents truquin a la teva mare o a un familiar i que aquest familiar digui que tu ets tal, amb cognom

tal i que certifiqui que vius a tal lloc. Això ja serveix per identificar-te i amb això ja no et podrien portar a comissaria. Però si resulta que truquen i troben a ningú i a sobre no portes a sobre ni padró ni NIE i passaport, pues poden dir "mira, pues et portem a dependències policials perquè t'identifiquin", però si et porten a dependències policials perquè t'identifiquin és només perquè t'identifiquin, per tant no et porten emmanillat, no et retiren el mòbil o no haurien de retirar-te el mòbil perquè no estàs detingut. T'han portat a dependències policials perquè t'identifiquin i no pots estar més de 6 hores allà. Això si és perquè t'identifiquin. Però si és perquè t'han trobat algo, imagina que et troben maria o algo així, aleshores sí que vas detingut i ja és un altre procediment. Però si és per exemple perquè t'identifiquin, i llavors vas a comissaria i llavors no tens papers, descobreixen que ets un indocumentat, allà mateix a comissaria et poden obrir un expedient d'expulsió però t'haurien de deixar en llibertat sí o sí. El que passa moltes vegades és que t'obren el procediment d'expulsió i tan bon punt surts de comissaria, ja t'estan esperant per agafar-te i portar-te al CIE. Això passa algunes vegades, però generalment no. Generalment t'obren l'expedient d'expulsió i et deixen en llibertat un cop t'han pogut identificar. T'identifiquen i *"ah, no té papers? Pues li obro un procediment d'expulsió"* o no, no te l'obren. Aquí la discrecionalitat de l'agent... Però llavors això, t'haurien de deixar en llibertat, tot i que ens consta que a vegades vas directe al CIE. Però no és la majoria de vegades.

On i com es donen?

Es donen, generalment a l'espai públic, tot i que per exemple hi ha casos... Per exemple, fa uns anys hi havia un vol de deportació al Senegal, i un dia o dos dies abans, la Policia Nacional va anar a l'Associació de senegalesos de Terrassa, va entrar, va fer un vistazo i va agafar a persones senegaleses que estaven allà servint cafè, servint el té. I li van dir *"Vosaltres esteu aquí treballant irregularment? Veniu."* I la intenció era agafar-los per omplir el vol de deportació. Vull dir, que també es pot entrar en l'espai privat. I això és molt greu perquè directament anaven a buscar senegalesos, en aquest cas. Descaradament. Això ja a nivell de redada. La diferència entre identificació i redada és quan agafes a un col·lectiu sencer o fas un cercle amb més d'una persona. Això es feia fa un temps però gràcies a la mobilització social ara es fa més subtil: es fa individualment i es fa d'una altra manera. Però.. això. Generalment espai públic. Per exemple, oficines de Càrites han denunciat que a la porta a vegades hi havia presència policial perquè s'entén que allà va gent que necessita ajuda i que pot estar en situació irregular, a les sortides de parades de metro, en estacions d'autobusos, en places o barris concrets amb molta diversitat... hi ha molts espais. Els aeroports també.

És una decisió individual del policia o és més sistèmic?

Sí, és algo sistèmic. Pot ser que hi hagi policies que utilitzin més els seus prejudicis racistes que altres, o que tinguin més prejudicis racistes que altres. Això pot ser. Però la rutina policial està basada en la perfilació ètnica i això és el que s'ha de corregir. I la rutina policial va des dels més alts mandos que pressionen als mandos d'abaix.

Diria que vaig llegir un document del 2009 entregat pel Sindicato Unificado de Policia amb els cupos de les comissaries de Madrid dient "Para la Comisaría de Vallecas hay que encontrar 30 inmigrantes ilegales" per exemple.

Clar, sí. Però una cosa és que hi hagi un objectius, que poden ser racistes per si mateixos, no? Però una cosa és que hi hagi uns objectius i l'altra que la manera d'assolir aquests objectius sigui mitjançant pràctiques racistes com podria ser l'ús del perfil ètnic. Tu podries tenir com a meta trobar a 30 immigrants il·legals i no basar-te en el color de la pell per trobar-los sinó basar-te en altres indicis.

I quins indicis podrien ser? Entenc molt bé la lògica de "si es negro, hay más probabilidades de que sea ilegal, por lo tanto...". Però això és racista.

Exacte.

Aleshores de quina altra manera podria fer-se, si realment han d'emplenar aquests cupos perquè la Llei d'Estrangeria...

Sí. No sé, per exemple... una manera... Això és difícil de fer. Jo ho entenc. Però si estàs buscant a persones que no tenen papers... És que, primera, per mi el tema és per què has de buscar persones que no tenen papers? O sigui, per què has d'anar a la cacera de persones que no tenen papers? Una cosa és que a través d'una identificació perquè, per exemple, va conduint begut i descobreixes que no té papers. Però per què hi ha d'haver un dispositiu policial que sigui per anar a caçar persones sense papers? Per mi aquest és l'error. Jo crec que aquests operatius ja no s'haurien de fer, però si es fan perquè decideixes fer-los, el que no pots fer és basar-te en el color de la pell. En què t'has de basar? Doncs no ho sé, en altres indicis més professionals. Pensar d'una altra manera que no sigui en base a l'aparença física. Tampoc els hi resoldré la feina perquè per mi no s'haurien de fer.

Imagino que al SAiD és on recolliu tot el tema de les denúncies...

Sí.

Contra qui es fa la denuncia?

Interessant la pregunta. A veure, el tema de la identificació per perfil ètnic no es pot denunciar per la via penal, perquè no està al Codi Penal. No està contemplat. Es pot denunciar per la via administrativa. Doncs tu el que fas... es poden fer dues coses: denunciar per la via administrativa al Ministeri de l'Interior o a l'Ajuntament de Barcelona o al responsable d'aquell cos en concret, i després pots fer una queixa interna al cos de policia en concret. Normalment fem les dues coses. I llavors tu fas aquesta queixa dient "*Crec que el teu cos de policia no ha actuat degudament*" i llavors es fa un judici i es pot recórrer. I el que hem fet amb el cas d'en Mohammed és anar pujant judicis fins que hem arribat al Tribunal Europeu de Drets Humans i ara el cas està allà per intentar que el govern espanyol es torni a posicionar com va fer amb Rosalind Williams però esperant que canviï d'opinió o que hi hagi algun signe de canvi.

I com acostumen a ser les resolucions?

Fatals...

Bueno, entenc que és molt difícil demostrar una identificació per perfil ètnic...

Correcte, és molt difícil. No tots els casos conduiran a l'èxit. Això definitivament. Però sí que és veritat que com més casos arribin, o més queixes internes hi hagi, més conscient es serà, tant a nivell institucional com a nivell policial, de que hi ha un problema. Si els casos no arriben no hi ha un problema, no? Però en el cas que et dic, sí que teníem bastants arguments. Hi havia un testimoni, un amic que anava amb ell, i l'agent va dir textualment *"te paro porque eres negro. A un alemán no lo iba a parar."* Llavors quan l'agent comet un error tan garrafal des de l'estupidesa més profunda, llavors és fàcil. Tens arguments. Però si no tens aquesta frase tan clara sí que és molt difícil denunciar el perfil ètnic. Per tant, el que estem promovent amb la campanya no és tant que es denunciï des del SAiD per la via administrativa, que qui vulgui ho pot fer, sinó que estem promovent que es comuniqui. El que diem és *"Explicans-ho, que no quedi en el silenci aquesta identificació que has tingut. Anem a registrar el màxim d'identificacions que puguem sense haver de fer un procediment que serà frustrant. No cal que fem aquest procediment frustrant si no vols, però al menys vine aquí i digues que això ha passat aquest dia, en aquest moment i en aquest lloc. I anem a recollir aquesta info per poder fer aquesta incidència política. Perquè sinó no hi ha problema i no es fa res."*

Creus que el fet de que es trobin amb un sistema racista i que no els ajuda gaire els fa enrere a l'hora de denunciar?

Sí, totalment i no només amb el perfil ètnic. Amb tots els casos ho tenim super identificat al SAiD. Ara et passaré l'informe. Hi ha aquesta doble victimització, igual que passa amb les dones... amb temes racials passa el mateix. Sempre que hi ha un judici en el qual nosaltres som acusació, perquè la nostra feina per naturalesa és acusar aquelles persones que vulnereu drets humans de persones migrants i persones racialitzades, pues sempre que hi ha un judici en el qual nosaltres anem d'acusació, sembla que la jutgessa automàticament en veure a la persona que nosaltres estem defensant, pensa que aquesta persona és la culpable. Aleshores com sortiràs d'aquí si ja li estàs penjant l'etiqueta de culpable abans del judici, no?

I les persones que es troben en situació d'irregularitat acostumen a denunciar? Perquè entenc que ells arriuen encara més...

Algunes sí perquè es troben en situacions molt vulnerables. Però sí que és veritat que el nostre perfil d'usuàries del SAiD és una persona que té una situació administrativa regular i que té una situació prou estable com per denunciar. Però també ve gent que està molt vulnerable, gent que està vivint al carrer i que no té res a perdre i que s'atreveix a fer-ho. I també volia dir que això, el nostre paper natural és fer d'acusació però moltes vegades ens trobem en la obligació d'actuar com a defensa, sobretot en casos de venda ambulants. Casos de policies que acusen falsament a un venedor ambulants de que ha fet una cosa que realment no ha fet, bé perquè s'equivoquen a l'hora d'identificar al venedor o bé perquè, bueno, per diferents motius. I moltes vegades estem defensar venedors ambulants d'acusacions policials. I no és

el nostre paper. El que hauríem de poder fer és acusar els policies que estan fent aquestes falses acusacions. Però, a vegades hi ha denúncies creuades i la nostra denuncia cap al poli s'arxiva mentre que l'altra denuncia prospera. Llavors aquí hi ha tot un tema...

Per què serà...

Sí sí, exacte.

Què és el que vosaltres recomaneu fer davant d'una situació des de les dues perspectives, tu com a individu que t'estan identificant o tu com a testimoni.

Ara et passaré la guia que t'ho explica molt millor del que t'ho explicaré jo ara. Però el que recomanem... nosaltres identifiquen 4 fases en una identificació. La primera és que el poli et veu. La segona és que el poli et para. La tercera és que el poli t'identifica. I la quarta, que a vegades passa o no, que t'escorcolla. Aleshores hem fet consells per aquestes 4 fases. El primer que diem és "*mantingues la calma*", és a dir, "*prepara't psicològicament per aquests moments perquè estàs exposats a aquests moments i et passarà més d'una vegada*". La idea és que la teva actitud és la clau. Que has d'estar tranquil, que has de ser estratègic en aquell moment, t'has de quedar amb tots els detalls. No pots... una cosa és que tu vulguis intentar que allò passi el més ràpid possible, que és totalment comprensible. Però l'altra és que per aquesta pressa de que passi el més ràpid possible, després no t'enrecordis de res, que no sàpigues si era la Guàrdia Urbana o un mosso, a quina hora va ser, quin agent... T'has d'intentar quedar amb el màxim de detalls i has de preguntar el motiu, de manera educada que no et perjudiqui, que no t'acusin de res, no? Bueno, una mica de tips... I després també informem dels drets que tens. Informar de que bueno, tu has de donar el NIE o el teu passaport en cas de que no tinguis DNI, però si no tens NIE o passaport en aquell moment, el padró et serveix. Que ho sàpigues. Que sàpigues que si tu t'identifiques tu pots demanar a l'agent que s'identifiqui i l'agent està obligat a donar-te el seu número, i tot un seguit de coses. Això a la guia t'ho explica millor. I després, com a testimoni, pues quedar-se allà, observar, no obstaculitzar, és a dir, no intervenir perquè pot perjudicar tant a la persona identificada com a tu, que et pot caure una multa. Assegurar-te de quin rol... aviam, això és complicat de saber, però establir contacte visual amb la persona que està sent identificada i veure fins a quin punt vol que t'impliquis. Perquè potser la persona no vol que s'armi un pollo. Bueno, donar les teves dades, oferir-te com a testimoni en cas que vulgui denunciar, dir-li que això és il·legal i que ho pot denunciar, informar-li de la campanya, per exemple. Hi ha diferent coses, això t'ho passo que està super ben explicat.

M'està costant molt fer el treball des d'una perspectiva de gènere, perquè sempre em trobo que... als CIE són homes, identificacions policials, homes. Que passa amb les dones? No les identifiquen o...

A veure, aquí hi ha un tema, vale? Són més identificats els homes que les dones, això és així. I al CIE de Barcelona només hi ha homes. Però no vol dir que les dones no pateixin les identificacions. Primera, les pateixen en tant que dones de homes identificats. El patiment de no saber on està el teu home,

el marit, la teva parella, fill... moltes mares musulmanes o marroquines més ben dit, que tenen els seus fills joves de 16 anys. Aquests nens són continuament parats. Pues el patiment aquest també és una afectació del perfil ètnic més indirecta. Però també són parades, evidentment que són parades. Ara amb l'anàlisi de dades públiques podrem saber més pues quins són els percentatges i tal. I volia dir una altra cosa. Per què no són tan parades? Pues perquè hi ha una imatge molt patriarcal respecte l'estranger segons la qual a la dona estrangera se l'ha de protegir perquè "*pobreta, és vulnerable. Pobreta, és submisa. Pobreta no sap res, perquè és analfabeta. Pobreta, se l'ha de protegir.*" I de qui se l'ha de protegir? Del seu marit, de "*l'home estranger, bàrbar, violent, que crea inseguretat.*" Llavors, segons aquesta imatge, per això s'identifica tant més als homes perquè l'home és qui és vist com a violent i com a amenaça. L'home estranger és una amenaça. La dona estrangera és a qui s'ha de salvar. Hi ha aquesta imatge, i a partir d'aquest imaginari funciona tot aquest engranatge. Jo l'explicació que li dono és una mica aquesta, però sí que és veritat que des de a campanya també intentem tenir molt present la perspectiva de gènere, però tots els casos, o la majoria dels casos són d'homes. Però, si mires a l'apartat de testimonis de la pàgina web veuràs que són dones. Un cas passa dins d'un aeroport i l'altre dins de Lavapiés. I reconeixen i aporten aquesta perspectiva. En el cas de Lavapiés, parla de que les han insultat i ridiculitzat amb arguments tant racistes com masclistes. I és com que l'avergonyiment o la opressió és molt més fàcil cap a la dona migrada o racialitzada, perquè hi ha tants arguments, tantes maneres de fer mal, que... és molt més senzill sotmetre-la al final.

A nivell de nacionalitat, imagino que us trobeu més amb marroquins, senegalesos,... però no sé si també identifiquen romanesos o xinesos... No he sentit parlar de persones asiàtiques des de que vaig començar el treball.

Clar, asiàtiques hi ha una gran varietat, perquè per exemple, paquistanesos, bengalis i tal, sí que són aturats. Però per exemple, xinesos no tenim tanta constància. Això no vol dir que no siguin aturats. Potser sí que són aturats però no volen dir-ho. El que ens hem trobat molt amb les diferents comunitats és que cada comunitat actua de manera molt diferent davant les identifications per perfil ètnic. Per exemple, els gitanos tenen molta desconfiança i molta por a que les accions que puguin fer tinguin unes conseqüències molt perjudicials per a ells. A l'hora de recollir casos tenen molt clar que no donaran el seu nom, per exemple, o que no donaran la seva cara i no diran on viuen. Perquè tenen interioritzat que la repressió pot ser molt forta i les conseqüències de tirar endavant poden ser pitjors que quedar-se en silenci. En canvi, la població afrodescendent està en un moment de molt empoderament i ens trobem que volen parlar, volen posar-se davant d'una càmera, volen denunciar, no tenen por a dir el seu nom, no tenen por a dir on els hi va passar, no? És una altra actitud. Per altra banda, els joves musulmans ho tenen super normalitzat i és que no ho veuen ni com un problema. Tots aquests testimonis estan recollits a la web i els pots mirar i analitzar una miqueta. Però sí que hi ha aquests diferents... I en tant a quina nacionalitat és més parada, hi ha molts pocs estudis. L'últim estudi així més gran es va fer a la Universitat de València i es diu "*El perfil étnico en España*". Si ho busques, et surt: Universitat de València 2013. És l'únic estudi així d'enquestes, es van fer 2000 enquestes, i segons aquest estudi pues els

gitanos eren 6 vegades més aturats, els marroquins 4,5 vegades més i després subsaharians. És l'únic informe que hi ha així més complet. Després a Granada també es va fer un i ara estem fent el d'aquí, que els resultats encara no te'ls puc dir però tot apunta per aquí. Però sí que hi ha albanesos, búlgars... sí que surt. A les dades de nacionalitat sí que surten totes aquestes.

Intueixo i et pregunto si també té a veure la classe social o el nivell de vida. Perquè entenc que no paren a un home negre de Londres que passeja pel carrer.

Home, si porta un cotxe sospitós, sí.

Sospitosament car?

Exacte. Per exemple, és el que els hi passa als gitanos. Perquè el perfil ètnic no només es dona... La campanya parla de identificacions policials per perfil ètnic, que ens basem molt en identificacions al carrer, però aquestes identificacions també en donen en vehicles. Però més enllà d'identificacions policials, el perfil ètnic també s'utilitza a l'entrada d'una discoteca o també s'utilitza a molts espais. Això tinguem-ho clar, que el perfil ètnic és molt gran i, per exemple, el PRODERAI, una llei que ha sortit per controlar la radicalització a les escoles està basada en criteris per perfil ètnic, no? De perseguir els nens marroquins que puguin semblar més musulmans del compte. El perfil ètnic és molt ampli, es dona tant en persona i en cotxes, però a nivell policial. I a nivell de vehicles, el que passa a molts gitanos, el que ens comenten és això: que el poli no es creu que aquest cotxe sigui teu i ja l'has hagut de robar. O joves marroquins també ens han dit que pel fet de tenir un mòbil una mica modern, "*¿dónde has robado este movil?*" I això ja és una excusa per identificar-te. Hi ha un discurs, a nivell social, eh! Molta gent diu que no hi ha racisme, hi ha classisme. No, no, hi ha racisme per se. També hi ha classisme! Però hi ha racisme. Hi ha gent que té molta pasta, però com no quadra l'estereotip amb la realitat, pateix racisme per això. Evidentment, les persones que viuen en barris més empobrits o que estan en situacions de més vulnerabilitat, tenen un contacte amb la policia més habitual. Sí, perquè la policia està més desplegada en aquestes zones. Però bueno, també hi ha casos contraris.

Vale. Pues ja no tinc més dubtes. Moltes gràcies...